

ПОЛИТИКИН

10
динара

БРОЈ
1489

ЗАБАВНИК

11.7.1980. • ИЗЛАЗИ ПЕТКОМ • ГОДИНА VI

КОМПЛЕТАН
СТРИП
ЦРНА
БРАДА
ИДЕО

Ripley Веровати или не!

ЖЕНАМА

СТАРЕ ГРЧКЕ БИЛО ЈЕ ЗАБРАЊЕНО ДА ПОСМАТРАЈУ ОЛИМПИЈСКЕ ИГРЕ. АКО БИ НЕКА ГРКИЊА БИЛА УХВАЋЕНА ДА ТО КРАДОМ ЧИНИ, ОЧЕКИВАЛА ЈУ ЈЕ СМРТНА КАЗНА.

САКСАУАМАН

ЗИДИНЕ СТАРОГ ПЕРУАНСКОГ ГРАДА КУСКА ИЗГРАЂЕНЕ СУ ОД КАМЕНИХ БЛОКОВА, ВИСОКИХ И ПО 6 МЕТАРА, АЛИ БЕЗ ИКАКВОГ ВЕЗИВНОГ МАТЕРИЈАЛА. ЦАК И ДАНАС СЕЧИВО НОЖА НЕ МОЖЕ ДА СЕ ПРОВУЧЕ ИЗМЕЂУ ОВИХ ГРОМАДА.

© 1980 King Features Syndicate, Inc. World rights reserved.

ПЧЕЛЕ

МОРАЈУ ДА НАПУСТЕ КОШНИЦУ ОКО 5.000.000 ПУТА ДА БИ САКУПИЛЕ ЈЕДАН КИЛОГРАМ МЕДА.

ЏОРџ ВАШИНГТОН

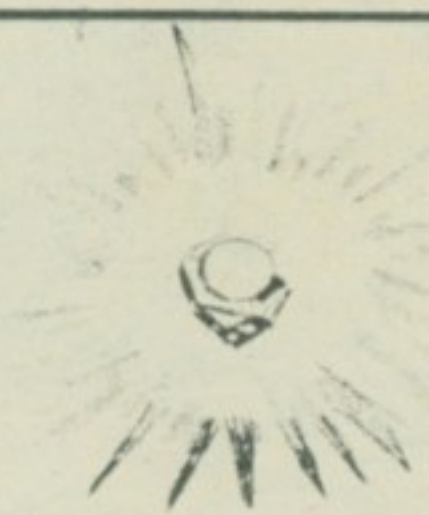
ЈЕ ЗА ВРЕМЕ РАТА ЗА НЕЗАВИСНОСТ (1775 - 1783)

ЗАХАО КОЊА КОГА ЈЕ ПОЗАЈМИО ОД СВОГ СУСЕДА У АМЕРИЧКОМ ГРАДУ АЛЕКСАНДРИЈИ, А ВРАТИО ГА ЈЕ ВЛАСНИКУ СИМ СЕ РАТ ЗАВРШИО.

КЛИЗАЉКЕ

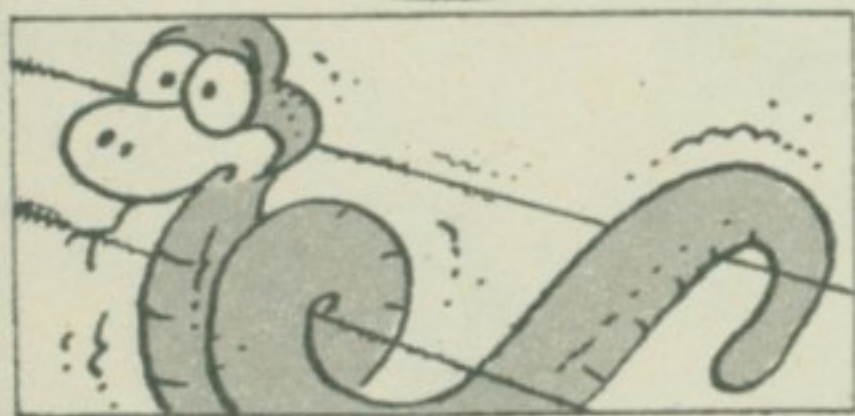
КОЈЕ СУ СЕ У 12. ВЕКУ КОРИСТИЛЕ У ЕНГЛЕСКОЈ, БИЛЕ СУ ИЗРАЂЕНЕ ОД ЖИВОТИЊСКИХ КОСТИЈУ.

САФИРИ

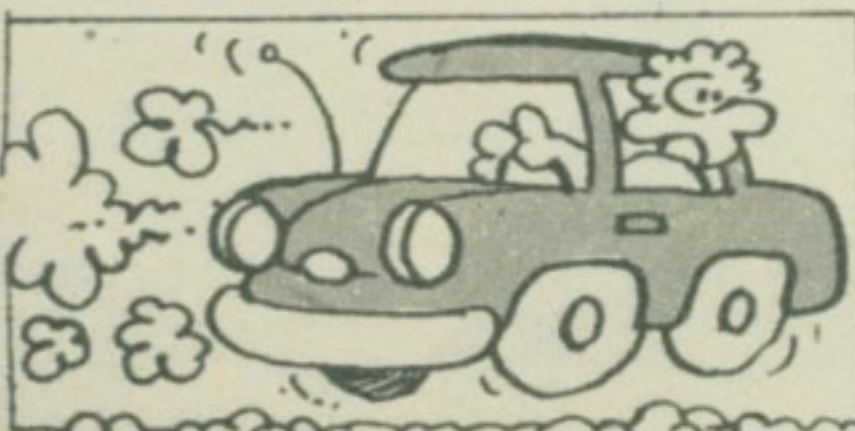
СУ У СТАРА ВРЕМЕНА СМАТРАНИ ЗА ЛЕК ПРОТИВ БОЛЕСТИ ОЧИЈУ, ЦИРЕВА, ХИСТЕРИЈЕ И ПРОЗНИЦЕ.

ЈЕСТЕ ЛИ ВЕЋ ЧУЛИ ДА...

● једна област Обале Слонова-че недавно је остала без електричне струје читави четири дана. Кривац је била змија која се обавила око два вода високог напона.

● четири Финца недавно су постигла својеврстан рекорд: возећи аутомобил уназад прешли су читавих 1800 километара.

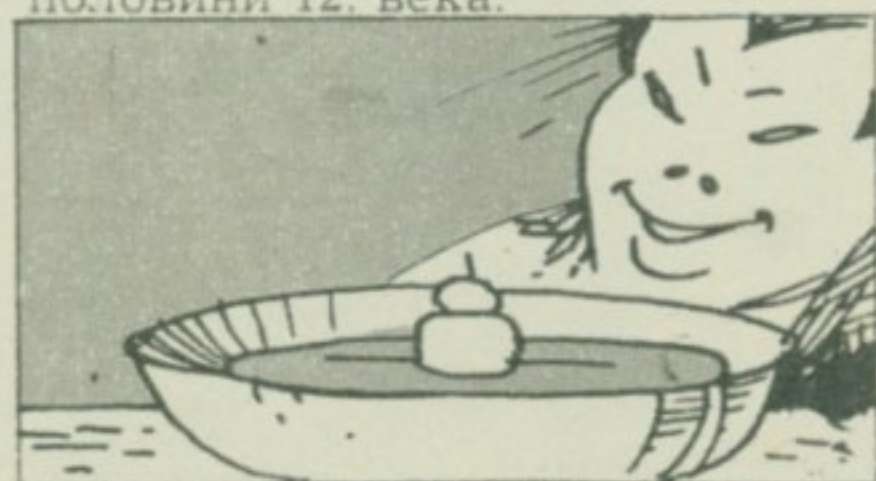

● прва европска насеобина у Аустралији, Порт Џексон, на месту данашњег Сиднеја, основана је 20. јануара 1788. године искрцавањем енглеских осуђеника које је довео капетан Артур Филип. Његовим бродом стигло је 565 мушкараца, 191 жена, 18 деце, 7 коња, 9 волова, 29 оваца и 74 свиње

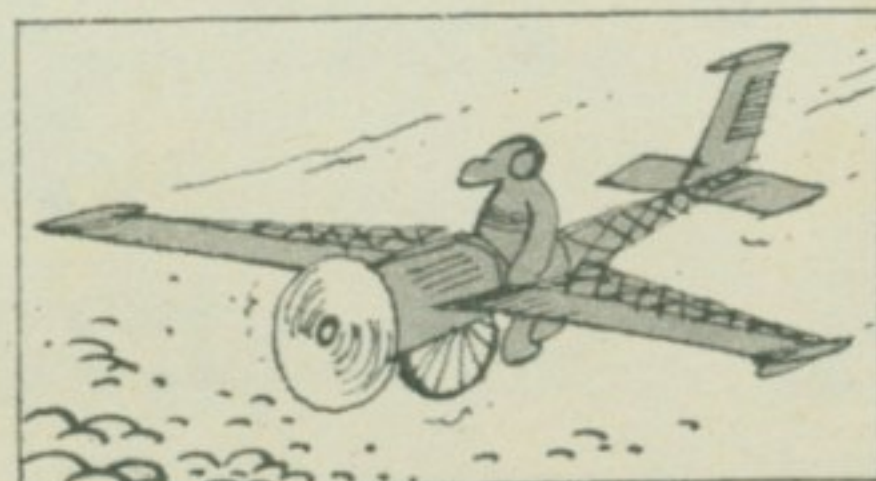

● у градићу Понтедасио у италијанској покрајини Лигурији налази се јединствен музеј на свету — Музеј шпагета. У њему су поред рецепата и докумената изложене и разне справе за прављење овог специјалитета

● магнетску иглу употребљавали су Кинези на својим бродовима још 2000. година пре н. е. Кинески бродови који су у првом миленијуму наше ере долазили у индијске луке имали су компас чија је магнетна игла пливала у посуди са водом на пловцима од трске или плуте. Такав компас у подручју Средоземног мора пренели су Арабљани, највероватније у другој половини 12. века.

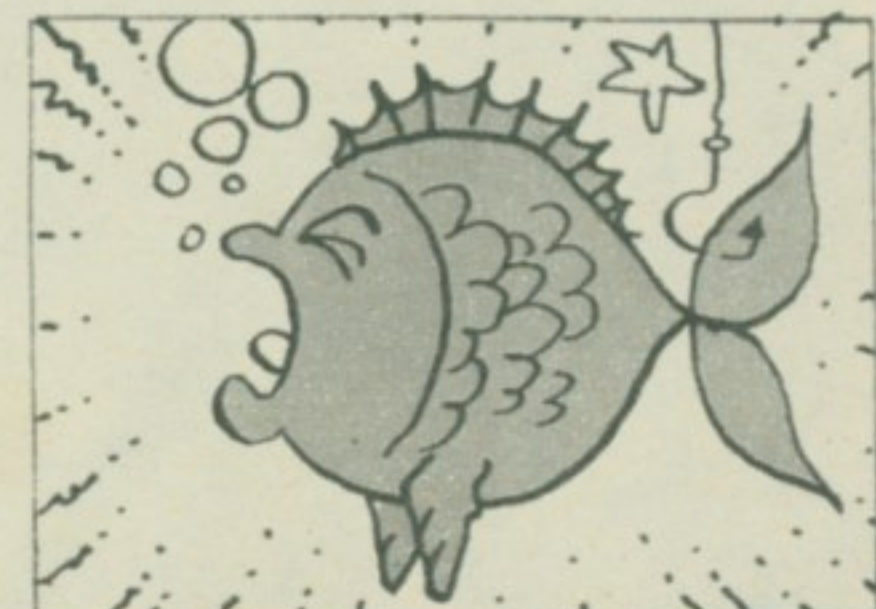

● ново возило које представља компромис између бицикла и авиона зове се авиоцикл. Дугачак је 13,5 метара. Распон крила му је 40 метара, а може да лети брзином од 40 километара на час. Наравно, покреће се окретањем педала.

● највеће зрно града до сада пало је пре неколико година у Невади (САД). Имало је пречник од 13 сантиметара, а било је тешко 750 грама.

● у Киту, главном граду Еквadora, клима је тако променљива да се стиче утисак како се током једног дана смењују сва четири годишња доба.

● према тврђењу немачког зоолога Ван Фриша рањене рибе емитују неку врсту упозорења свим осталим рибама у којој ооласти да се удаље или сакрију.

МЕХАНИЧКИ ЉУДИ

Надимак му је Пума. Ускоро ће се опробати као регрут у непрегледној војсци одлично плаћених стригака који сваке године лишвају 135 милиона аустралијских оваца њиховог руна. За разлику од осталих 10 хиљада стригака, Пума је **робот**, део система који ће бити испробан у обављању задатака који је до сада одбијао да се покори механизацији, а то је стрицање оваца, на пример.

Пума (Programmable Universal Machine for Assembly — универзална, програмирају подложна машина за склапање) по изгледу подсећа на циновског скакавца, а по функцији замењује један део људског тела — руку. Најчешће је причвршћен за непокретно постоље. Претходник је армије малих и сразмерно јефтиних робота који постепено од људи преузимају заморне или опасне послове.

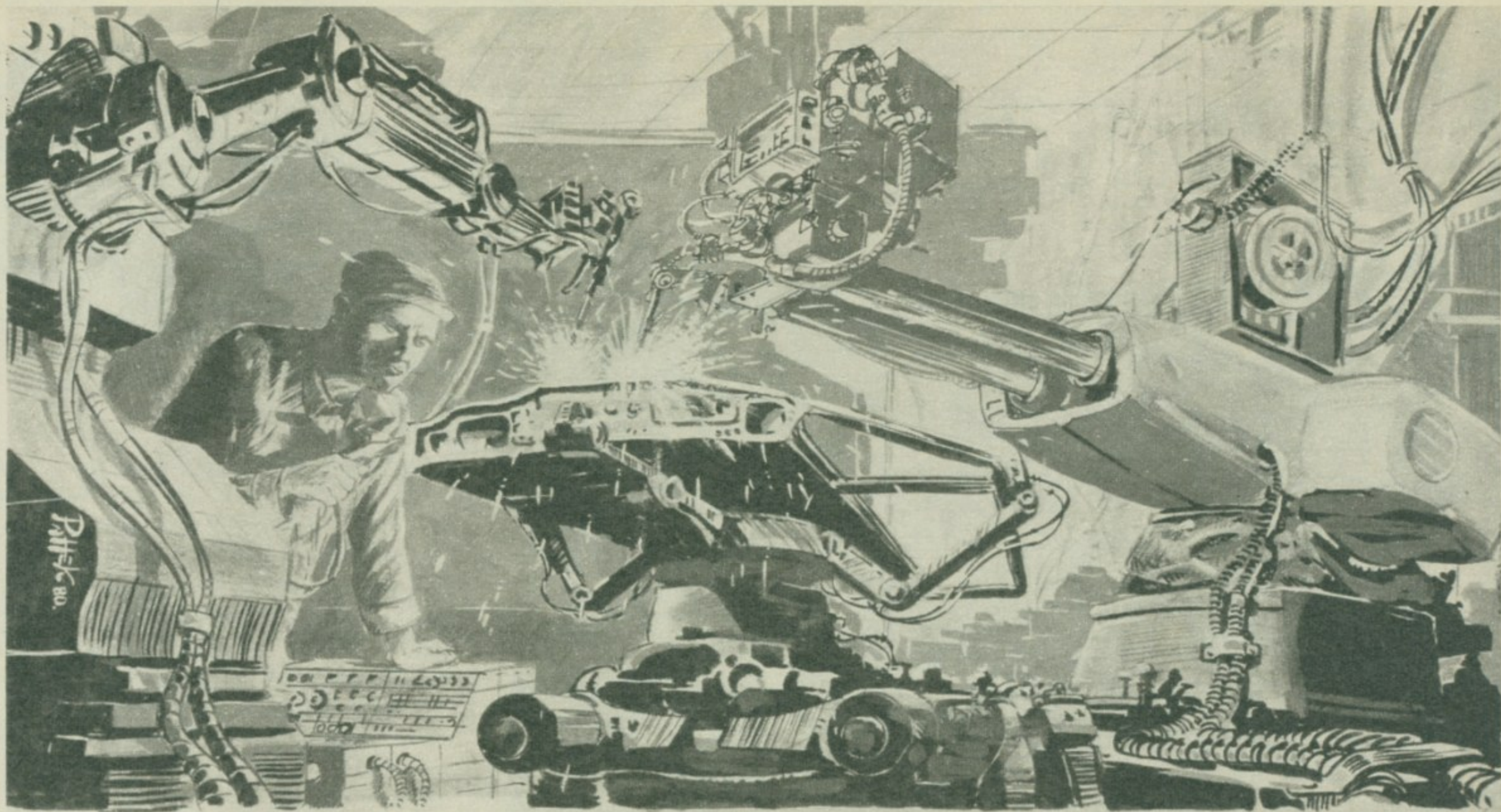
КАТИЦА ЗА СВЕ

На индустријском попришту роботи су присутни од првих година шесте деценије овог века. Првенци су били прилично гломазни и приглупи, док су њихова савремена сабраћа виткија, окретнија и паметнија, пре свега захваљујући компјутерској микроелектроници. Просечан робот може да обавља многе послове намењене људској шапи. Он у ту сврху располаже разним додацима: хватачем за подизање делова, прскалицом која га претвара у фарбара, или електричним луком за заваривање помоћу којег постаје — заваривач.

Такви роботи утоварују и истоварују делове из високих пећи и тешких преса, са покретних трака... Неки од њих чак обављају те послове и у исто време управљају покретним тракама! Они такође „гасе“ усијане одливке, подмазују калупе у ливницама, буше рупе, уврћу завртке, брусе делове...

Роботи раде и као контролори финалног производа. У компанији „Тексас Инструменте“, на пример, десетине малих механичких руку, опремљених објективима за телевизијске камере, под надзором компјутера прате цепне рачунаре који клизе на покретној траци, подижу их у одређеном тренутку и постављају у аутоматски уређај за електронску контролу.

„Механички људи“ почињу и да монтирају поједине елементе у неким фабрикама. Фирма „Дженерал Моторс“ недавно има 12 монтираних Пума које, и-

ПУМА СТРИЖЕ ОВЦЕ

између осталог, склапају облоге за електромоторе и уврћу мале сијалице у инструментне табле.

ШТЕДИШЕ БЕЗ МАМУРЛУКА!

Све веће интересовање за роботе довело је до наглог скока продаје у фирми „Анимејшн“ у Денверу (држава Конектикат, САД) која је највећи произвођач робота на свету и творац Пуме. Број индустријских робота се током протеклих 9 година више него удвостручио у САД: тренутно их има 3.500.

Расте и вредност продаје и то по стопи од 35 одсто током последње 3 године, а тренутно износи 60 милиона долара (приближно милијарда и 200 милиона).

Џозеф Енглбергер, физичар који је 1958. основао фирму „Анимејшн“, морао је у оно време да мољака могуће купце да се одреде за његове изуме!

Велико интересовање индустријалаца за роботе није последица неживљене дечачке жеље за супер играчкама из света научне фантастике, већ брига за продуктивност, односно добит. Роботи су тако конструисани да раде ритмично човека и зато се одлично уклапају у постојећу фабричку технологију. Пошто је робот у стању да обавља једноличне и опасне послове боље него човек, отуда и пораст продуктивности у појединим деловима процеса рада. Робот никад нема главобољу, не пати од мамурлука и може да ради у све три смене!

Штавише, робот ради равномерно ие него човек.

Интересовање индустријалаца за роботе није последица неживљене дечачке жеље за супериграчкама из научне фантастике. Робот обавља једноличне и опасне послове боље него човек, никад нема главобољу, не пати од мамурлука и може да ради у све три смене.

Кад је, рецимо, реч о ливењу гвожђа, роботи који ваде усијане одливке из калупа повећавају продуктивност за 10 процената, смањују разноврсне захтеве радне снаге за 70, а шкарт за 15 одсто.

Са индустријске тачке гледишта, оно што је можда најпривлачније код робота-штедиша јесте чињеница да су они као радна снага све јефтинији — коштају између 10 и 120 хиљада долара (између 200.000 и 2.400.000 динара).

Произвођачи аутомобила су највећи корисници робота — предњаци „Форд“ са 276 монтираних помагача. У ауто-индустрији роботи се највише употребљавају за заваривање, а потом за фарбање. Група робота који заварују каросерије на покретној траци подсећа на рој неземаљских инсеката који кљуцају свемирског непријатеља!

Програмирање помоћу компјутера представља кључ за претварање робота у монтере. Куцањем појединачних упутстава на компјутерској тастатури — и то на језику који се

састоји од свега стотинак енглеских речи, као што су „овде“, „тамо“, „стани“, „крени“ и слично савршенији роботи, какав је Пума, добијају свој програм и крећу у дејство.

Међутим, пре него што роботи у потпуности преузму ствари у своје механичке руке и пре него што аутоматизована монтажа постане стварност у читавој индустрији, потребно је да се савлада више крупних препрека.

И ЈАЈЕ И ПОЛУГА

На пример, за човека је најједноставнија ствар на свету да из гомиле разних делова подигне онај потребан, али то је за робота огроман корак. Систем вештачког ока са таколом уочава предмете који леже један уз другог на равној површини, али када су делови набациани један преко другог, препознавање појединих предмета постаје за робота проблем који је премостив само помоћу посебног програмирања компјутера.

Укратко, ако роботи треба да преузму нове задатке у постојећим фабрикама и да раде раме уз раме са људима онда систем вештачког ока мора да се усаврши и мора му се додати „чуло додира“.

Виктор Шајнман, домишљати конструктор Пуме, сматра да роботима за монтирање треба шака још сличнија људској, са два, три или више прстију опремљених сензорима који ће одмеравати снагу њиховог стиска.

— Циљ ми је да усавршим механичку шаку — каже Шајнман која би била довољно осетљива да Пума може да подигне јаје и не смрска га, а да одмах затим подигне оловну полуку и не испусти је!

Хоће ли роботи ускоро заменити људски рад?

— За неколико година имаћемо фабрике у којима ће радници углавном надгледати роботе — верује Џејмс Елбус, сарадник америчког Државног уреда за стандарде. — Ако се индустрија робота буде развијала попут индустрије компјутера, почетком двадесетог века роботи ће производити друге роботе, што ће пресудно утицати на цену производње машина.

Могући купци трезвеније гледају на експанзију робота и сматрају да ће већину послова и даље обављати људи:

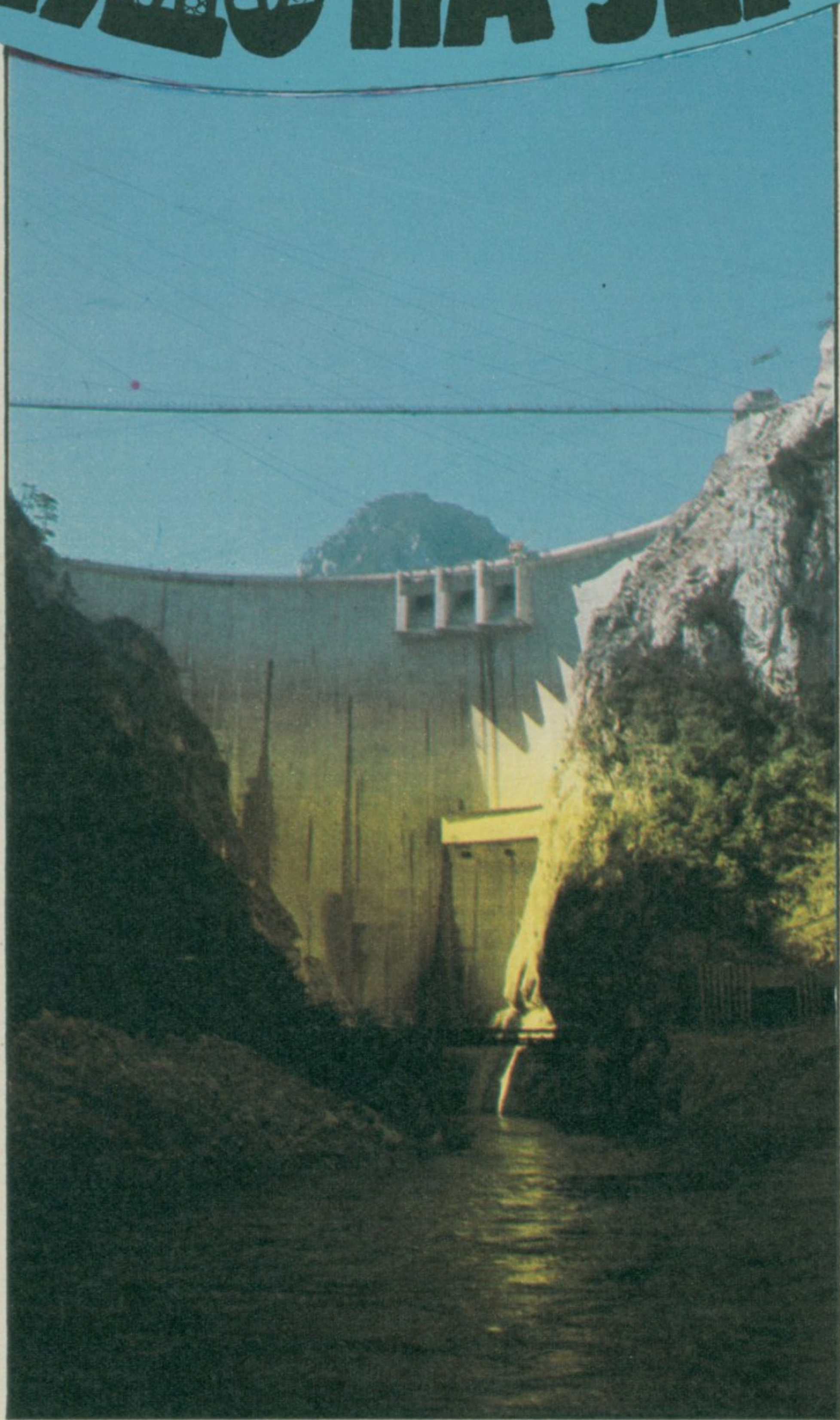
— Роботи неће моћи да замене више од пет одсто радника до краја овог века — тврди Џозеф Енглбергер.

Један од директора „Форда“, Пол Гај, примећује:

— Робота чека врло јака конкуренција — људско биће!

ВЕЛИКИ СПОМЕНИК
ЉУДСКОЈ СНАЗИ

ЧУДО НА ЗЕЛЕНОЈ ПИВИ

ВИША ОД АВАЛСКОГ ТОРЊА — Готово милијарду кубних метара воде свом силином наваљује на 220 метара високу бетонску брану. Темељи бетонског дива укопани су 30 метара у каменито дно Пиве. Брана је око 30 метара виша од телевизијског торња на Авали. При врху свог благо свинутог лука широка је само 6 метара!

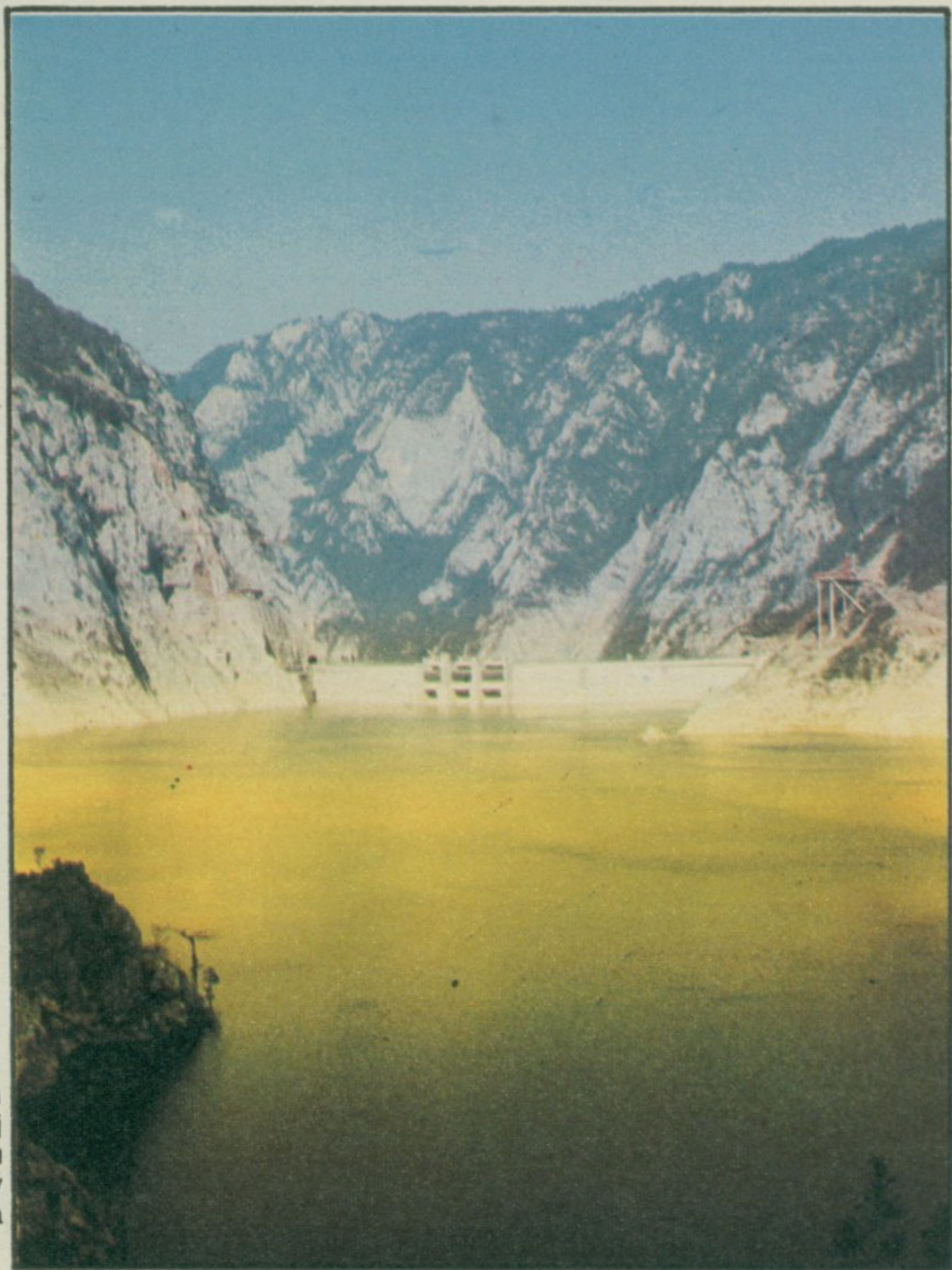
ЉУДИ ЈАЧИ ОД КАМЕНА — Тешко је израчунати колико је у литицама мратињског кањона избушено и минирано камена да би се у живој стени сместила огромна постројења, машинске хале, командни и бројни други уређаји. Ходници, дугачки чак и до сто метара, избушени су дубоко под каменим масивом мратињског кањона и пешаку су потребна бар два дана да обиђе све делове ХЕ „Пива“.

Седамдесет километара низводно од црногорске варошице Плужине, у дивљем сплету високих планинских врлети, у око километар и по високом стеновитом кањону реке Пиве, данас се уздиже џиновска брана хидроелектране „Пива“. Путнику који се усуди да пређе стазе и богазе тог дела Црне Горе пред очима ће се прво указати тамнозелено, 44 километра дугачко вештачко језеро.

Идући према малом планинском селу Мратиње, наилази се на потпуно ново насеље Плужине, на обали језера. Старо је потопљено. Вода пуна пастрмки потопила је и чувену Титову пећину у којој је у току Пете офанзиве донесена одлука за пробој преко Сутјеске.

Али, од свега највеће дивљење изазива сама брана. На месту где се пробија хировита и моћна Пива, у кањону при дну широком само 25 метара, чудесна брана зауставила је воду. Наши инжењери и градитељи, бетонци и монтери, електричари и грађевинари на месту где ни хеликоптер није могао да се спусти, подигли су највишу брану у Европи.

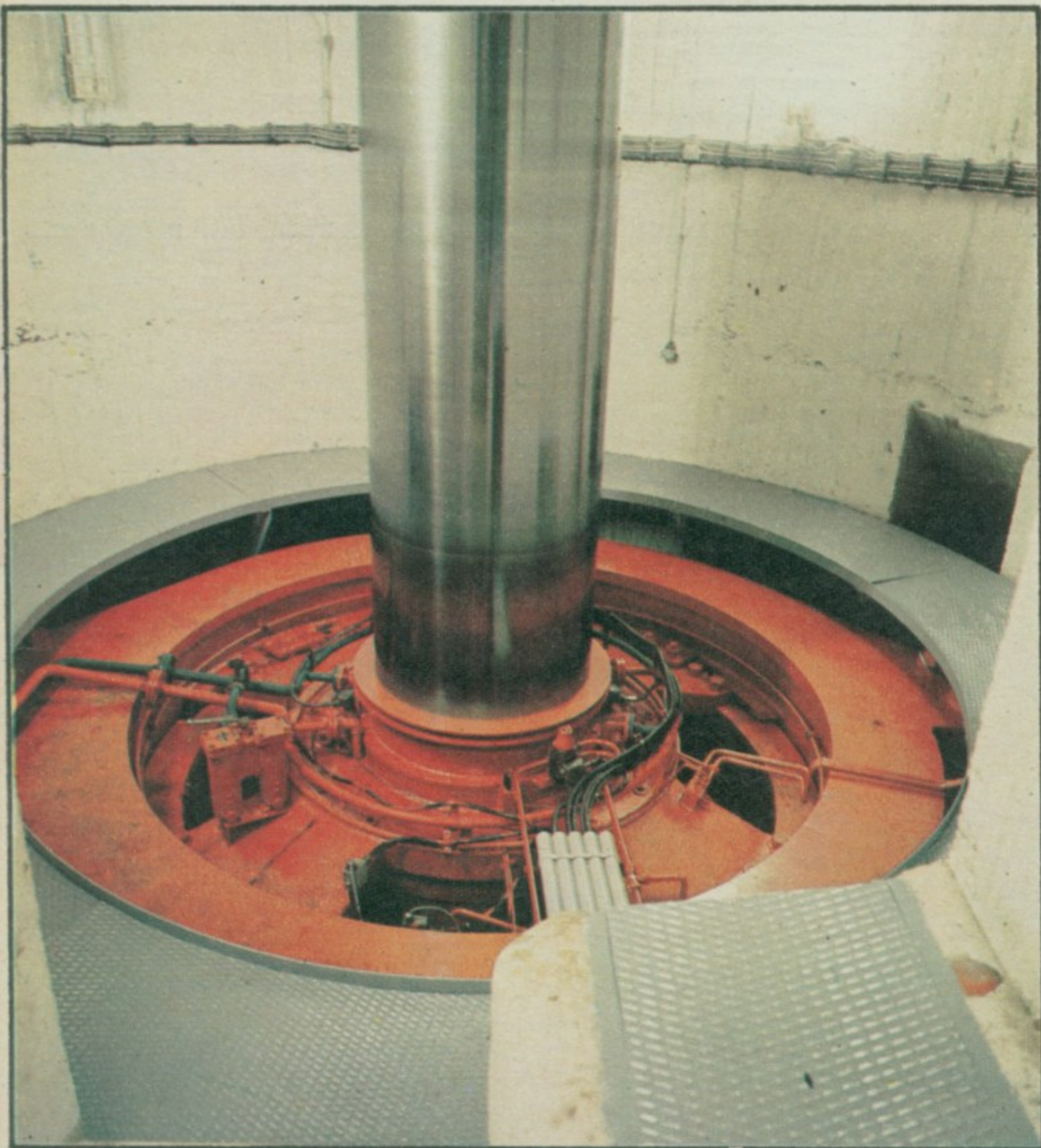
После десетак година градње, коју је животом платило 46 људи, спајајући подвиг са подвигом, хидроцентрала на Мратињу израсла је у величанствен споменик људском уму и раду.

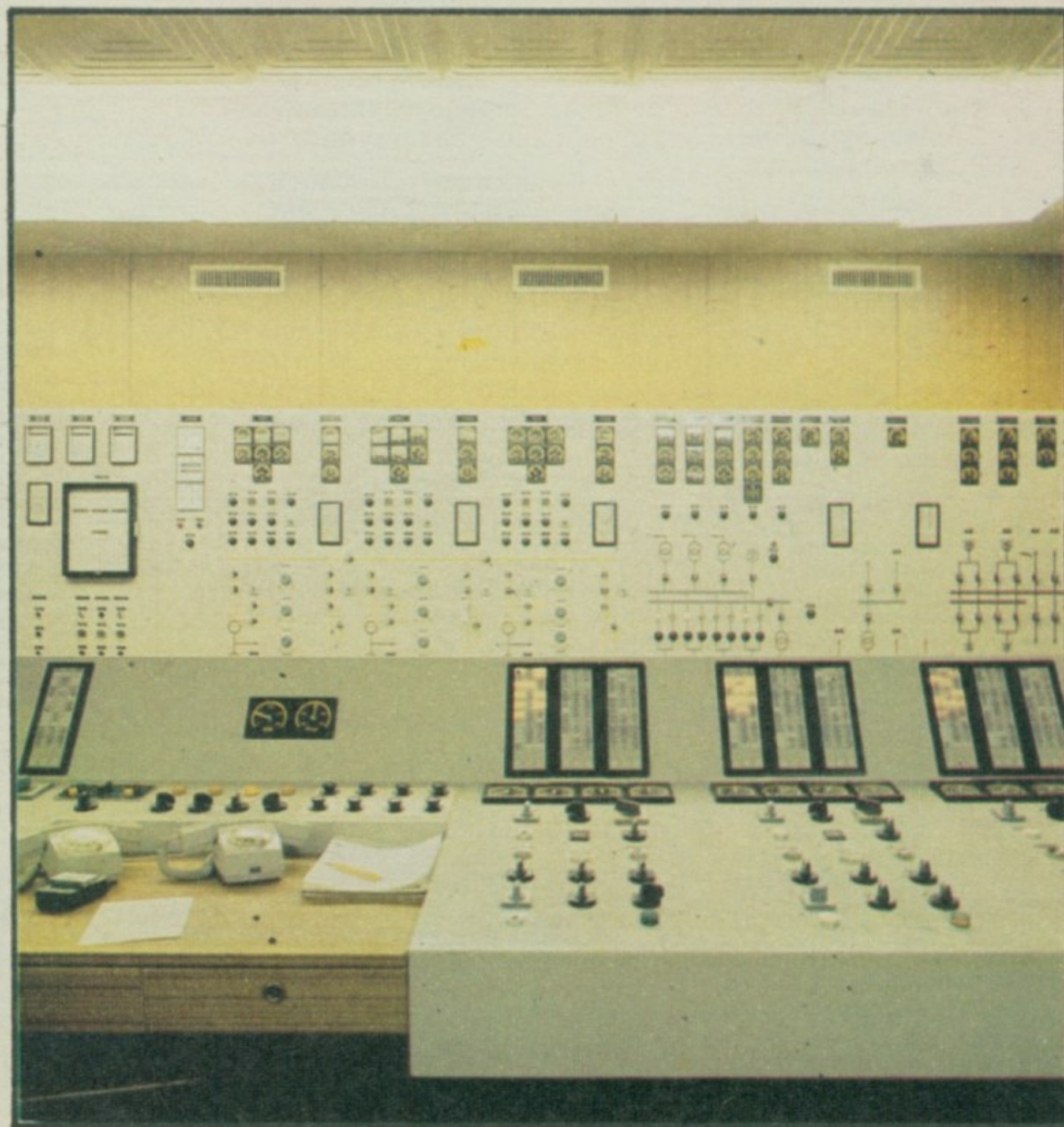

НЕКОЛИКО СТОТИНА МЕТАРА ПОД ЗЕМЉОМ — Огромна хала са командним уређајима и генераторима чудо је за себе. Налази се неколико стотина метара испод површине стеновитог брега који чини једну страну кањона. Температура, влажност и прилив свежег ваздуха обезбеђује се специјалним клима-уређајима.

ЈЕДНА ТУРБИНА — 5000 АУТОМОБИЛА! — Пивска хидроцентрала има три хоризонталне турбине на које кроз специјалне спирале великом брзином пада вода. Свака од тих турбина производи 166 хиљада коњских снага, што одговара јачини 5000 аутомобила! Преко нарочите осовине (на слици) обртаји се преносе на генератор, где и настаје електрична струја. Све ове уређаје произвела су и у Мратиње допремила наша предузећа.

ПАЗИТЕ НА ПАЦОВЕ — Све у овој подземној хали, где су у бетон заливане главе и осовине генератора, срце сваке хидроцентрале, пуккета и језиво зуји од струје високог напона. И свуда је постављен зеленкаст прах — отров против пацова и мишева који воле да грицкају скупочену и тако важну изолацију на кабловима.

СВЕ ЗА ТРИ СЕКУНДЕ — На многобројним табелама и специјалним инструментима у командној хали у сваком моменту аутоматски се показују тренутна производња струје, брзина протока воде, водостај, температура у турбинама и многи други подаци о брани. Од неколико десетина на главном командном столу (на слици), где ради само један човек и у чијим је рукама цела хидроцентрала, најважније је једно црно дугме. Ако се притисне, сви стројеви аутоматски престају да раде у року од три секунде.

Текст: И. Лончар
Снимио: Љ. Патрногић

Кад се поткрај септембра 1925. године запослио у Бродоградилушту, нисмо знали ко је. Рекао је да се зове Броз. Убрзо смо схватили да је тај нови радник напреднији од нас и било нам је драго, утолико пре што нам је такав човек недостајао. Осећали смо да је код нас у Краљевицу стигао прави човек који ће нас барем упутити како да изборимо нека права и боље нас организирати.

Тако о данима познанства са Јосипом Брозом говори стари комуниста Филип Павешкић Филко у свом дому у Краљевици. Иако једва види и чује, он се и после толиких година добро сећа дана када је у истој радионици, под истим кровом и код истог пословође радио са Брозом. Броз — стројобравар, Павешкић — алатничар.

Сирена је најавила штрајк

— И до Брововог доласка ми смо били организовани у такозване Независне синдикате, под називом „Савез радника металне индустрије и обрта Југославије“. Међутим, рад тих синдиката био је више на папиру него на делу. Дошавши у Бродоградилуште, Броз је одмах прионуо да окупи људе, да организира синдикалну организацију. Тако је она за кратко време толико ојачала да се у њој налазило око 300 радника, готово осамдесет одсто од укупног броја радника у Бродоградилушту.

Филко је радио у истој радионици са Брозом, па је с обзиром на близину радних места имао прилику да чешће него остали радници са њим разговара.

— Био је добар радник и умео је да ради једним усталим темпом. Дешавало се да уз посао разговарамо о свему и свачему. Једном ме је упитао како излазим на крај с платом:

„Враг носио и такву плату! — вајкао сам се — не само што је мизерна па нема довољно ни за две недеље живота, него је још и нередовна...“

— Ми смо тада у Бродоградилушту радили за заиста бедне наднице: ожењени су добијали сто динара недељно, а неожењени — педесет. А шта је могло да се учини са тако мало новца? Једва су људи састављали крај с крајем... Да несрећа буде већа, ни ту зарађену плату нисмо редовно добијали. Једноставно би на табли освануло парче папира:

„Пошто дознака није стигла, неће моћи да се изврши исплата у суботу! — Управа“.

— Бродоградилуште је било под управом неке банке за поморство коју су радници називали „банка за уморство“. Поред Бродоградилушта, та банка је имала и неко паробродарско друштво „Весна“ које је радило нерентабилно, па

ФИЛИП ПАВЕШИЋ ФИЛКО — 1925.

СТИГАО ЈЕ ПРАВИ ЧОВЕК

УПРАВА БРОДОГРАДИЛИШТА ПРИХВАТИЛА ЈЕ ЗАХТЕВЕ РАДНИКА. ШТРАЈК ЈЕ УСЛЕД, АЛИ СУ МНОГИ ОТПУШТЕНИ. МЕЂУ ЊИМА И ЈОСИП БРОЗ.

је Бродоградилуште плаћало и губитке „Весне“ — жести се стари Павешкић сећајући се тих дана. — Трајало је тако из суботе у суботу, све док једног дана стројобравар Броз није предложио да ступимо у штрајк. Прихватили смо одмах. У руководство штрајка изабрали смо најбоље раднике, а предводио их је Броз. Објаснили су нам какве ће захтеве поставити управи.

Једног августовског дана зачула се сирена — знак за штрајк. У Бродоградилушту је престао сваки рад. Броз и још један радник отишли су код директора и пренели му радничке захтеве: исплата заостале зараде свим радницима и гаранција да ће се убудуће зараде исплаћивати редовно сваке суботе.

— Чувају смо Бродоградилуште да неко не направи неки преступ или подвалу у погону па да полиција то после свали на леђа радника — каже Филип Павешкић, сећајући се сваке ситнице везане за тај штрајк. Сећа се и оног детаља када је чувао стражу на једном од улаза.

— Броз је обилазио другове, па свратио и код мене. Питао ме је шта има ново, а затим ме упитао шта ћу радити ако ме отпусте?

„За мене је лако. Ја сам

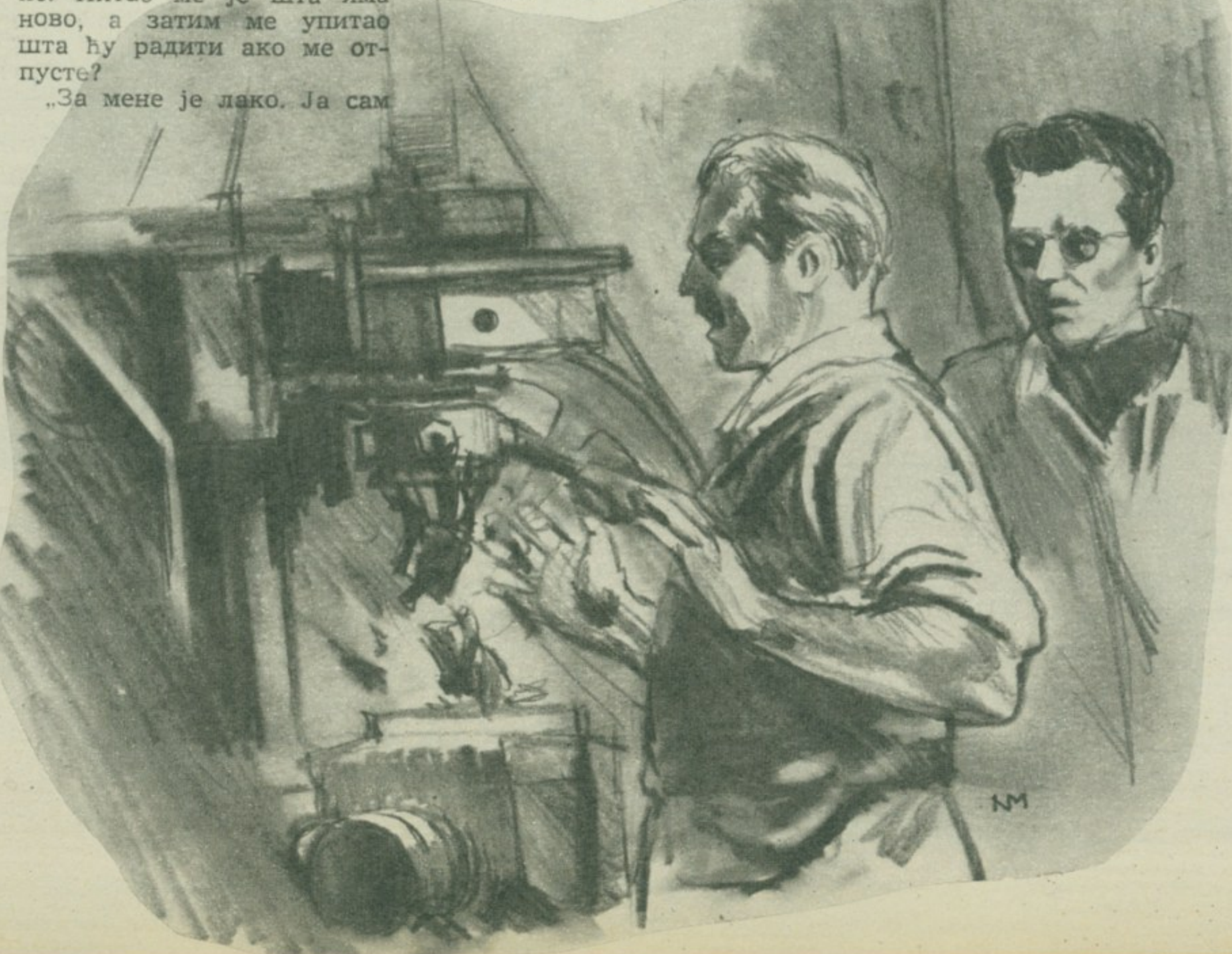
са мајком па ћу се потружити да зарадим десетак динара колико да имам за крух... — одговорио сам му, а он се само насмешио и рекао:

„Да, да... теже је онима који имају породицу... Због тога морамо издржати и не поклекнути у овом штрајку!“

После девет дана управа је прихватила да исплати све заостале зараде, а што се тиче каснијих редовних исплата, и поред обећања стање је остало исто. Када су радници дошли први дан после штрајка на посао, сазнали су да је отпуштен велики број радника. Јосип Броз је отпуштен 2. октобра, а заједно са њим и они који су били у штрајкачком руководству и синдикалној подружници, да би мало касније слична судбина задесила и друге раднике. Убрзо је у Бродоградилушту остало света 50—60 радника...

У банарском затвору

Из тог времена од нешто више од годину дана колико су радили заједно — од 21. септембра 1925. до 2. октобра 1926. године —

од црвеног папира нису могле да стигну да сваком од присутних прикаже црвени цвет... На тој забави није смело бити говорника јер је то било забрањено. Само се плесало, певало... Броз није хтео да пропусти такву прилику. Пошао је од стола до стола и у разговору објашњавао присутнима значај Првог маја и историју радничког покрета.

Начин на који је Броз прилазио људима посебно је импресионарао свакога.

— Он је у Краљевици проширио марксистичку литературу. Кад је отишао, оставио је више књига. А ми, неискусни, радили смо то неконспиративно и јавније него што смо смели растурали ту литературу, а оно што смо из ње прочитали не кријући гласно говорили. Нисмо знали да се то многим неће допасти. Тако је и било: неко нас је потказао полицији. Због тога су једног дана код нас четворице из Краљевице банули жандарми. Приликом претреса нашли су забрањену литературу, покупили књиге и нас пратили — бакарски затвор. Сутрадан по нашем доласку у исти затвор је стигао и Броз...

Дању смо седели у ходнику, а ноћу су нас затварали у ћелију. Заједно смо били Јосип Броз, ја и један радник. Имао сам 23 године, али и поред тога био неискусан и много штошта ме је интересирало:

„Чујте, Броз... волео бих да ви мени мало објасните шта је то пролетаријат, шта синдикат, конспирација... Хоћете ли?“ — питао сам га.

Он ми је до дубоко у ноћ лепо објашњавао све што ме је интересирало. Разговарали смо сваке вечери, свих осам дана колико смо заједно провели у бакарском затвору. Одатле смо пребачени у Огулин, где смо направили добри временски казне од шест месеци до годину дана...

Нико од нас га није познавао. Све до 1928. године, до познатог „бомбашког процеса“. Тада смо схватили да је међу нама радио — прави човек.

— После рата сам неколико пута био с другом Титом. Подсетили смо се дана проведених у Краљевици... Ти сусрети са Титом остављали су увек неки посебан осећај код човека који је у његовој близини. Свеједно да ли то био први, десети или стоти сусрет...

Из књиге Александра Тадића „Први сусрет с Титом“

У КРАЉЕВИЦИ

КИША ЈЕ ПРЕКИНУЛА ОСНИВАЧКИ КОНГРЕС КП ХРВАТСКЕ. ИЗ ШУМАРКА ПОРЕД САМОБОРА ДЕЛЕГАТИ СУ СЕ СКЛОНИЛИ И НАСТАВИЛИ РАД НА ТАВАНУ ОБЛИЖЊЕ ШТАЛЕ.

но и била. На то ме је професор упозорио: „Пазите шта радите! Чувајте се!“

Познанство са Брозом

Једнога дана у антималаричну станицу код доктора Грегорића дошла је његова „веза“:

„Господине докторе, мој брат је поручио да данас у три по подне дођете к њему кући!“

— Био је, сјећам се, лијеп дан. Пошао сам ка кући гдје смо се редовито састајали. Када сам улазио у собу на првом кату чији је прозор гледао према мору, спазио сам младог човјека свијетле косе, плавих очију и ванредно лијепо формираног лица. Поред њега сједила је млада жена са дојенчетом у рукама.

Био је то Јосип Броз са својом другарицом. А година — 1925.

Срљачно се руковао и питао ме шта има ново у Краљевици и околици.

Тако је почео мој први разговор. Одмах код првих реченица примијетио сам да тај човјек тачно мјери вријеме: реченице су му биле кратке и сажете, као и његова питања и примједбе на оно што сам му ја говорио. Разговарали смо гада о партијској организацији у Краљевици, могућностима повезивања са осталим организацијама и члановима у околици... До бро се сјећам да ме је Броз, поред осталог, питао како стоји са покретом у Хрватском приморју. Колико има партијских јединица, какав је састав њиховог чланства и како раде? Чим је саслушао мој одговор, упитао ме је да ли полиција зна чиме се бавим.

У то вријеме полиција је нешто знала, али није имала никаквих конкретних података. Постојала је само сумња на основу доставе загребачке полиције која је располагала некаквим подацима.

Кад смо се растали био је сумрак. Послије тога нисмо се виђали, иако је Јосип Броз, као што се зна, остао на раду у Краљевици — каже др Павле Грегорић.

Мајстор за струју

Следећи сусрет двојице комуниста био је 1930. или

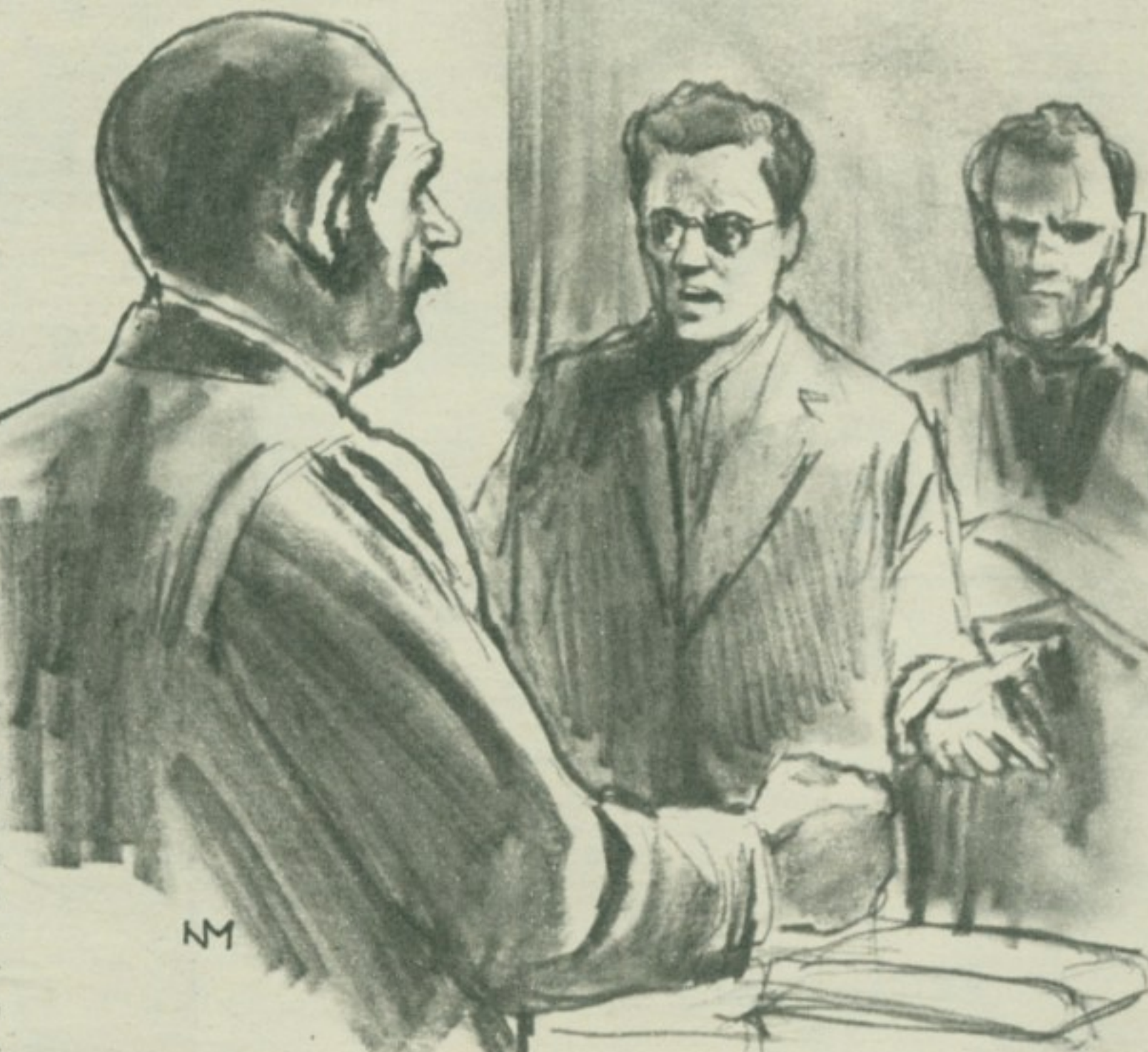
1931. године, када је Грегорић посетио Јосипа Броза у Лепоглави гдје је овај издржавао казну. Добио је задатак од загребачке партијске организације да са Брозом успостави везу ради неких инструкција око партијског рада. Преко једне везе Јосип Броз је обавештен да ће одређени друг стићи у Лепоглаву.

— Искористио сам поло-

дворишту казнионице примијетио четворицу стражара како воде једног кажњеника. Био је то Броз...

Кад је изашла из казнионишког дворишта, група стражара са кажњеником упутила се право ка згради гдје се налазио Грегорић. Није прошло ни неколико минута а Броз се појавио у соби. Чим је ушао, закључао је врата.

— Објаснио ми је да је успио доћи овамо — наставља др Грегорић — јер се јавио као електричар који по кућама обавља оправке. Тако је, највјероватније на позив власнице ресторације, дошао овамо да намјести неке жаруље...

жај државног чиновника у Школи народног здравља, гдје сам био на дужности шефа одјељења за здравствену пропаганду. Тих дана, наиме, у Лепоглави се отварао, ако се не варам, нова здравствена станица па сам отишао да присуствујем свечаном отварању.

Имао сам адресу госпође Фидлер, која је у Лепоглави држала малу рестаурацију и неколико соба за ноћење посјетилаца кажњеника. Кућа у којој се налазила та рестаурација била је у близини главних врата старе казнионице. Кад сам се старој госпођи јавио с одређеном позивком, рекла ми је:

„Господине, идите у први кат и чекајте у соби на крају холника. Тамо ће доћи господин Броз!“

Отишао сам на први кат, ушао у собу и стао крај отвореног прозора који је гледао равно на двориште казнионице. Високи зид није сметао да се са прозора проматра све што се догађа у дворишту... Чекао сам око један сат, а тада у

Кад сам га питао о стражарима, смијешећи се одговорио је да они шетају око куће и чекају да се он врати.

Док су стражари стајали доље, ми смо у соби разговарали. Друг Броз је говорио о организацији у Загребу. Такође је говорио и о нашим гласилима и добро знам како ми је рекао да другови у Лепоглави спремају неки материјал за штампање, па ће бити потребно да још једном дођем по тај материјал. Да ли је то први сvezак „Капитала“ који су у Лепоглави превозили Моша Пијаде и Рођко Чолаковић? Не могу се сјетити. До поновног виђења и састанка није могло доћи јер сам у међувремену и ја био ухапшен.

На „крњем“ конгресу

Нови сусрет др Павла Грегорића са Јосипом Брозом Титом био је у лето 1937. године, на Оснивачком конгресу Комунистич-

ке партије Хрватске — „крњем конгресу“, како га је називао друг Тито. Присећајући се догађаја из тих дана, др Грегорић, помињући многобројне детаље, прича:

— Обавијештен сам да ћемо имати састанак у Самобору, гдје ће бити изабран Централни комитет КП Хрватске. До тада је то био Покрајински комитет.

Био је почетак августа и неки црквени празник. Због тога је намјерно изабран Самобор јер на тај дан у њему има пуно свијета, па смо и ми који нисмо вјерници могли проћи незапажени. На уговорено мјесто пристизали смо у групама. Прва група нашла се на једном платоу више Самобора. Жену и кћерку оставио сам у подножју тог платоа, а ја сам отишао горе. Знак за распознавање биле су једне новине пресавијене на посебан начин. Кад смо се искупили, пошлели смо према оближњој узвишици са високом дрвеном пирамидом на врху... Сјећам се, ту сам затекао Јосипа Краша, затим двојицу делегата из Далмације и још неколико другова. У међувремену, појавио се друг Тито са Владом Јањићем Цапом. Био је обучен спортски, са великим рукавом на леђима.

У шумарку, мало даље од дрвене пирамиде, започео је наш конгрес. Зато што је присуствовао мали број делегата друг Тито га је назвао „крњи конгрес“... Поднијели смо извјештаје о активности партијских организација који нису били нарочито богати јер су партијске организације тек биле живнуле. И друг Тито је говорио: најприје о значају овог конгреса, новом курсу Партије и о потреби ширег продора у масе, а затим о ситуацији у земљи и свијету уопште.

Изненада су се стушили облаци и киша је почела да лије као из кабла. Побјегли смо у један штагаљ недалеко од мјеста гдје смо се налазили; док смо претрчали то кратко растојање сасвим смо покисли. Мало смо предахнули, а потом наставили рад у заиста несвободном амбијенту — смејући се каже др Грегорић.

Друг Тито је, после кратког увода, извадио једну књигу, жилетом разрезао корице и извукао предлог резолуције коју је прочитао уз светлост мале електричне лампе. На том конгресу изабран је и Централни комитет КП Хрватске.

— Тек у зору, када је киша потпуно престала, делегати су могли да напусте штагаљ — вели др Грегорић — иако још мокри и прозебли. Напуштали смо ово мјесто одлазећи сваки на своју страну, задовољни јер је овај конгрес значајно велику прекретницу у активности партијске организације у Хрватској.

(Из књиге Александра Тадића „Први сусрет с Титом“)

WALT
DISNEY

ПАЈА ПАТАК

НА ЛЕЋИМА ПАВИЈАНА

Група јахача пела се обронцима планине Богос када се зачуло лајање павијана које је просто марило на лов. Било је то довољно да се ловци одлуче: у трен ока сјахали су с коња, заузели бусију и почели да пуцају на мајмуне. Међутим, како су се ови налазили на прилично високој стени, тек понеки метак погодио би циљ.

Пао је и стари гривасти павијан. Рањен у врат, тетурајући несигурно, почео је да се спушта низ стеноу а затим је, не обазирјући се на ловце, прошао поред њих и кренуо у долину. И само што је замакао у жбуње, међу мајмунима на стени настала је дивља дрека. Убрзо се зачула и из долине у којој је био смештен логор.

ПУШКА УМЕСТО ВАРЈАЧЕ

Ловци су се одједном нашли пред необичном сликом: сви мужјаци павијана сакупили су се на изицу стеноу и започели да реже, брундају и урлају, ударајући љутито шакама о тле. Нешто их је узбудило. Шта, то ловци нису знали. Збуњено су посматрали мајмуне како јуре тамо-амо, кад је неколико најкрупнијих мужјака почело да се спушта низ стеноу.

— Ови ће нас напасти! — узвикнуо је неко и сви су пожурили да напуне пушке.

Уто се поново зачула бука у долини. Кроз дреку мајмуна разабирало се лавеж паса и вика људи у логору.

— У помоћ! — запомагали су.

Само један поглед на долину био је довољан да ловци схвате шта се догађа. Прескачући жбуње и обрасти камењар, према логору је јурио леопард. Међутим, пажњу ловаца привукао је предмет који издалека никако нису могли да препознају, тим више што га је заклањало леопардово тело. Пре него што је било ко стигао да ободе коња, у долини су се зачула два пуцања. Пси су још бешће лајали а сви људи, осим куvara Египћанина, стајали су беспомоћно.

Када су се ловци спустили у долину, а за то им није требало више од неколико минута, нашли су на помало смешну сцену. Сви људи стајали су као укопани. Зависно од тога у којем се положају затекао када се леопард појавио свако од њих имао је необичну позу. Само је кувар имао у руци пушку. С омање стеноу на коју се попео грозничаво је пиљио у овећи грм.

— Леопард — рекао је показујући двоцевком на жбуње.

— Дојачао је на мајмуну из планине — добацио је петнаестогодишњи Етиопљанин с врха стеноу која се налазила на супротној страни долине.

С откоченим пушкама ловци су се, корак по корак, приближавали грму. Сваког тренутка звер је могла да искочи. Опрез је био непотребан: леопард је био мртав а испод њега је лежао повређени гривасти павијан.

Тек када су преплашени људи дошли к себи, цела ствар је разјашњена. Јашући према планини ловци су прошли поред леопардовог склоништа. Поред њега је касније прошао и рањени павијан. Леопард очигледно није одолео изазову: не обазирјући се на људе и њихову пуцњаву, бацио се павијану на леђа. Јашући на њему попут јахача на коњу, стигао је до логора где је изазвао панику. Срећом, кувар се на време снашао, дохватио најближу пушку и насумце испалио два метка. Један од њих прошао је леопарду кроз груди. Следећи је погодио већ рањеног павијана кога је огромна мачка чврсто држала предњим шапама за њуцку.

НАША МАЦА МЕЗИМИЦА

— Седео сам једног дана на клупи у хладу — приповеда биолог Ленц — и читао. Пришла ми је једна од мојих мачака миљеница и, предући и умиљавајући се, попела се на rame. Пошто ми је то сметало да читам, ставио сам на крило јастучић одређен за то и положио мацу на њега. За десетак минута изгледало је да спава. Добро се сећам да јој је глава била окренута према југу. Одједном је, запањујуће брзо, скочила са мог крила. Зачуђено сам погледао за њом. Северно од нас, из једног грма у други, преко глатке камене терасе трчао је мигић. Био је сигуран да његов ход преко глатког камена не може да изазове ни најмањи шум. Ипак, мачка га је „чула“ са удаљености од петнаестак метара.

Без обзира о којој се зрсти мачака ради, ове животиње су веома хитре и увек будне. Ту будност омогућавају им веома развијена чула додира, вида и слуха. Ово последње је, сматрају научници, и најразвијеније. Све ове особине, удружене са снагом и спретношћу, чине породицу мачака непријатељима го-

ИЗРЕКА »ИГРА СЕ Н'О МАЧКА С МИШЕМ« НИЈЕ БЕЗ ОСНОВЕ: НАША КУЋНА ЉУБИМИЦА, КАО УОСТАЛОМ И СВЕ ПРИПАДНИЦЕ МАЧЈЕ ПОРОДИЦЕ, УЖИВА У БЕСПОМОЋНОСТИ СВОЈЕ ЖРТВЕ. У СТАЊУ ЈЕ ДА БЕЗБРОЈ ПУТА ПУСТИ УХВАЋЕНОГ МИША И ПОНОВО ГА ШЧЕПА, ПРЕДУЋИ СВЕ ВРЕМЕ ОД ЗАДОВОЉСТВА.

тово целог животињског света. Неке врсте ових љупких али опасних звери представљају прави страх и трепет за све сисаре. Наравно, изузев оних најјачих и највећих као што су слон, носорог и дивљи биво. Тигар, рецимо, најрадије лови дивљу свињу, иначе прилично борбену животињу. Међутим, ако треба, он ће насрнути и на камилу. Приповеда се и да је неки бенгалски тигар оборио слона. Колико је то тачно, није поуздано утврђено.

Занимљиво је да мачке које се углавном хране кичмењацима и то највише сисарима, не презају да у недостатку бољег залагају крену и на понеког водоземца, гмизавца, корњачу или миша. Ако их глад на то натера, загази и у воду, мада је као велике чистунице прилично презиру, не би ли се дочепа-

какве рибе или рака. У најгорем случају, задовољавају се и инсектима.

ПОГРЕШНО УВЕРЕЊЕ

По начину како нападају све мачке су врло сличне: лаганим нечујним корацима шуњају се кроз своје ловно подручје, граница се иначе строго придржавају, и оштро гледају ослушкујући на све стране. И најмањи шум привлачи њих пажњу. Када осега плен, опрезно клизе изнад земље, увек у супротном правцу од оног у којем дува ветар, и кад се приближе жртви у једном или неколико скокова нађу се на њеним леђима. Забивши јој канце у потиљак или слабине, обарају је на земљу, хватају зубима и неколико пута уједају. Затим је пусте неколико тренута-

ка и пажљиво осматрају, ако приметје и најмањи знак живота, поново заривају своје зубе у жртву.

За време напада на плен, ни домаћа мачка ту није никакав изузетак: све време урлају и реже изражавајући на тај начин своје уживање, похлепу или гнев. Већина мачака дуго мучи своју жртву. Напакућна љубимица ни ту није изузетак: она је у стању да се веома дуго игра с ухваћеним мишом. Пустити га и остави „у уверењу“ да бекством може да спасе главу, да би га затим у једном скоку стигла и шчепала својим јаким шапама. И тако безброј пута.

Породица мачака веома је распрострањена. Живе на готово свим континентима, на планинама, у равницама, пустињским крајевима и влажним долинама, шикарама, мочварама, шумама. Свуда где има довољно хране.

Људи мачке сматрају лажљивим, подмуклим животињама којима се ни када не сме веровати. Многи од њих чак осећају велику одвратност према овим животињама. Мачкама наравно, то не смета а и зашто би?! Зар нису ти исти људи једног припадника њиховог рода прогласили царем свих животиња?!

О. В

ЉУПKE
ПРОЖДРЉИВИЦЕ

КА

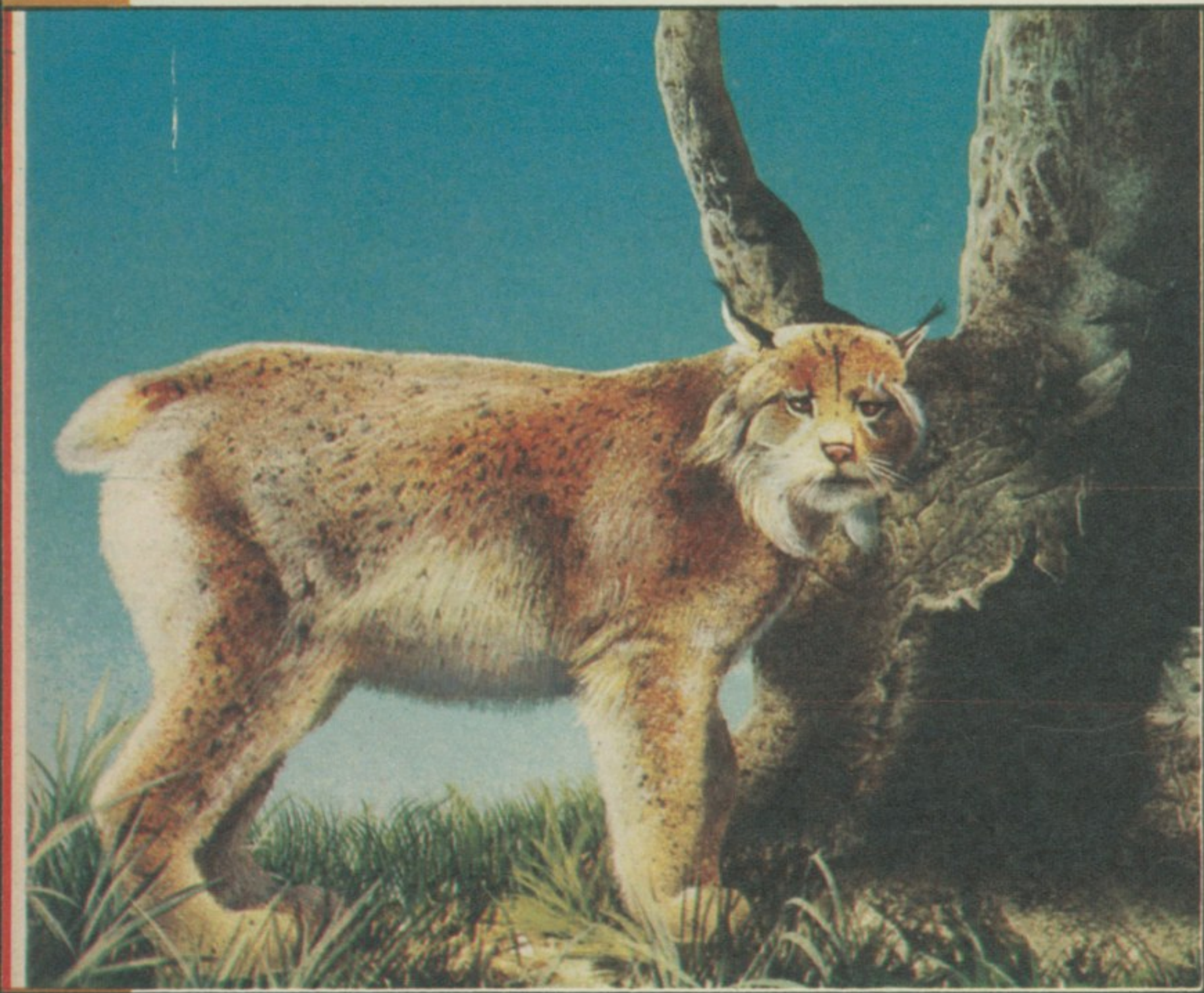

ЈЕДНА МАЛА, ПЕГАВА — У тропским пределима централне Индије и источним шумама Мозамбика живи једна врста мале мачке. Без обзира што светложутим риђастим крзном посутим пегам подсећа на леопарда називају је тиграстом мачком.

УСАМЉЕНА МЕЋУ ДИНАМА — Ма како Сахара изгледала беживотно у њој опстаје више животињских врста. Међу њима је и сахарска мачка, не баш нека лепотица китњаста репа, кратке длаке и помало спљоштене главе.

ДУГОНОГЕ И ВИТКЕ — Мада припадају роду мачака, сервали по много чему не личе на своју сабраћу. Имају дугачке ноге, велике начуљене уши и крупне светле очи које им омогућавају да лове и дању и ноћу.

РАЗБОЈНИК СЕВЕРНИХ ШУМА — Северни канадски рис, крупна животиња дугачке длаке и рундавих шапа, представља право разбојника. Пленом сматра сваку животињу коју може на било који начин да савлада. Од најмање јаребице па до срне и лоса, ништа није сигурно ако се нађе у његовој близини.

Д СЕ ПАУН ДЕРЕ

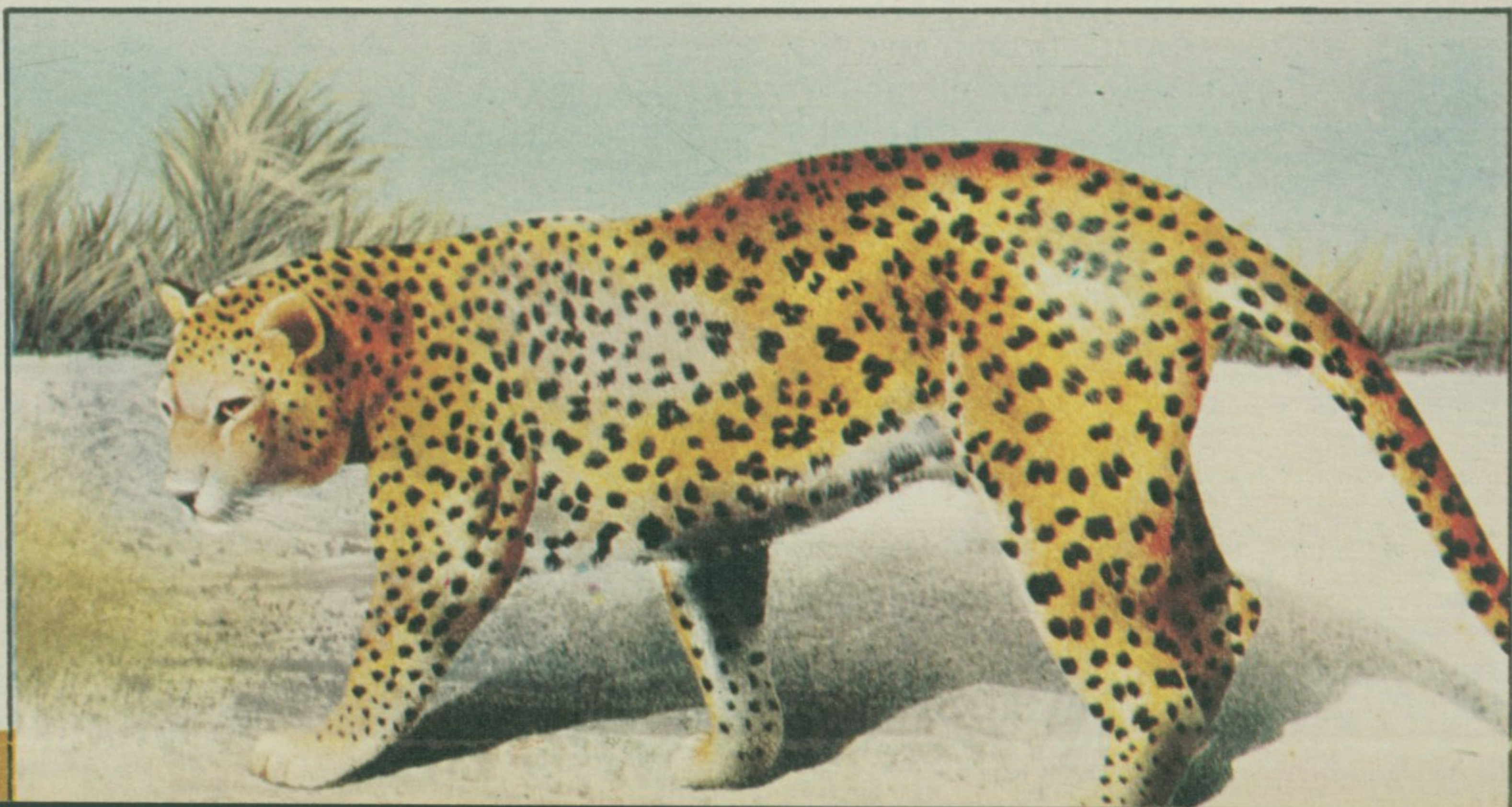
ЉУБИТЕЉ ДРВЕЋА — Јагуаронд се, бар што се спољњег изгледа тиче, веома разликује од других мачака. Тело му је издужено, ноге кратке, реп веома дугачак, глава мала. Радо се вере по дрвећу.

ПТИЦА ЛОВИ У ЛЕТУ — У неким деловима Африке и Индије живи каракал, врста мачке коју називају и пустињским рисом. Веома је брз тако да може да престигне и газелу. Птице лови у лету: скоком у ваздух и ударцем шапе.

ОПАСАН СУСЕД — Једна од омиљених „посластица“ тигра су и пауни, такође становници честара. Нема сумње да они тигра познају као веома опасног суседа. „Ако се дере паун, тигар није далеко“, кажу становници Јаве.

УБИЈА И КАД НИЈЕ ГЛАДАН — За разлику од лава који ће убити само једну животињу, довољну да њоме утоли глад, леопард убија много више него што може да поједе. Према искуству неких афричких фармера, он нарочито воли овце, посебно козе. Зато се и не љуте ако пастири који чувају њихове овце напасају и своје козе: ако се којим случајем појави леопард, он ће свакако однети козу а „поштедети“ овце.

ФУДБАЛСКИ МЕЧ У ЛОГОРУ

ГОЛОВИ ЗА ЖИ

Михаило Радосављевић Јаза данас посвећује највише свог времена пензионера активном раду у фудбалским организацијама и посетама многим утакмицама. Међутим, овај шездесет четворогодишњак увек се сети свог најтежег и најсудбоносијег фудбалског меча одиграног пре 38 година, у време када је фудбалска лопта мировала у готово целом свету. Тада, 1942. године, у нацистичком логору Гросраминг није се играло ради спорта и такмичења. Играло се у — живот.

У НЕИЗВЕСНОСТ

После капитулације старе Југославије, Михаило се као официр југословенске војске скрива у Београду. Смедереву, Пожаревцу и Ваљеву да би избегао заробљавање и, знао је, одлазак у логор. Када је већ био повезан са организаторима народноослободилачког покрета, ухапшен је 2. новембра 1941. године, јер је у његовом стану пронађено официрско оружје и муниција, а скала радио-апарата била намештена на Москву.

Прво је одведен у ба-

њички логор и ту је провео три месеца. У само једном дану, сећа се Јаза, из његове собе на стрељање је одведено 185 људи. Остатак од петнаесторо логораца фашисти су стрпали у вагоне и упутили у Немачку. У вагоне, где је могло да стане 40 људи. Немци су угурали по 200 заробљеника који су до Граца путовали четири дана, без воде и хране, спавајући усправно и исто тако чекајући смрт.

Затим је следио злогласни Маутхаузен, где су их довели есесовци. Био је јануар 1942. јака студен, тек су логорашци три часа клечали на стеници, што је био уобичајен поступак са новопристиглим сужњима. Седам километара од станице до самог логора морали су да претрче. Немачки вучјаци растргли би сваког ко би застао.

Тако је Михаило Радосављевић стигао у један од логора — Гросраминг. За само два-три месеца од човека са 85 килограма логорски живот начинио је сенку тешку 37 килограма! Свакодневни дванаесточасовни рад у каменолому, купање у кацама и по највећој хладноћи, изградња путева, стубова и мостова

односили су последње атоме снаге из ионако исцрпљеног организма. Тек после осам месеци натчовечанске борбе са смрћу, збио се чудан догађај који је, бар донекле, изменио положај Југословена у Гросрамингу.

МОРАШ ДА ИГРАШ!

На замисао да се организује фудбалска утакмица дошао је капо кухиње Карл, моћан и у логору врло утицајан Немац, близак команданту логора. Окупивши целокупно логорско особље, ставио је на опкладу 500 цигарета и десет табак дувана, прогнозирајући да ће Југословени у фудбалу сигурно победити противнике Чехе. Уколико не успеју, више неће моћи да живе чак ни бедним логорским животом.

Капо Карл био је добар познавалац југословенског фудбала и то је највише утицало да на једној страни у необичној опклади буде он сам, а на другој остале чемачке старешине. Пет стотина цигарета и десет табак дувана представљало је у логору право богатство, чак и за немачке војнике који су, због мале-

ног игралишта, одредили да се утакмица игра на „голиће“.

За разлику од испавених Југословена, Чеси су били, захваљујући бољој исхрани, много снажнији и здравији. Чак им је било допуштено да примају пакете од кућа.

Када је сазнао да је Михаило пре рата играо фудбал у „Обилићу“ и да је бранио боје градске репрезентације Београда, капо Карл желео је да у „његовом“ тиму по сваку цену заигра и овај Југословен. Али, како да трчи и шутира човек кога је и јачи ветар заносио? Међутим, капо је био неумољив: ухватио је Михаила за врат и примакао електричној огради под претњом да ће га бацити на њу уколико одбије да игра.

Овако ћу бар продужити живот за још осамдесет минута, пошто се полувремена играју по четрдесет минута, размишљао је Јаза.

Обукао је плаве гаћице, а на ноге обуо дрвене шипеле. Чеси су били у црвеним гаћицама. Оба тима играли су без дресова.

Пред сам почетак утакмице, седморица Југословена окупила су се на до-

говор, иако је свима било јасно да, уколико изгубе меч, губе и живот.

НЕМА РАДОСТ ПОБЕДНИКА

Када је утакмица почела, одјекнуло је бучно навијање Немаца и музика коју су довели. После првих четрдесет минута резултат је био 2:0 за Чехе. Немци су били одушевљени, а капо Карл разочаран.

У полувремену су се Југословени опет скупили и решили да други део утакмице играју на живот или смрт. Михаило се договорио са једним Немцем, такође логорашем, да им заставом од цементног цакла да знак када до краја утакмице преостане петнаест минута. Према договору, тада ће југословенски тим навалити и дати све од себе за — победу.

Када су угледали махање хартијом, играчи у плавим гаћицама заиграли су као препорођени. Нешени чудесном снагом, жељом да се за тих петнаест минута изборе за живот, јуришали су на лопту и противнике, силно и неустрашиво. Када су Југословени постигли први гол, Чеси и Немци су

И ТО СЕ ДОГАЂА

ПОНОЋНИ ГОСТ

ПРЕДСЕДНИК ФРАНЦУСКЕ РЕПУБЛИКЕ ПОЛ ДЕШАНЕЛ НАЛАЗИО СЕ НА КОРМИЛУ ЗЕМЉЕ САМО ОСАМ МЕСЕЦИ. ПОВОД ЗА ЊЕГОВО ПОВЛАЧЕЊЕ БИО ЈЕ НЕОБИЧАН — ПРЕДСЕДНИК ЈЕ ИСПАО ИЗ ВОЗА.

До поноћи је остало још само пет минута. Чувар пруге управо је погледом испратио композицију брзог воза која је протутњала поред њега. Одахнуо је. Био је то последњи воз те вечери чији је пролазак морао да сачека. Закључавши чуварску кућицу полако је са фењером у руци кренуо дуж пруге свом дому удаљеном око пола часа хода. Био је жељан сна.

Уморни железничар није одмакао ни стотинак метара када је у мраку набасао на људску прилику. Пришао је ближе и

подигао фењер: на земљи поред пружног насипа седео је босоног човек у пиџами и унезверено гледао око себе. Чувар пруге се тргао.

— Ко сте ви? — једва је изустиио устукнувши.

— Председник Републике! — одговорио је незнанац колутајући очима и покушавајући да устане.

Чувар се још више уплашио. Какав председник! Био је убеђен да је непознати човек пореметио памећу. Ипак, скинуо је храброст и пришао му. Повешће га кући, а онда позвати полицију;

КАПО КАРЛО ПРИМАЊАО ЈЕ МИХАИЛА РАДОСАВЉЕВИЋА ЕЛЕКТРИЧНОЈ ЖИЦИ ПОД ПРЕТЊОМ ДА ЋЕ ГА УБИТИ УКОЛИКО ОДБИЈЕ ДА ИГРА. ЈУГОСЛОВЕНСКИ ЛОГОРАШ ИМАО ЈЕ САМО 37 КИЛОГРАМА.

се намргодили: утихнуло је навијање, заћутала музика.

Осам минута пре краја Михаило је изједначио резултат — 2:2! Сви југословенски играчи немо су се радовали и наставили да се боре, још жешће и упорније. Иако је утакмицу посматрало неколико стотина логораша и есесоваца, сада је свуда владала мукла тишина.

Крвавих ногу, готово посрћући од изнемоглости, али не одустајући од борбе, Јаза је дао и трећи гол. Резултат се тако окренуо у корист Југословена. Капо Карл вриштао је од среће, а када је Радосављевић два минута пре краја дао и четврти гол, његовој радости није било краја.

Када је меч окончан, у општем одушевљењу Југословена, Михаило се без речи срушио на тле. Снага га је потпуно издала.

Убрзо је дотрчао и лекар и одвео га у купатило, вратио свести и превео ноге правим завојима какве нису могли да добију ни немачки војници. Када се, колико-толико опорављен, појавио пред капом Карлом, Немац је Јазу отворио кухињски магацин:

— Узми шта год желиш!

Али, Михаило је одбио понуду. Капо је био запањен: шта ли сада жели овај Југословен, питао је псујући. Тек када је Михаило рекао да није победио само он него њих седморица, Карл је наредио да се доведу и остали фудбалери.

Окупивши их све, капо је старешинама наредио да више не смеју да их тучу док раде.

И. Лончар

да га остави — није могао. Надао се да га човек неће напасти.

УЗБУНА У СТАНИЦИ

Непознати је пошао са чуваром пруге. Није показивао знаке агресивности, али целим путем није одустајао од приче да је француски председник Пол Дешанел. Чувар, педесетогодишњак, жилав човечуљак све време је размишљао. Није хтео да противречи — лудак не треба раздраживати.

— Да, ви сте Председник Француске! — повлађивао је необичном госту који се ускоро обрео у његовој кући.

Гостољубива чуварева жена скувала је незнанцу чај и дала му мужевљев капут да се огрне. Ни она није веровала у причу поноћног госта, да је испао из воза, а још мање да је личност за коју се издаје. Док је она разговарала са „несрећником“, чувар је из собе кришом телефоном позвао полицију и обавестио шефа железничке станице у Монтаржису о догађају „код каменог стуба

поред пруге на 110. километру“.

У железничкој станици у Монтаржису су се ускомешали. Остало је неразјашњено да ли су службеници знали да је тог дана, 23. маја 1921. године Председник Француске Републике Пол Дешанел кренуо возом из Лиона у Монбрисон на откривање неког споменика, тек чуварево обавештење озбиљно су схватили.

Ако је воз кренуо из Лиона у 21.30 часова, онда је одиста требало да се око поноћи нађе на делу пруге који помиње чувар, али како да Председник испадне из воза... За сваки случај упућен је лекар.

Када је овај стигао, застао је на прагу запрепашћен: човек у пиџами одиста је био председник Дешанел. Није било сумње, видео је неколико пута његову слику у новинама.

— Господине Председниче, јесте ли повређени? — упитао је с поштовањем.

Чувар пруге и његова жена зинули су у чуду. Необични гост није био умоболник, већ прави правцати Председник

Француске. Такав човек у њиховој скромној кући! Телефонски извештај шефа станице из Монтаржиса „шетао“ је од једне до друге железничке станице дуж пруге. Међутим, није могао да доспе до људи из Председниковог обезбеђења јер се воз зауставио тек у Мулену у 4.40 часова изјутра.

ДА НИЈЕ БИЛО СЛУГЕ

Председникови пратиоци нису узели за озбиљно обавештење о „човеку испалом из воза“. Одахнули су главом када су исту ствар чули и у станици Сен Жермен де Фосе где је воз стигао у 5.44 премда је сада и један путник тврдио да је видео како је председник Дешанел испао из купеа. Више реда ради прегледали су вагоне. У Председников купе нису хтели да улазе мислећи да још спава.

Службеници железничких станица нису умели да држе затворена уста: вест је брзо прострујала. Воз је стигао у Руан у 7 часова, али се у граду већ нашироко причало о Председниковој незгоди.

Људи из обезбеђења ни тада нису интервенисали. Ко зна како би се све завршило да Председников слуга није ушао у купе с леком који је Дешанел редовно узимао у то време.

Људи из обезбеђења ухватили су се за главу. Опет, по ко зна који пут, Дешанел их је довео у шкрипац. Додуше, он ни изблиза није био онолики проблем њима колико је својим понашањем штедио угледу положаја Председника Француске.

Пол Еуген Луј Дешанел, како је гласило његово пуно име, био је десети Председник Треће Републике. Рођен 13. фебруара 1856. у Брислу, завршио је права и посветио се политици. Никада није био министар, али је боље познавао спољне послове од било кога у Француској. Имао је говорничког дара и пријатеље у свим политичким групама.

Јануара 1920. изабран је великом већином за Председника Републике, али је тој истој Републици задао главобоље већ после неколико недеља. Узрок су биле његове нервне тегобе. Сваки час

мењао је расположења, па се никада није знало да ли ће га споести раздраженост, усхићење или меланхолија. Чувши за своју изборну победу, на пример, патетично је узвикнуо.

— Ето, народ ми кличе, а ја га нисам достојан!

Често се жалио да га зидови гуше и притискују, полазио на свечане пријеме и на пола пута излазио и настављао пешице, затварао се у неку од одаја и ћутао, ћутао... Што је време одмицало, симптоми неуравнотежености постајали су све израженији. Врхунац је био када је испао из воза.

Срочено је званично саопштење у којем је речено да је Председник отворио прозор купеа, наслонио се на њега и претрпео шок од прохладног свежег ваздуха. Тада је изгубио равнотежу и... испао из воза. Шта се збиља догодило остало је тајна.

Убрзо, 21. септембра 1921. године Пол Дешанел је тешка срца поднео оставку после само осам месеци проведених на челу државе.

Следеће године је умро. М. Тодоровић

Унутрашњи изглед напсуле у којој су смештени астронаути и резервно гориво

На слици су две напсуле: мања је једносед типа „меркјури“ а већа двосед типа „џемини“

ЗАБАВНИКОВА ЕНЦИКЛОПЕ- ДИЈА

ЗА С ГР

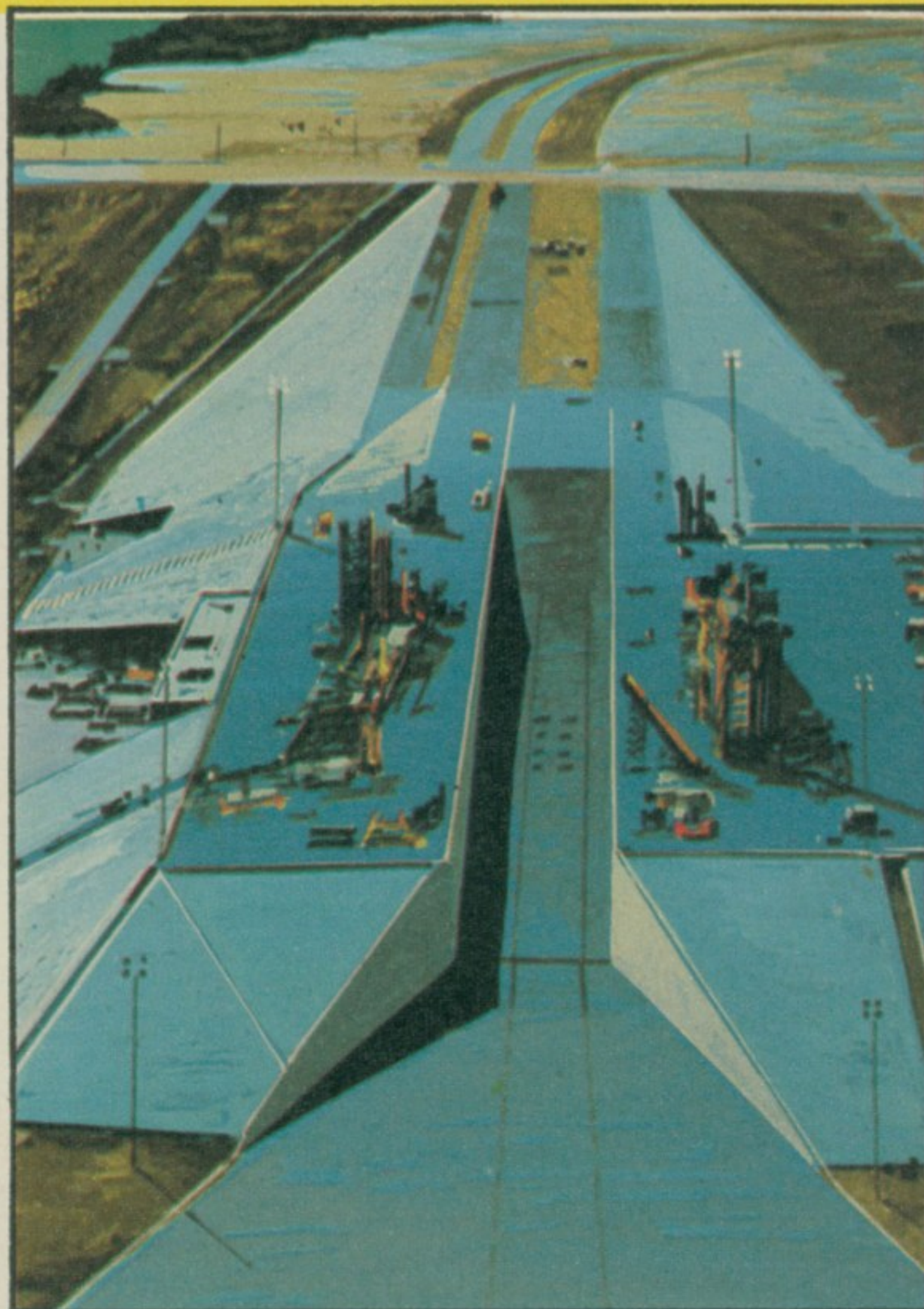
К олико ће једна космичка летелица бити тешка зависи од много чега. Један од битних елемената је и којом ће се брзином кретати и шта јој је циљ. Тако је, рецимо, за ракету типа „Сатурн-5“ дозвољена максимална тежина од 125 тона али под условом да јој је циљ ниска орбита. Уколико је предвиђена за лет на Месец, тежина је знатно мања и износи „само“ 45 тона. Пошто тих 45 тона чини брод са целокупном опремом, горивом за маневрисање и повратак на Земљу, астронаути и све оно што је њима потребно, то се приликом изградње брода води рачуна о сваком граму. Нигде не сме да се погрешити и да нешто претегне. Тој строгој провери подлежу и намирнице намењене члановима посаде. Испитивања су показала да је човеку тешком 70 килограма у просеку дневно потребно 800 гр кисеоника, 2200 гр воде, 650 гр чврстих намирница. То је оно што му је неопходно да би живео и радио у нимало лаким условима. Поред тога, његове хигијенске потребе захтевају додатни минимум од 2000 гр воде дневно.

Да би се у васионском броду обезбедила довољна количина воде неопходно је да се у потпуности реконструише њен кружни ток. А то је проблем који су научници прилично лако решили: човек избацује воду у виду водене паре (током дисања), у виду зноја и урина. Сва та вода, кажу научници, без обзира у којим је агрегатним стањима, има једну зајед-

Ракета „Норали“ спремна за полетање

Лансиерна рампа са које полећу ракете типа „аполо“

ОСВАЈАЊЕ КОСМОСА

2

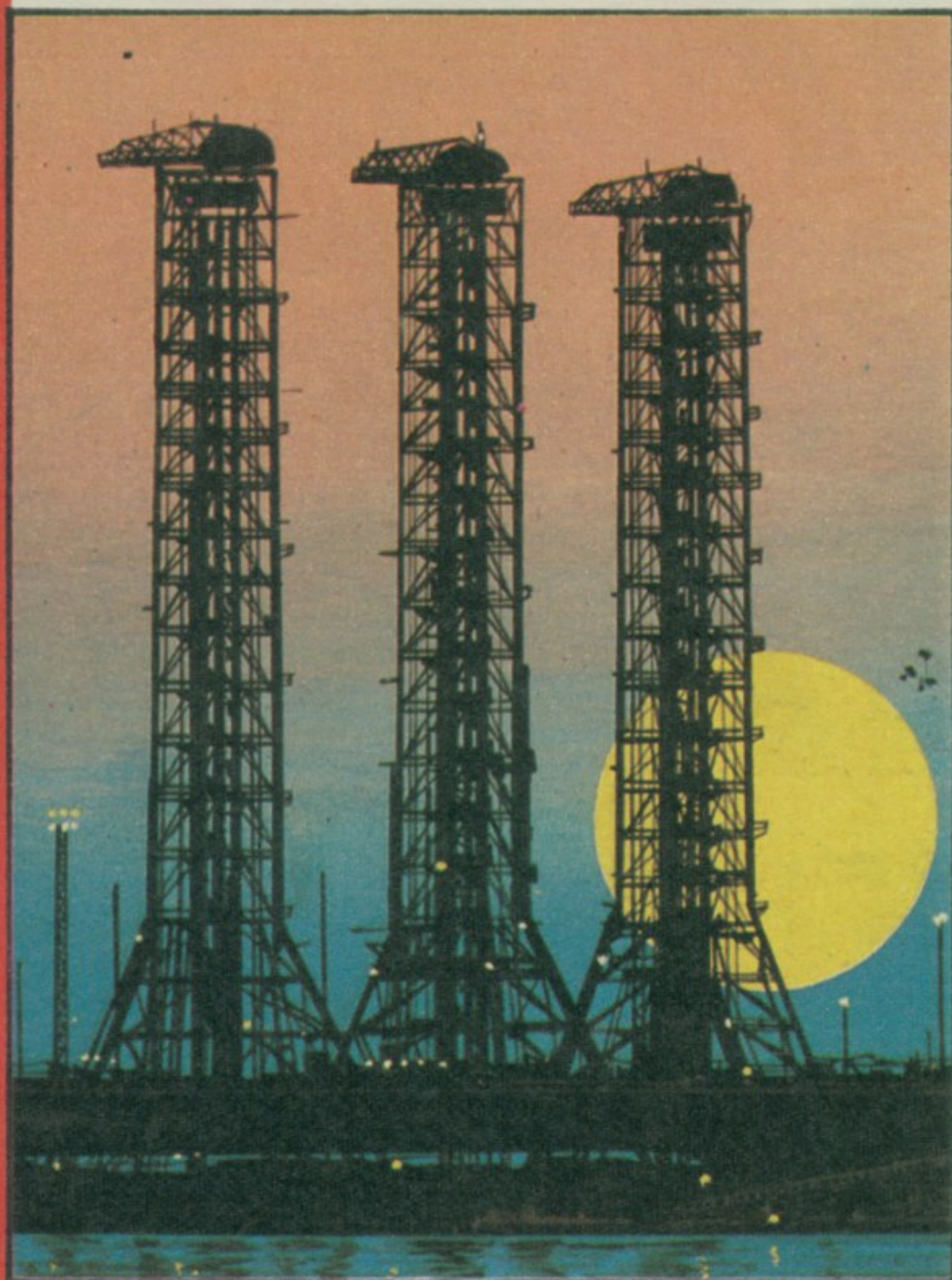
ВАКИ АМ

личку особину да оста-
је — вода. То што је у-
грљана, додају, ништа
не значи, треба је само
очистити.

Постоји више начина
за пречишћавање воде
у условима космичког
лета и у њих спада де-
стилација, механичко и
осмотско филтрирање,
филтрирање помоћу
смоле. Експерименти вр-
шени у САД и у СССР-у
показали су да човек
може доста дуго да жи-
ви на таквој води. Да
су у праву, показују не
само вишедневни па и
вишемесечни боравци
космонаута у вазисони
већ и — природа. И у
њој вода кружи, само
што користи природни
пречиштач — земљу.

Много више мука на-
учницима задају кисео-
ник и храна. Одговара-
јућа решења и за њих
су пронађена, само што
она нису врхунска а
баш таква се траже. И
даље се врше експери-
менти, позивају и анга-
жују истраживачи свих
могућих профила, до-
лази до већих сазнања.
Посао је тако велики и
захтева толика улага-
ња да су две вазисонске
суперсиле, бар кад су у
питању овако опште
ствари, пружице једна
другој руку и башиле се
на заједничка истражи-
вања. Нема сумње да ће
се удруженим снагама
даље стићи.

Међутим, сарадња на
једном плану не значи
и да је вазисонска трка
заустављена. Интереси
су интереси и зато и
САД и СССР и даље
настоје да истисну јед-
на другу са првог ме-
ста. У појединим етапа-
ма то и једној и другој
полази за руком. Кона-
чног победника, за са-
да, нема.

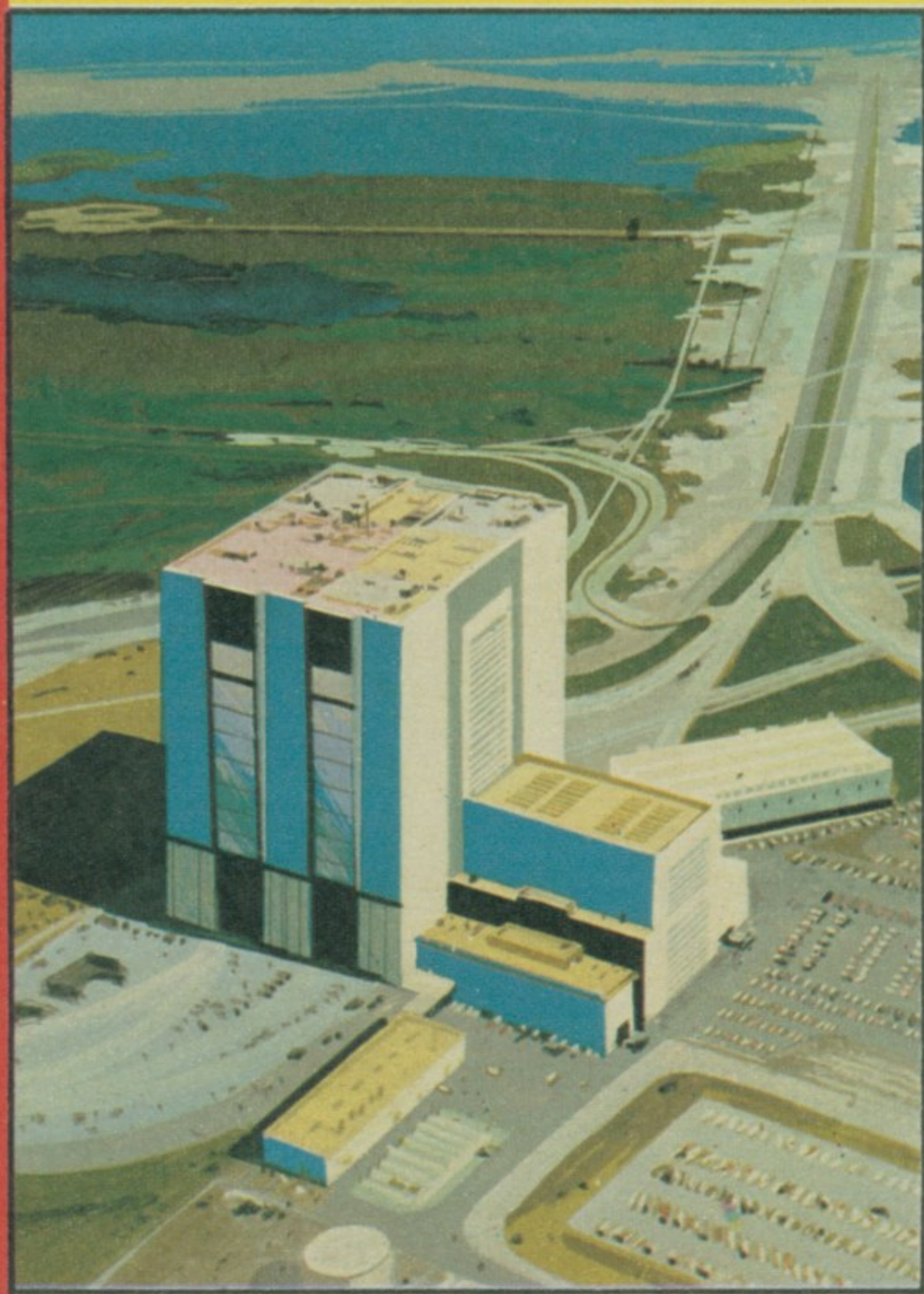

Помоћни торњеви на платформи за
лансирање ракета

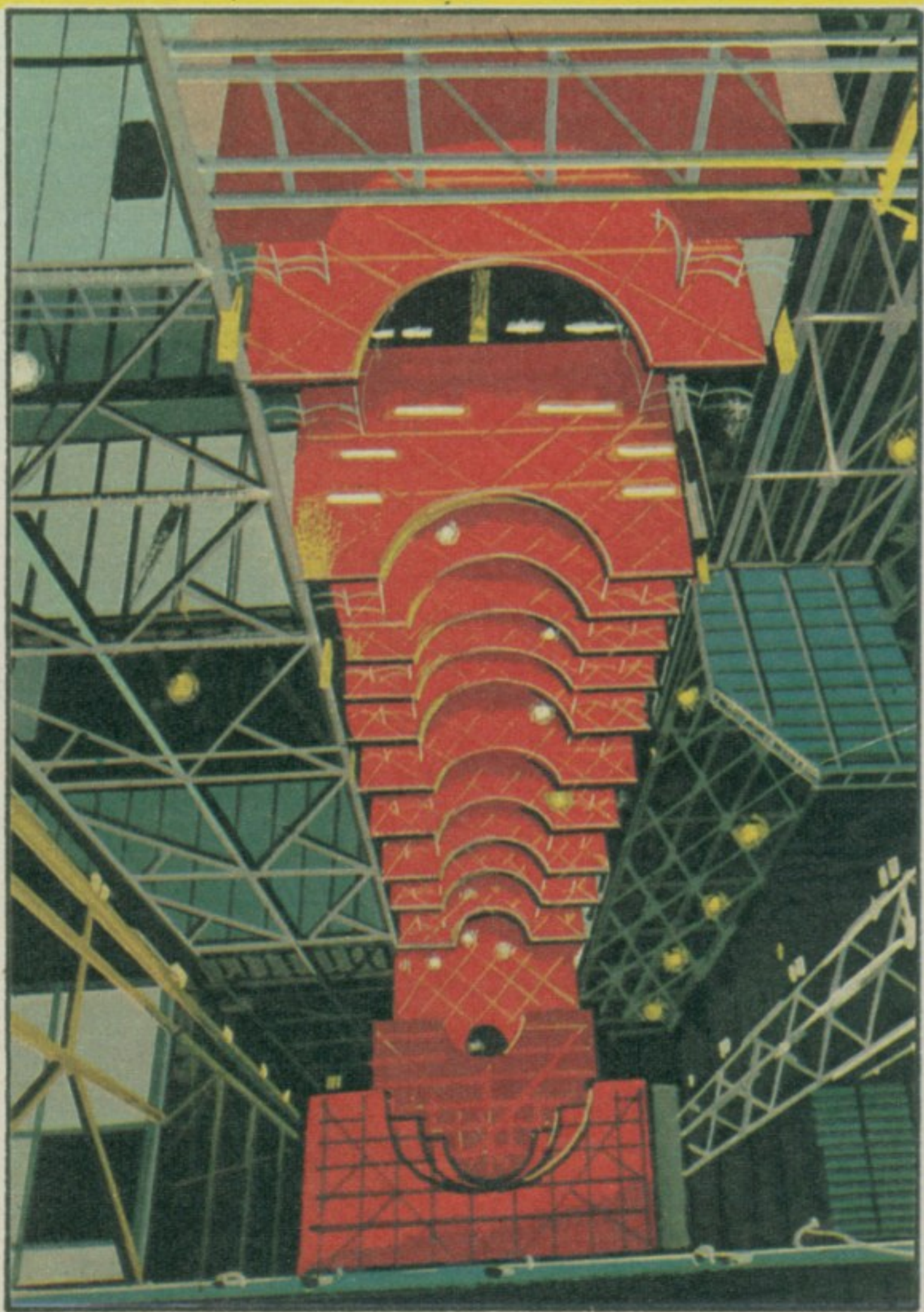

Џиновски носач са гусеница који покреће
дизел-мотор јачине 2750 КС.

Један од америчких ракетодрома смештен је
у непосредној близини мора

Унутрашњи изглед торња на лансирној рампи

КАКО ИХ РАЗУМЕТИ И УЛОВИТИ

Грчки филозоф Аристотел назвао их је „цревима земље“. Пецароши, данашњи и давнашњи, одувек су их називали — мамцима. У оба случаја ради се о истом бићу по имену *lumbricus terrestris* или, када се звучни латински назив преведе на наш језик, о неугодној кишној глисти како, нимало ласкаво по поменутог црва, стоји у неким старијим текстовима.

Висина с које људи говоре о глистама оправдана је у дословном смислу речи: *lumbricus* доиста живи испод нас. С друге стране, тих подземних створења има на милијарде и милијарде више него нас и — још један разлог да се људи замисле над својом гордошћу — представљају важнију полугу у „планетарној машини“ од ма ког становника Земљине кугле.

Грубље речено, људи би мирне душе могли да не стану с лица Земље а да то преостали део биозаједнице и не осети. Нестане ли глиста, дошло би до озбиљних поремећаја у великим животних циклуса у природи што би се веома тешко пребродило.

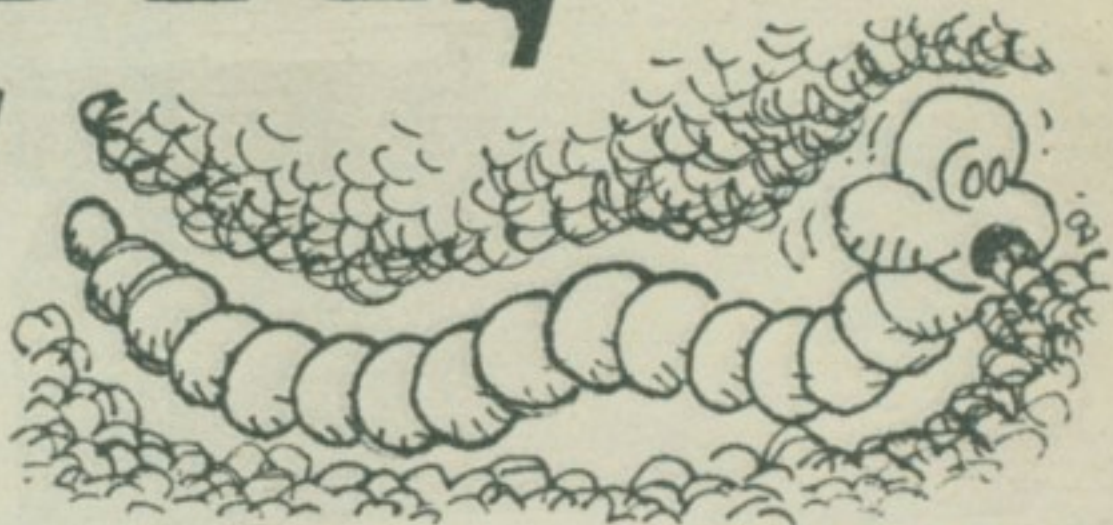
Разлога за бригу ипак нема. Глисте су биле овде далеко пре нас и, како сада савари стоје, сви су изглед да ће нас и наживети. Ако ни због чега другог, онда стога што за људе, и то само неке, у најбољем случају може да се каже да „чврсто стоје на земљи“ — глисте, ама баш све, одавно су се у њу закопале.

НАУК СЕСТРЕ ПУЛИАНЕ

Бројна породица црва којој припадају и *lumbricus* (такозвани мало чекињаст и прстенасти) има неких 220 чланова. Свакојаких: светлоцрвених, белих, зелених, смрдљивих, кишних, бодљоглавих, лепезастих, љуспастих. Њој припадају и циновска аустралијска кишна глиста дугачка и до 3,5 метра и сићушни, до 6 милиметара дугачки, деро и још многа створења које наше очи највероватније никада неће угледати.

Да се којим случајем додељује титула Великог црва ипак би припала обичној кишној глисти коју смо сви, чак и да смо хтели да је избегнемо, бар једном у животу морали да видимо. То је оно створење коме судбина пречесто додељује тужну улогу да оконча век на крају конца за пецање.

ГАДЉИВИ, ПАЗИТЕ ГДЕ ГАЗИТЕ!

На пецарошким излетиштима широм Илиноиса постављени су необични аутомати. Не избацују ни кока-коле, ни бомбоне, нити иједну од уобичајених послastiца. За »прогутанек« новчиће из њих испадају — смрзнуте глисте.

Крај је, признајемо, не-славан, али нам не даје за право да и све претходне дане овог мекушца отпишемо као незанимљиве и за безначајне. Пецарошима го, уосталом, никада не би ни пало на памет. Пре него што почну да лове рибе, они, од памтивека, прво лове глисте.

Да се о глистама доста размишљало и писало потврдила је и калуђерица једног бенедиктинског манастира из 15. века Енглескиња Пулиана Бернерс. Сестри је, изгледа, поверен нимало лак задатак да прехранује остале чланице светог реда.

Рекло би се да се на манстирску трпезу најчешће износила риба коју је сестра лично ловила, јер је Пулиана једног дана села и потомству „за науку“ записала врло прецизна упућства како се проналазе и хватају глисте.

О „неугледном ланцу прстенова“ писао је 1777. године и енглески природњак Џилберт Хвајт, убеђен да би нестанак глиста значио праву пропаст:

„Чак и ако се превиди чињеница да се њима хране половина свих птица и четвороножаца, изгледа да су глисте далеко значајније за успешно одржавање вегетације... земља би без

њих постала хладна, тврда и без ферментационих процеса и према томе неплодна“.

Да глиста није обичан црв мислио је и Чарлс Дарвин због чега се у делу „Образовање биљне трулежи под дејством глиста“ и упустио у опширна разматрања о хумусу што настаје од лишћа и других биљних отпадака које оне неуморно повлаче у своје подземне ходнике.

„Читав површински део хумусног земљишта, ма како велики био, прошао је и поново ће, сваких неколико година, проћи кроз тела глиста“.

Ако сте гадљиви, пазите где газите.

НЕКОЛИКО СРЦА И НЕЗАКРЖЉАО МОЗАК

Речено стручним језиком, свака глиста је (љигави) ланац од неких 150 сегмената дугачких око 40 сантиметара. На предњем, главеном делу — првих 36 чланака — налазе се мека, пијавичаста уста, желудац, неколико срца и мозак — ни издалека онолико закржљао колико би се за створење тако ниско на природној лествици могло

претпоставити. Неко је и њих тестирао, па се испоставило да су, „неугледне“ какве су, ипак успеле да се снађу у неколико, додуше једноставних, лабораторијских задатака.

Баш као и људима, и глистама је глава необично

важна. Остане ли она не-сштећена, овај црв ће лако преболети губитак последњих стотинак репних чланака, па чак и несрећу да му страда првих десет главних сегмената. Замени ће их новим. Чудак са настраном жељом да убије глисту морао би, стога, претходно дуго да вежба — само пресецање између 11. и 36. сегмента убиствено је за сваку.

Иако изгледом ничим не наговештавају своју двоструку природу, све кишне глисте су истовремено и мужјаци и женке (хермафродити), али им је за стварање потомства ипак неопходан партнер. Када дође време љубави, приљубе се једна уз другу тако да им се предњи делови преклапају, а главе „гледају“ у супротним правцима. Црв А преноси црву Б спермне ћелије. Обе заинтересоване стране тада луче слузаву твар која у виду појаса обавија предње сегменте обе јединке, спермне ћелије и јајашца.

Глисте остају тако приљубљене и по више сати, а када их љубав прође, обе

преко главе вешто свлаче служу „кошулицу“ и повлаче се у своје подземне ходнике. Служни омотач стврднуће се после извесног времена у такозвани „кокон“ из којег ће се, под условом да им температура и влажност ваздуха одговарају, за отприлике месец дана излећи бебеглисте. Колико су ова створења упорна у жељи да „загораче“ на свет сведочи и чињеница да ће, у случају да им временске прилике не погодују, рођење одложити и за читавих годину дана.

Можда се нама људима устројство глистиног љубавног живота чини настраним. Што се њих тиче, све се одвија на опште задовољство и у необично важном циљу продужења врсте: под повољним временским условима у једном јутру плодне земље гмиже бар милион глиста.

Американце никада није мрзело да броје оно што другима ни на крај памети не би пало, па је тако неки ипак натпросечно љубопитљиви грађани Сједињених Држава избројао да се у сваком јутру земље једног америчког свињца милољи тачно 3.388.045 кишних глиста.

Као и сваки овоземаљски створ и глиста има својих тега, али ће, избегне ли тужну судбину да је у сласт поједу, доживети дубоку старост од осам година. Глисте су, кажу за сада малобројни љубитељи ове врсте природне хране наклукане протеинима и изузетно укусне. Ако се људи још нису сасвим о-пределили за овакав јеловник, аустралијске кукабуре, сове и црвендаћи јесу — они глисте просто обожавају.

СОПСТВЕНИ ХОДНИК НАЈМИЛИЈИ

Неупоредиво највеће главобоље свим глистама без изузетка задаје недостатак воде. Апсорбују је читавом дужином вијугавог и порозног тела. Како она чини 85 процената њихове укупне телесне тежине, у недостатку тог важног елемента може им се догодити да — потпуно и буквално — испаре.

Да ситуација за глисту буде још страшнија, и много воде за њу је фатално, јер и ваздух удише порозном кожом. Претеране количине воде зачепљују сићушне поре и онемогућавају пролаз кисеоника. Само глиста зна колику су поплаве — њеној величини примерене — страшне.

Глисте није свеједно ни колико напољу, ван њеног удобног тунела, има степени. Највише јој пријају температуре од 4,5 до 15,5°C. На температурама много вишим или нижим од наведених, јадници може да се догоди да се сасвим смежура или, подједнако непријатно, смрзне. Зато је свакој глисти сопствени ходник најмили-

ји: креће се по њему горе-доле, већ према томе колико јој време одговара. Излази на површину за прохладних и влажних вечери, завлачи се дубље у земљу када је напољу претопло.

У изузетно неповољним околностима глиста ће, како би се обезбедила, да се спусти и до дубине од 2,5 метра. Нама и не мора тако да изгледа, али она тада направи прави подвиг:

кожом и то тако добро да реагује и на веома слабу светлост: одмах се повлачи у ходник. Само црвено светло уопште не примећује. Знају то и риболовци, па када крену да је лове, на батерије стављају црвена сочива.

За своју величину глиста је изузетно снажно створење, у стању да понесе терет много пута тежи од себе. Она збуњујућа шушкања и грепкања што

коLINE града Мејпл Парка у Илиноису. Тамо је Реј Едвардс од њих створио праву индустрију. Посао му цвета, па је за лов на глисте морао да ангажује и хонорарне раднике.

Похватане глисте — око 500 хиљада годишње — пакују се у дубоке замрзиваче, а затим шаљу до познатих пецарошких излетишта широм северног Илиноиса. Тамо их убацују у аутомате које је довитљиви

уз минимум непожељних вибрација и да уз мали број покрета ухвати велики број црва.

Није свеједно ни како ћете глисту шчепати. Треба је ухватити одмереном брзином, шака којом „ловите“ отворена је, палац подигнут као при аустопирању. Када јој се довољно приближите, шаку склопите тако да глава животиње делимично извирује изнад палца и кажипрста, а што већи део тела належа на ваш длан.

Тек тада смете да повучете нагоре. Никако нагло и грубо! Глиста би, а то јој и одговара, могла и да се „поцепа“ на два дела. Прави ловац зато извлачи црва готово нежно, али никада не попушта. Уколико је репом добро причвршћена за уста тунела, мишићава глиста опираће се нападу дуго и тврдоглаво као каква мазга. Важно је да ловац не изгуби нерве: глиста се увек прва умори и на крају предаје неумитној судбини.

Посебно упутство за нарочито велике и тврдоглаве црве: дојади ли вам нетезање, окушајте следећи трик: ослободите и другу руку и прстима нежно обавите главу животиње. Глиста тада најчешће попушта, можда зато што јој се, кратковидој, на час учини да се неким чудом нашла у сигурности свог подземног дома.

Реј Едвардс тврди да је хватање глиста у сваком погледу једнако лову на било коју другу животињу. И овде, каже, влада исти изазов — жеља да се ухвати највећи и најлепши примерак. Ако је то истина, онда и његову причу о глисти дугачкој колико његова подлактица и шака заједно и широкој као палац коју је — заклин се — уловио прошле године, треба примити с резервом. Сви знамо шта су „ловачке приче“.

Прихватимо ли Рејову тврдњу да је лов лов ма шта се ловило, остаје ипак једно питање. Зашто је он ту циновску глисту окачио о крај удице, а није, као што је у ловачком свету ред, препарирао и окачио на зид радне собе? И трофеј је трофеј.

М. И.

дужина ходника у том случају шест пута је већа од њеног тела. Узме ли се у обзир да су глисте релативно спори „копачи“ и да тај изузетно важан посао обављају тако што се упорним мигољењем спуштају надоле, сву разровану земљу „поједу“, а затим сваре и при првом изласку на површину избаце, остаје нам да јој признамо упорност и вредноћу.

Не једе глиста земљу само како би прокрчила тунел, па ни зато што јој је земља укусна. Количине хранљивих минерала које том приликом „поједе“ незнатне су, али глиста ипак зна шта ради. За њу је важан сићушни шљунак што га са земљом уноси у желудац: служи јој као нека врста млина за ситњење свих оних превеликих залогаја органске хране које је на површини халапљиво прогутала.

Ниједна глиста не напушта кућу добровољно, јер када једном изађе, више не зна да се врати. Ако случајно налетите на неку како обезглављено лута, знајте да се ради о очајници којој су дани одбројани. Стога се за глисту може рећи да је успела у животу само ако читавог века не напусти свој дом или, тачније речено, ако се покаже довољно мудро да се у сваком тренутку са неколико репних сегмената држи чврсто за горњи крај тунела.

С репом у кући, а главом напољу, глиста се врпољи, милољи и истезе да загризе у оно што највише воли — труло лишће, траву и гранчице. Наћи ће их, иако нема очи. Глиста „види“

нас тако често зауставе усред неке ноћне шетње парком најчешће нису ништа друго до звук вредних глиста које увлаче храну у своје ходнике.

Хранећи себе, ови црви, несвесно и бесплатно, човечу чине велику услугу. Њихови тунели омекшавају земљу, „проветравају“ је и олакшавају отицање воде у доње слојеве. Биљне материје које једу и увлаче у своје подземне куће ту се распадају много брже и боље него да су остале на површини, а у њиховим желуцима мешају се са хранљивим минералима које глиста претвара у плодни хумус и поново избацује у надземни свет.

Количина земље коју глисте годишње преору на једном јутру земље износи 2 до 3 тоне, а у тропским пределима и више од 100 тона.

САМО БЕЗ ГРУБОСТИ!

После свега што је о њој речено, морамо признати да је глиста корисна, мирољубива и достојанствена.

Људи о њој ипак углавном размишљају искључиво као о — одличном мамцу. Само прошле године северноамерички риболовци купили су око 600 милиона кишних глиста. Све су уловљене у дивљини јер се, за разлику од својих светлоцрвених рођака, када је стрпају на фарму, права кишна глиста уздржава од стварања по-томства.

Најтеже је, ипак, глистама из ближе и даље о-

Едвардс сам прилагодио не-обичној намени — уместо кока-кола или жвакаћих гума, ове машине за „прогутани“ новчић избацују смрзнуте црве.

Не зна се да ли је Реј прочитао савете раније поменуте сестре Пулиане, али с њом дели уверење да је лов на глисте компликована вештина. Кроз искуство стицано годинама и он је створио сопствени систем. Прво, најопштије, правило гласи: глисте се не лове било како.

Добар ловац на црве креће се кораком који је Реј назвао „слоновским“: чучне на земљу раширених колена тако да се једном руком ослања о тле, а преталим делом тела, раменима и главом њише слева надесно, попут слона. Овакав положај тела омогућава му да правилно распореди тежину, да се креће

Dik
BROWNE

ХОТАР СТРАШНИ

УМОРАН САМ К'О ПАС!
ДОСТА МИ ЈЕ ПЕША-
ЧЕЊА!

САМО КУКАШ, КУКУ-
МАВИКО ЈЕДАН! ДОБРО,
ХАЈДЕ ДА ДРЕМНЕ-
МО!

НЕ МИСЛИШ, ВАЉДА,
ДА СПАВАМ НА ТОЈ ХЛА-
ДНОЈ И ТВРДОЈ ЗЕМЉИ,
А?

ДAAAAAAAA!

ШТО ДА НЕ?
ПА ВИКИНЗИ
СУ ЖИЛАВИ
??

?

© 1980 King Features Syndicate, Inc. World rights reserve

ТРАС!

ЈА НИКАД НЕ
СПАВАМ БЕЗ
ЈАСТУКА!

МЛАКОЊО!

Dik
BROWNE
4-6

ПРИЧА ИЗ ЖИВОТА

Артур Бредсел и његова жена Мерион из енглеског града Бредфорда били су пресрећни када су у мају 1968. године добили сина. Њихова радост убрзо се претворила у трагедију — беба је имала тешку срчану ману и умрла је после три месеца. Медицина је била немоћна.

Артур и Мерион Бредсел чекали су, са пуно наде и стрепње, друго дете. Показало се да је страх и те како био оправдан — мала Андреа је, попут брата, била тежак срчани болесник. На прегледу је утврђено да јој недостаје део срчаног ткива и да леви залистак не функционише правилно, што је онемогућавало срцу да ради пуним интензитетом.

Дете је било сувише мало да би се предузела операција. Лекари су утврдили да ће ова срчана мана постати веома опасна по дете чим наврши две године.

Родитељима је саопштена и дијагноза и нада лекара да ће Андреа, бар до другог рођендана, бити ван опасности. Но, за њих је баш од тада почела права драма, још страшније од већ проживљене. Дуге ноћи провели су размишљајући како да помогну свом детету, трзали се на сваки шум из дечије собе, по стотину пута прилазили кревету и ослушкивали да ли Андреа дише.

РОДИТЕЉИ СУ ПРИСТАЛИ

Дете је расло, а расла је и опасност по његов живот. Преостајао је трачак наде да хирургја може да учини чудо.

Маја 1972. године Андреа је опет прегледана. Кардиолог болнице „Килингсбек“ у Лидсу Дејв Томас сматрао је да је дошло време да се нешто предузме.

— Морате да пристанете на операцију, иначе дете неће живети дуже од неколико месеци — рекао је родитељима. — Бићу искрен, Андреине шансе да преживи су мале, можда тек један према пет.

Петнаест дана — рок који им је дат да одлуче хоће ли пристати да мала буде оперисана или не, Артур и Мерион готово нису ни тренули. Размишљали су, колебали се, разговарали, проучавали све могућности да спасу дете.

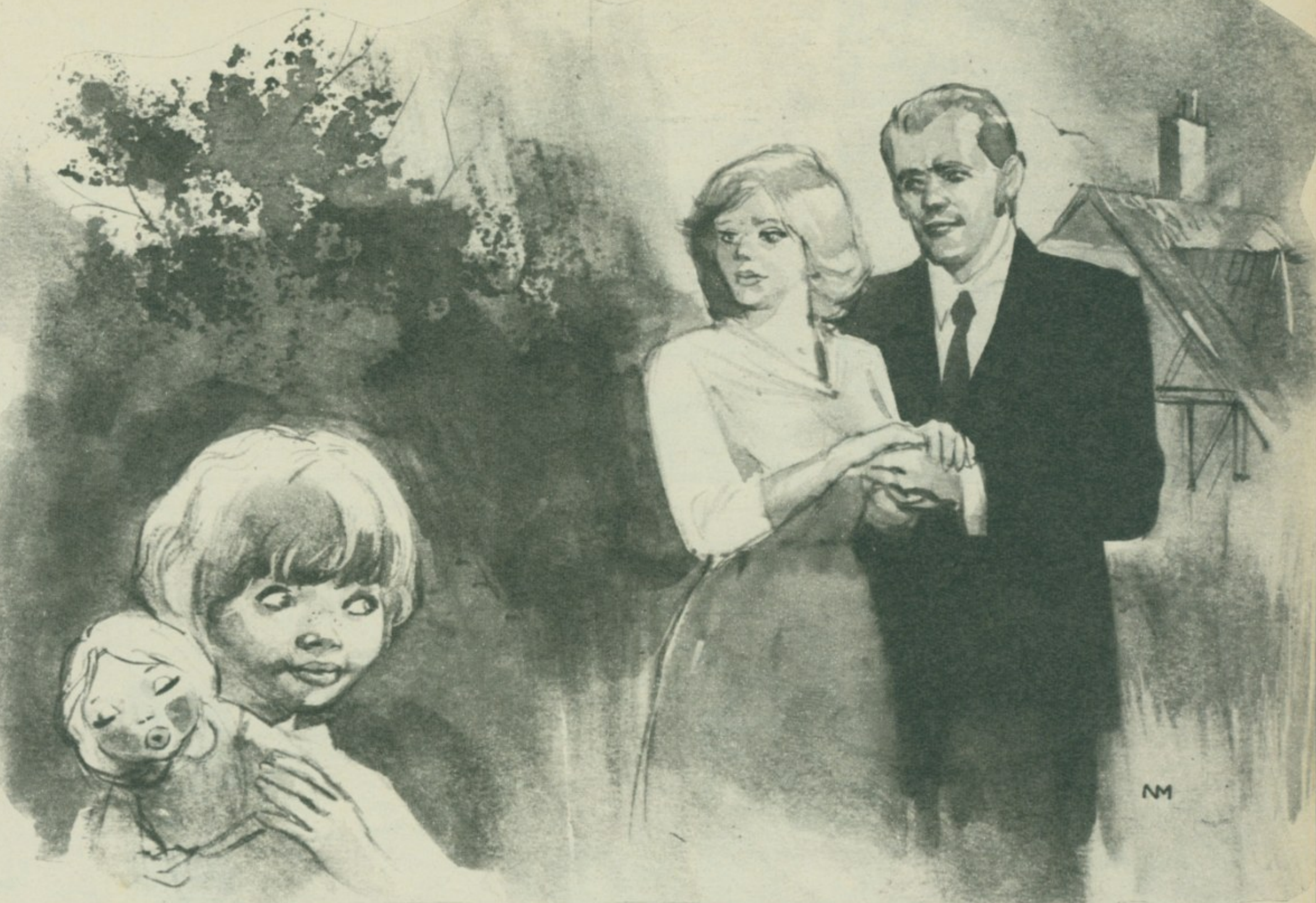
Мерион се разболела, Артур је престао да одлази на посао како би стално био уз њу. У тим најтежим тренуцима, иако им је долазило много пријатеља, Бредселови су били сами, препуштени црним мислима.

Најзад су донели одлуку, једину која је пружала бар нешто наде — пристали су на операцију.

КЛИНИЧКИ МРТВА

За ову операцију одабрана је веома искусна хируршка екипа болнице Килингсбек. Сличних интервенција имала је много пута, али се на операционом столу никада није налазио мањи пацијент. То је изазвало много проблема.

Андреина плућа и срце били су мајушњи, што је чинило ризичним сваки потез скалпелом. Али, што је представљало много већи проблем, дете за време операције није било могуће прикључити на вештачка плућа и срце, јер је његов грудни кош био сувише мали

ЈЕДАН ПРЕМА ПЕТ

Двогодишњу Андреу Бредсел морали су пре операције да заледе, јер јој је грудни кош био премали за прикључке вештачких плућа и срца.

за прикључке и руке хирурга истовремено.

Донета је одлука да Андреа за време операције буде залеђена.

Време од педесет минута, за које ће дете бити клинички мртво, екипа на челу са Филипом Девералом морала је да искористи на најбољи начин. Задатак тима лекара био је тежак, јер никада раније није радила нешто слично, па се морала ослонити искључиво на одређена теоријска знања а не сопствено искуство.

Мерион Бредсел је бризнула у плач када су јој саопштили на који ће начин операција бити изведена. Артур је нервозно ломио руке, али ниједно од њих није оклевало да да пристанак.

Операција је почела у 8,45. Дете је опијено, а потом покривено врећицама са ледом. Температура тела постепено се спуштала и када је дошла до 28°C, Деверал је прекинуо рад малог срца и прикључио Андреу на вештачко. То је трајало све док температура није спала до 18°C.

Тада је искључено и вештачко срце, скинути су сви прикључци и на столу је остало само мало тело које не дише и чије срце не куца. Андреа је била клинички мртва!

За педесет минута екипа је морала много да уради. Са првим резом скалпела почела је грозничав борба за један живот.

Доктор Филип Деверал радио је смирено и сигурно. Читава екипа му је помагала као један човек — чинило им се као да никада раније нису радили прецизније и брже него тада, када су њихово звање и способност били на најтежој проби.

Оштећени део срца је поправљен — мала рупа „закрпљена“ је вештачком материјом. Али, прошло је већ 23 минута. Питали су се хоће ли преосталих 27 бити довољно?

БУЂЕЊЕ СРЦА

И тада, у тренутку када је читавој екипи било најтеже, када су сви несвесно одбројавали сваки секунд — срећа им се осмехнула. Друга срчана мана била је далеко безазленија него што се мислило. На залиску између лезе преткоморе и коморе налазила се танка кожа која је ометала доток неопходне количине крви у комору. Пошто је ова кожа уклоњена,

утврђено је да је срце, иначе, у реду.

Операција је завршена, рана зашивена.

Али, сви су се плашили да се, дете, и поред успешно обављене операције, неће поново вратити у живот. Укључено је вештачко срце, температура је почела полако да расте...

Деверал је покушао да „пробуди“ срце када је телесна температура девојчице достигла 25°C. Андреа је добила електрошок и после тренутка мучне неизвесности њено срце је реаговало и почело да ради нормално. На лицу лекара и болничарки радост — живот је тријумфовао, Андреа Бредсел је спасена.

Доктор Деверал је истрчао у ходник да радост подели са Андреиним родитељима. Артур и Мерион Бредсел су на његовом лицу прочитали добру вест. Пали су једно другом у загрљај.

Стари, искусни и увек смирени хирург доктор Деверал је, на запрепашћење особља које га је знало као одмереног и хладнокрвног, почео да игра усред болничког ходника.

— Као да сам спасао своје рођено дете, тако сам се осећао. Верујте, плашио сам се као никад — рекао је касније доктор Филип Деверал.

Операција је савршено успела и Андреа се брзо опоравила.

Данас живи и игра се као да никад није била болесна. Она још не зна да свој живот дугује вештини хируршке екипе болнице „Килингсбек“, доктору Филипу Девералу и — срећи.

БИМ И БУМ

МИР МЕЂУ ЖИВОТИЊАМА

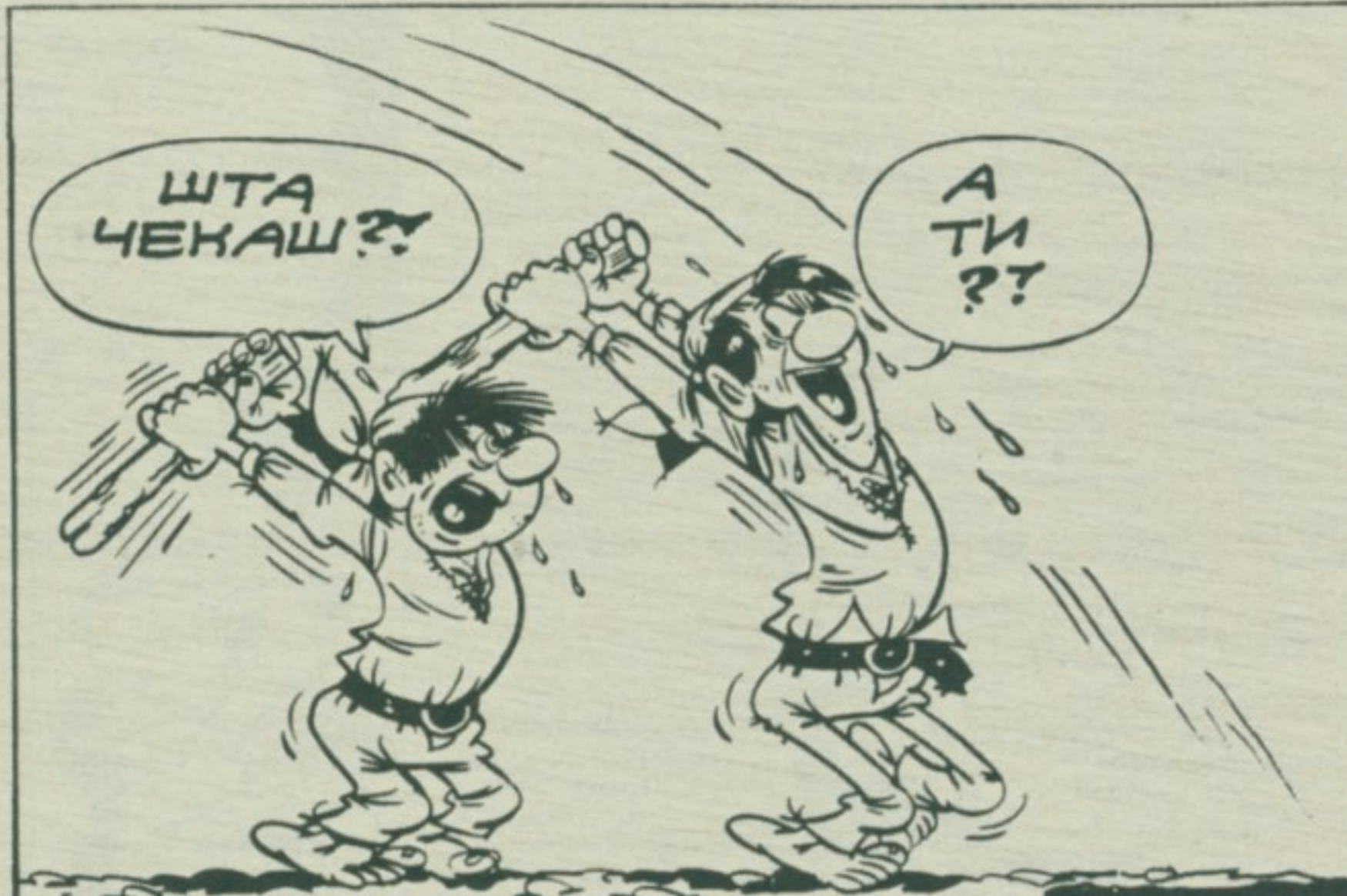

ЦРНА БРАДА: ЛИМУНАШИ

ТАКО СУ СЕ СТАРИ НИК И САМЉУЧЕТИ СПАРАДРА УПУТИЛИ НА КРИТИЈУ ...

... ДА СЕ УПОЗНАЈУ С КАПЕТАНОМ ...

ЕВО ДОБРОВОЉАЦА, КАПЕТАНЕ?

НИСАМ БАШ ЗАДОВОЉАН? ПРВО БЕШ ОРИБАТИ МОСТ, А ОНДА БЕШ ДОБИТИ ДВАДЕСЕТ ПЕТ УДАРАЦА КОНОПЦЕМ?

АТИ, ОВО СУ ДОБРОВОЉНИ ДОБРОВОЉЦИ, КАПЕТАНЕ?

ЧЕТРДЕСЕТ УДАРАЦА?

РАЗУМЕТ, КАПЕТАНЕ?

ШЕЗДЕСЕТ УДАРАЦА?

НАШ ИЗГЛЕД ВАС ЈЕ ПРЕВАРИО, КАПЕТАНЕ? ЈА САМ МОГУ ДА РАДИМ ЗА ЧЕТВОРИЦУ?

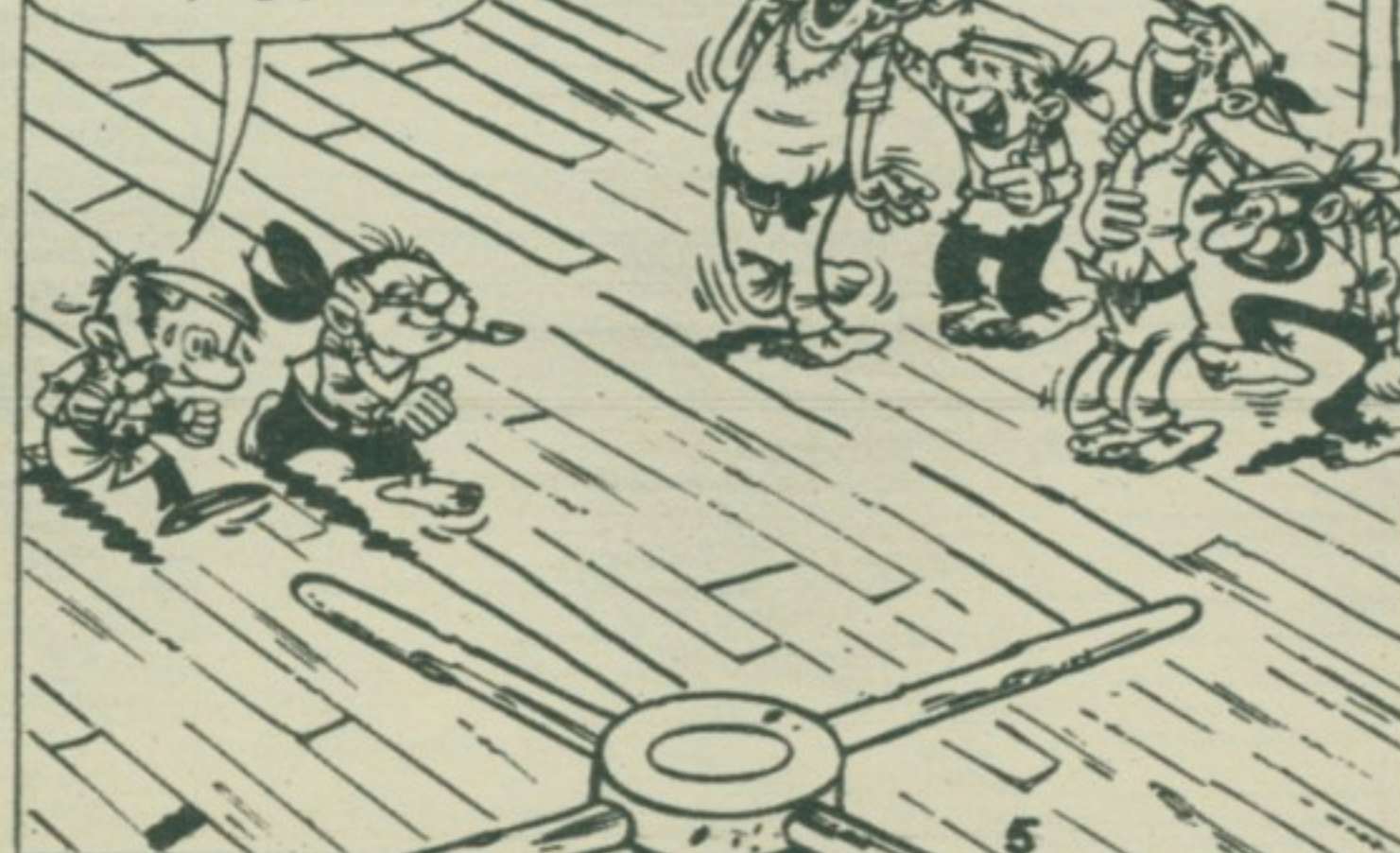
ДА ВИДИМО? ДИГНИ КОТВУ? АКО УСПЕШ, НЕЋУ ТЕ БАЊИТИ ПРЕКО ОГРАДЕ?

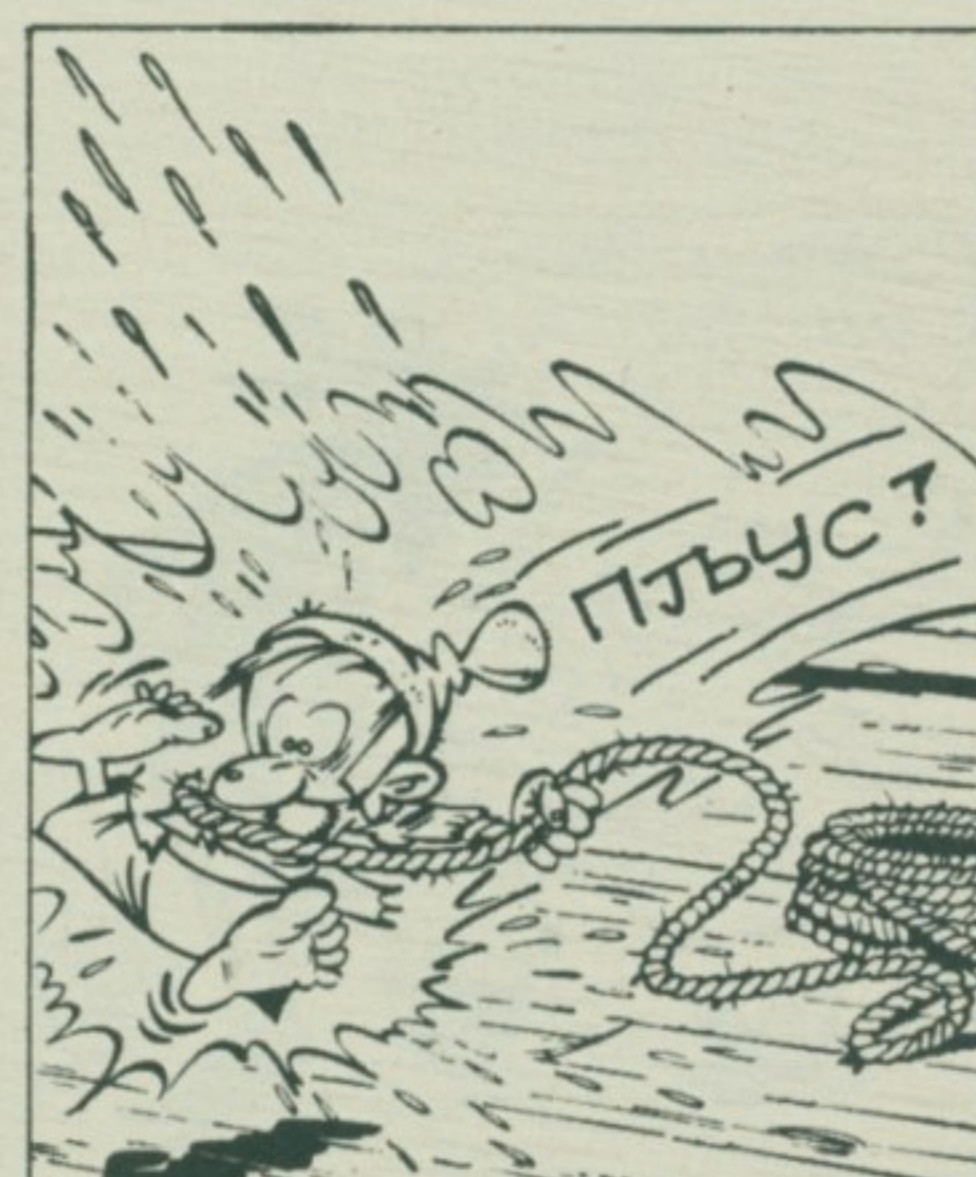

СКЛАЊАЈТЕ СЕ, ОСТАЛИ? НА ВИТЛУ БЕ ВАС ЗАМЕНИТИ ХЕРКУЛ?

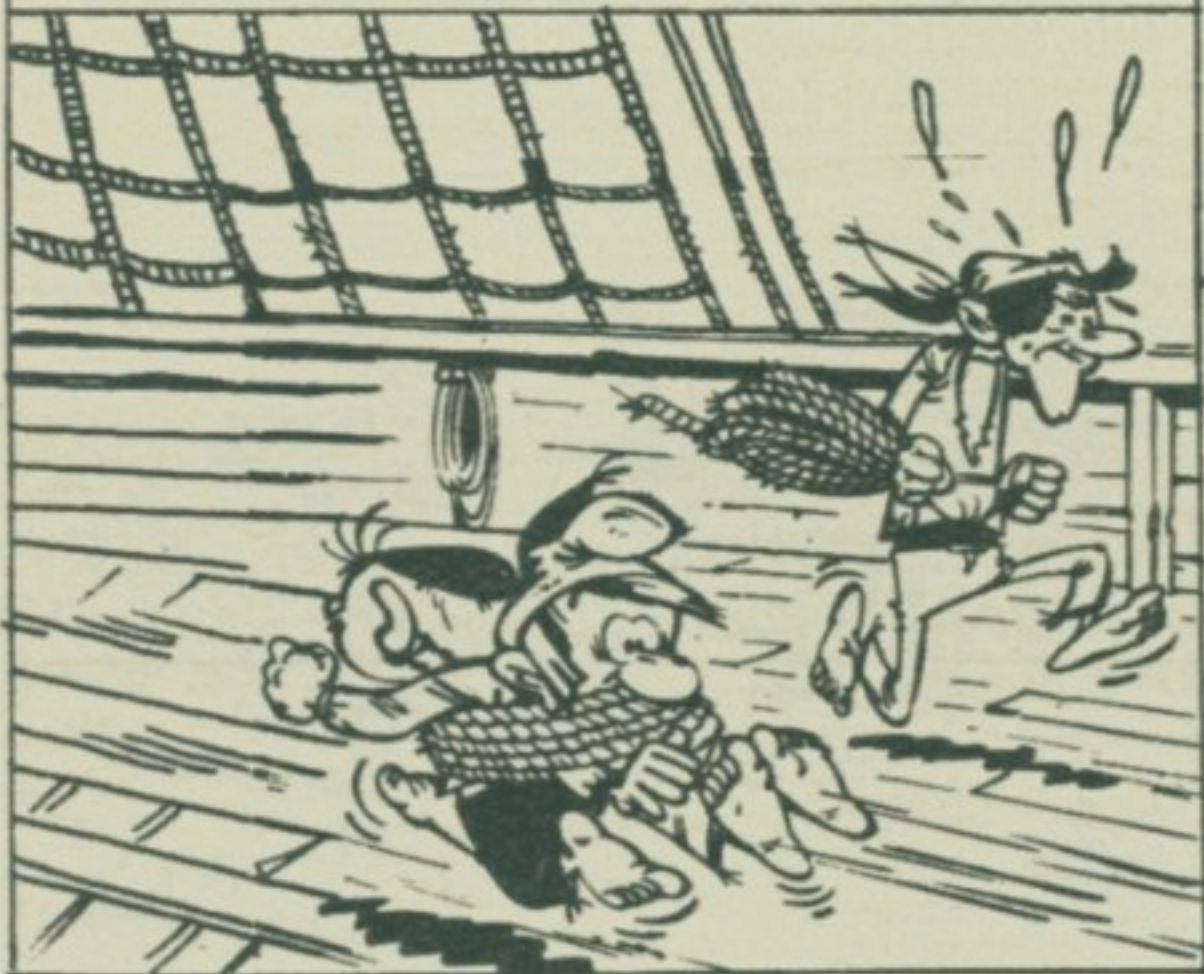

ПОМАГАЈУТИ, НИК, ШТО БОЉЕ МОГУ?

ОД ТОГ ДАНА НИСУ СЕ
ВИШЕ ОДВАЈАТИ ЈЕДАН
ОД ДРУГОГ...

КАДА БИ СВИ ЗАСПАЛИ,
САМЉУЕТ СПАРАДРА
БИ ПРЕШАО НА СВОЈ
ПРАВИ ПОСАО...

... ЗАПИСУЈУЋИ У ДЕ-
БЕЛУ КЊИГУ УТИСКЕ
ИЗ ПРОТЕКЛОГ НАПОР-
НОГ ДАНА...

ДИНГ? ДИНГ? ДИНГ?
ЗВОНО? ВРЕМЕ ЈЕ
ЗА РУЧАК?

СВАКОГ ДАНА КУВАР
ЈЕ ПОТАЈНОМ РЕЦЕПТУ
ПРАВИО ЧОРБУ ОД ОСТАТА-
КА...

РУЧАК ЈЕ БИО ГЛАВ-
НИ ДОГАЂАЈ ДАНА.
ПОТЦИ БИ СЕ ТАДА
ОКУПЉАЛИ ИСПРЕД
ВЕЛИКОГ ЛОНЦА...

... И НА ДАТИ ЗНАК ЈУРИШАТИ...

ДЕШАВАЈЕ СУ
СЕ ЧЕСТО И НЕ-
СРЕЂЕ...

... ИЛИ ТУЧЕ И СВА-
БЕ.

НЕКИ ПУТ СУ ДОБИЈАЛИ "МОР-
СКЕ БИСКВИТЕ"...

УЧЕСТАТИ СУ БОЛОВИ И ПО-
ВРЕЋЕ СВИХ ВРСТА...

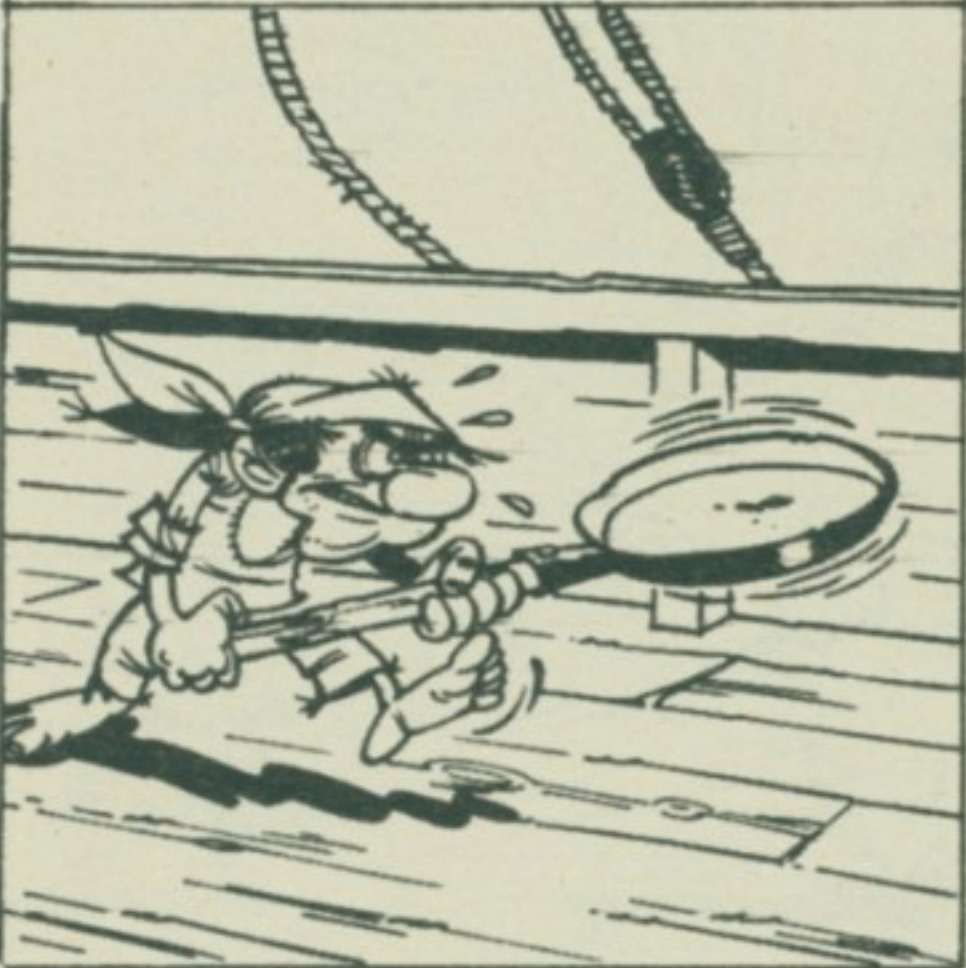

НАСТАЛА ЈЕ ТА-
КОВНА "МОР-
НАРСКА НЕРВО-
ЗА"...

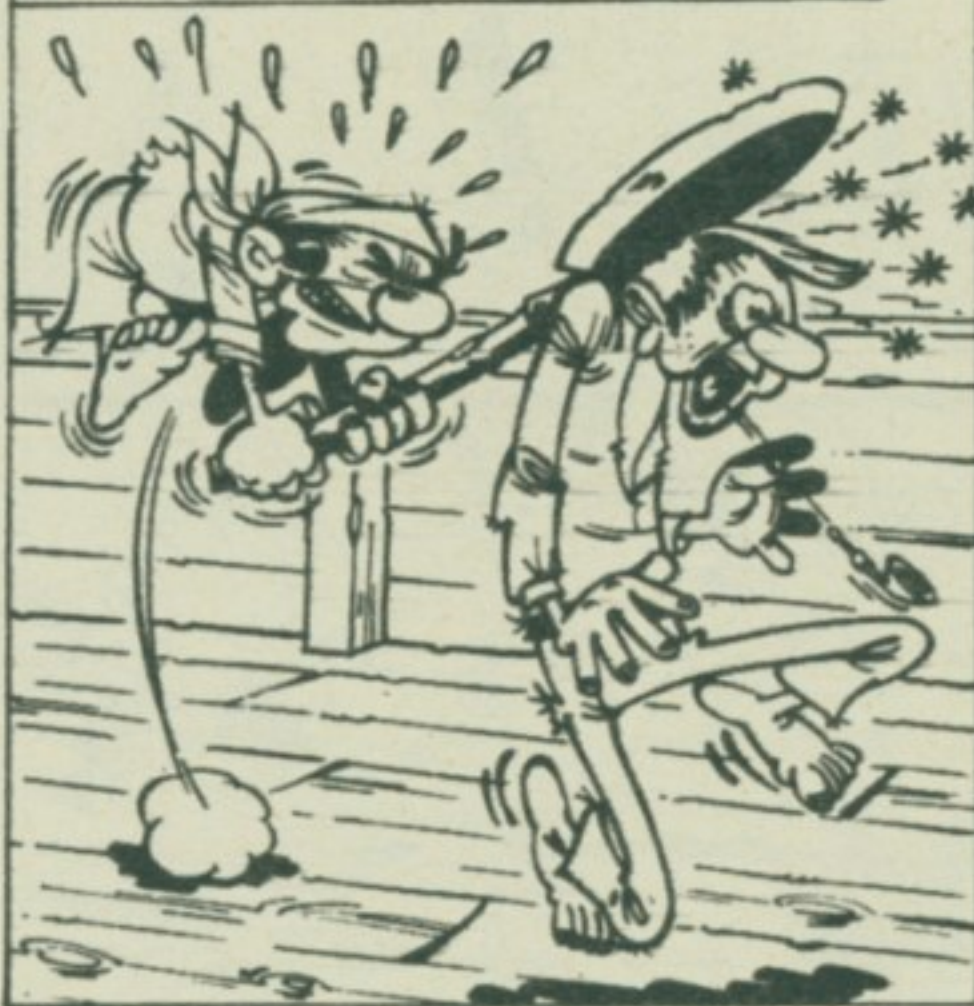

10

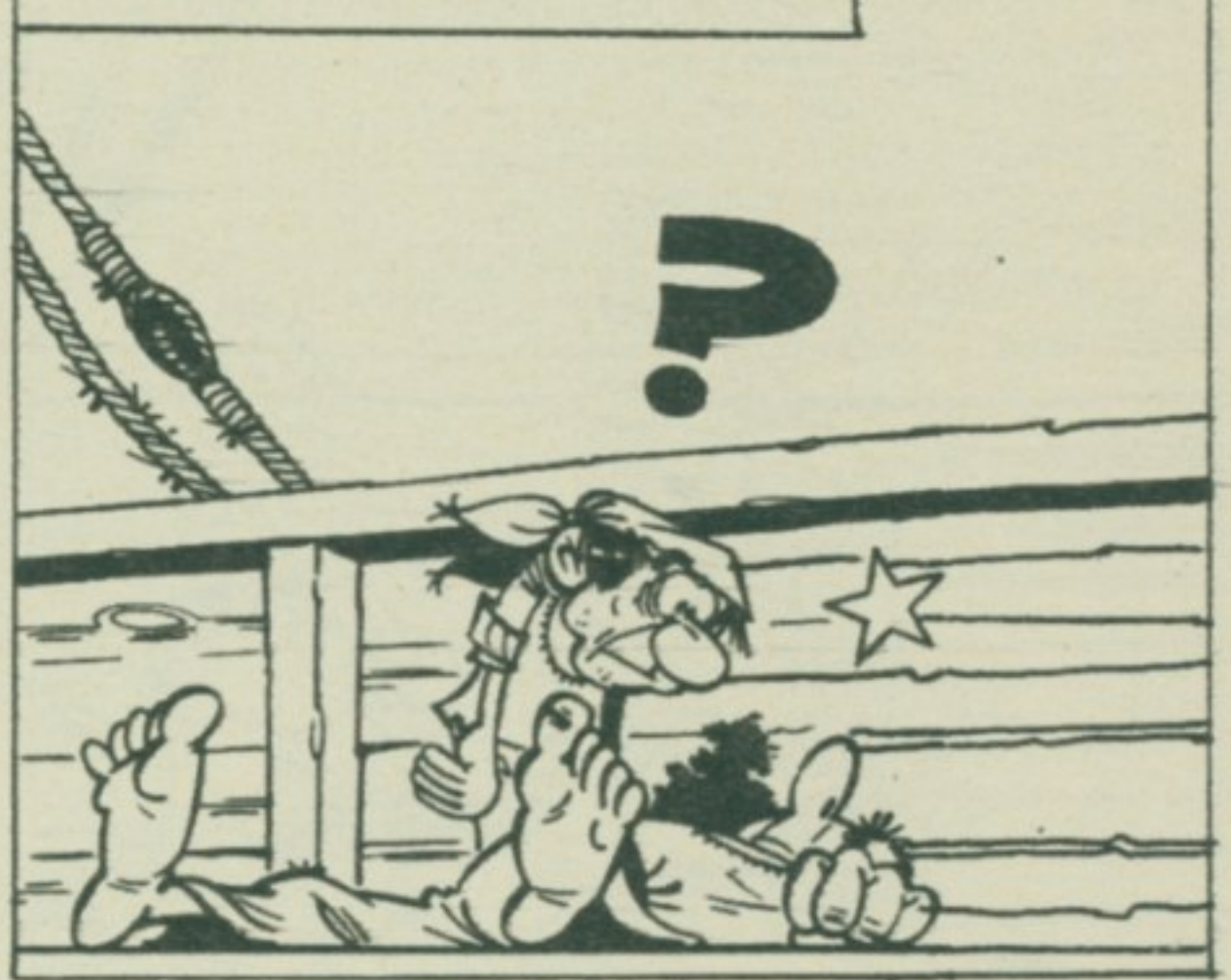
ЉУДИ СУ ЧЕСТО
ПРИБЕГАВАТИ И
ОРУЖЈУ...

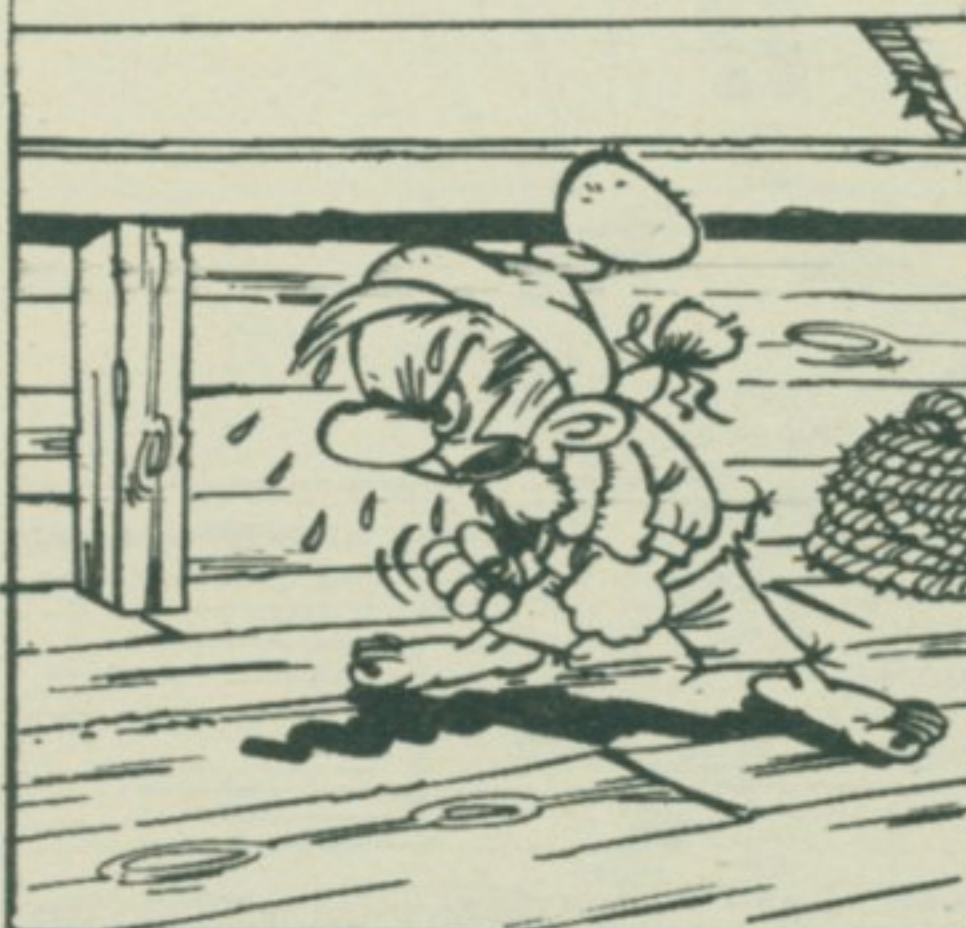
ОБРАЧУНАВАТИ
СУ СЕ...

... САСВИМ БЕЗ
РАЗЛОГА...

САМОЧЕЛ СПАРАДРА
ЈЕ И САМ УПОЗНАО
ТАЈ НЕМИР...

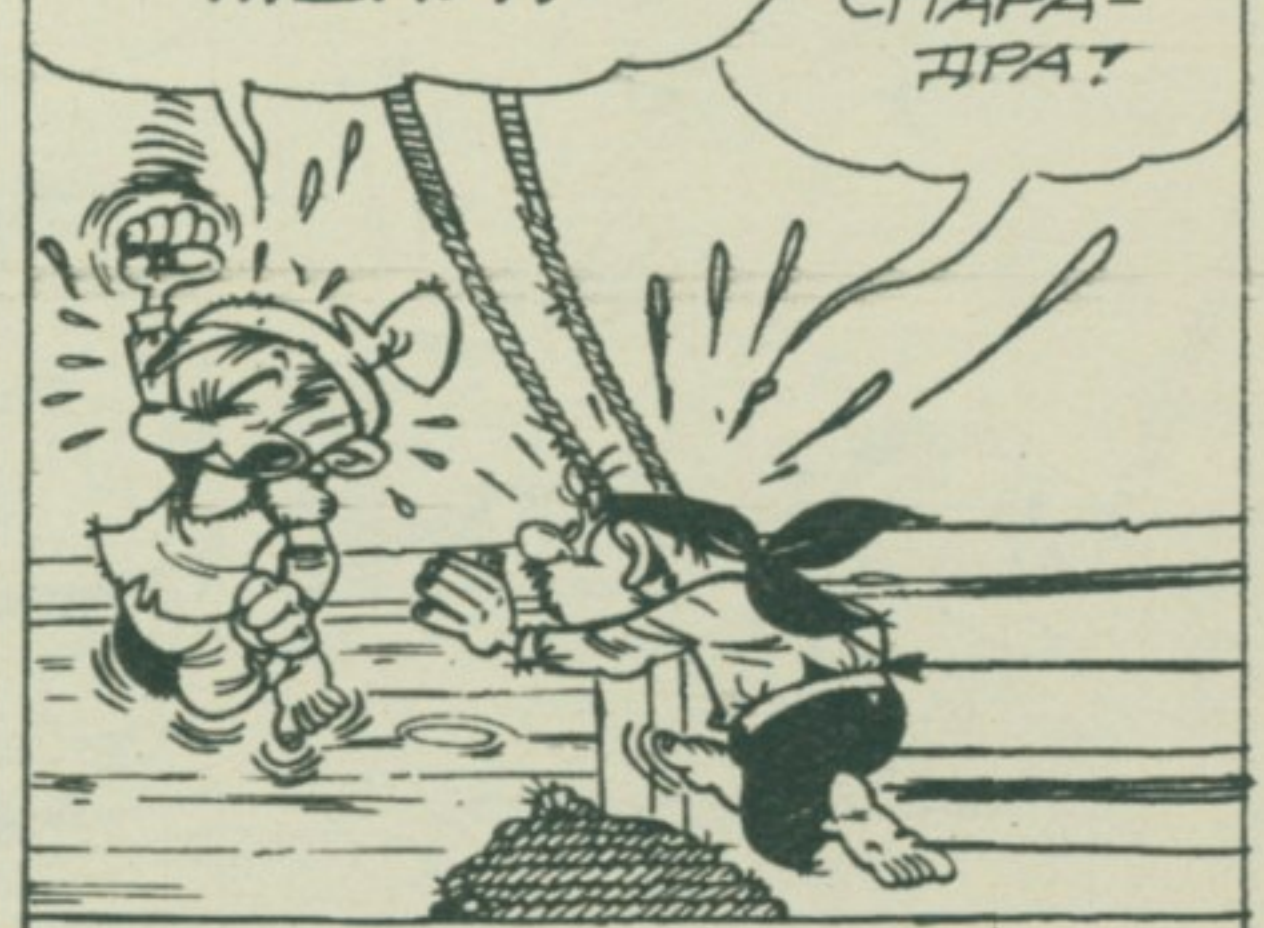

ДОСТА
МИ ЈЕ
СВЕГА?

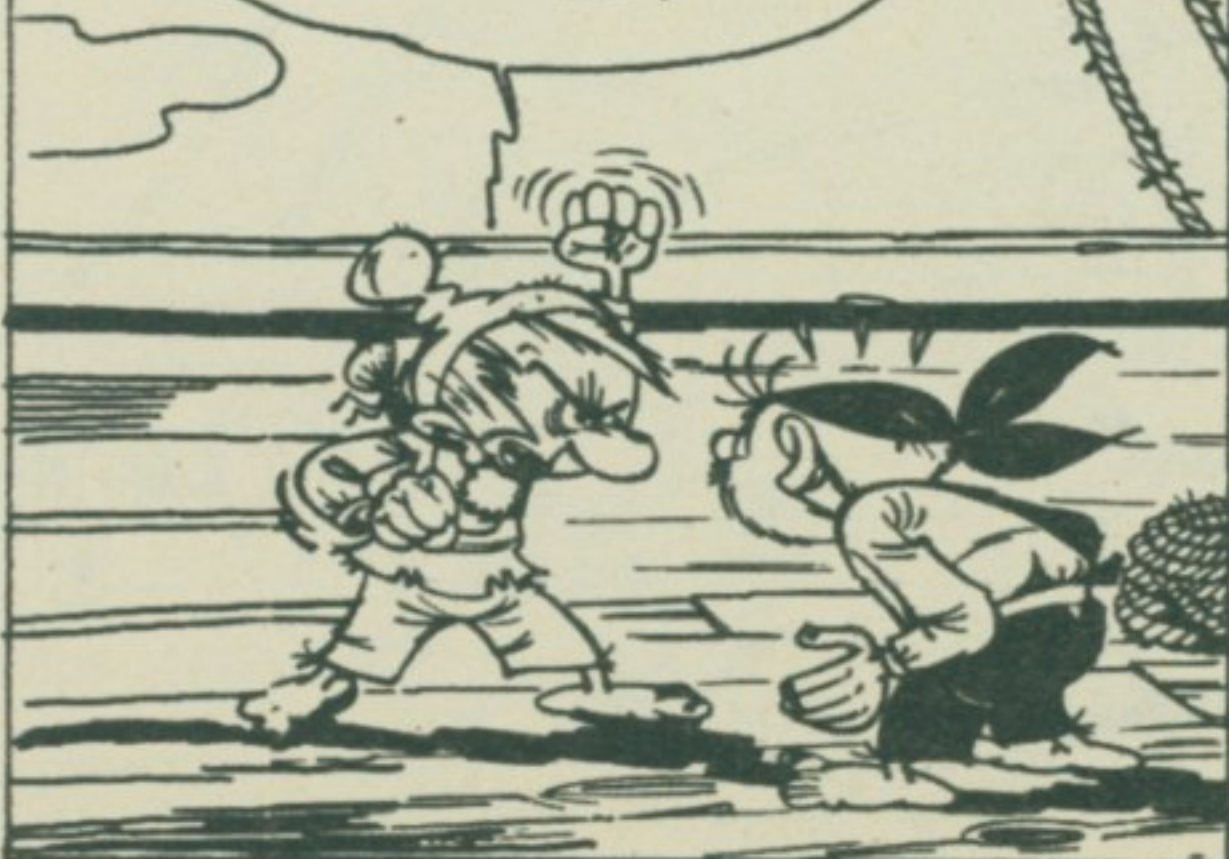

ПОТРЕБНА
МИ ЈЕ ПРО-
МЕНА?

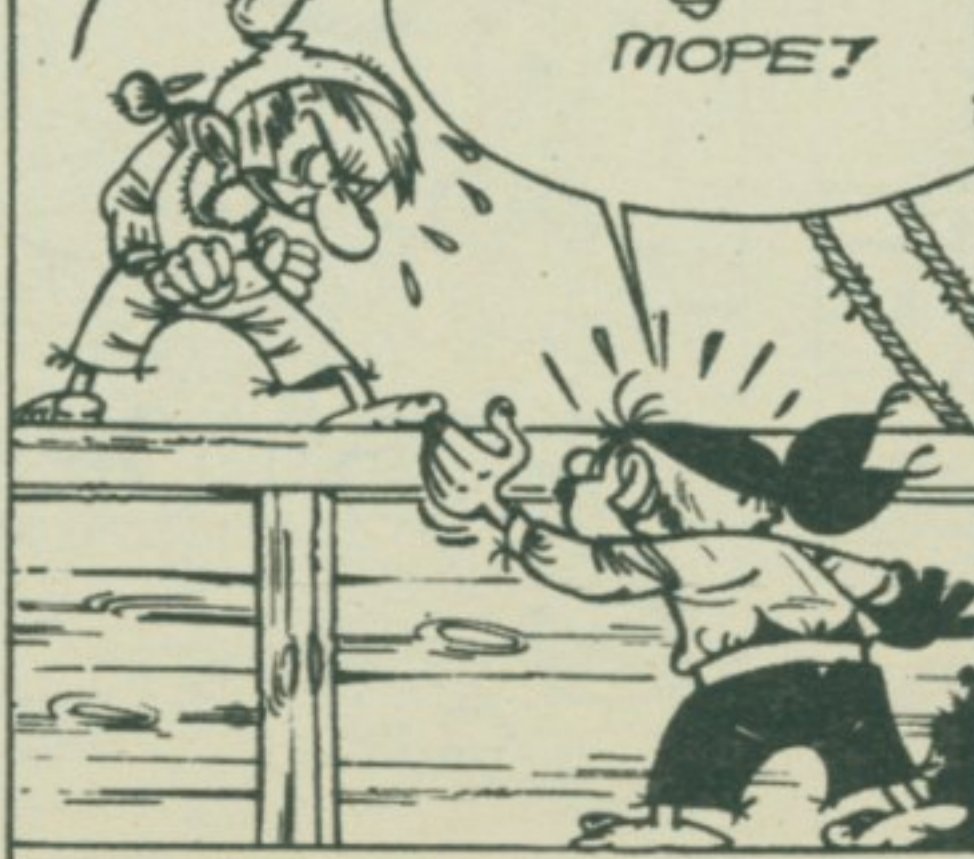
СТИ-
РИТЕ
СЕ,
СПАРА-
ДРА!

НАЗАД, ПУ-
САРУ, ШПИЈУ-
НЕ!

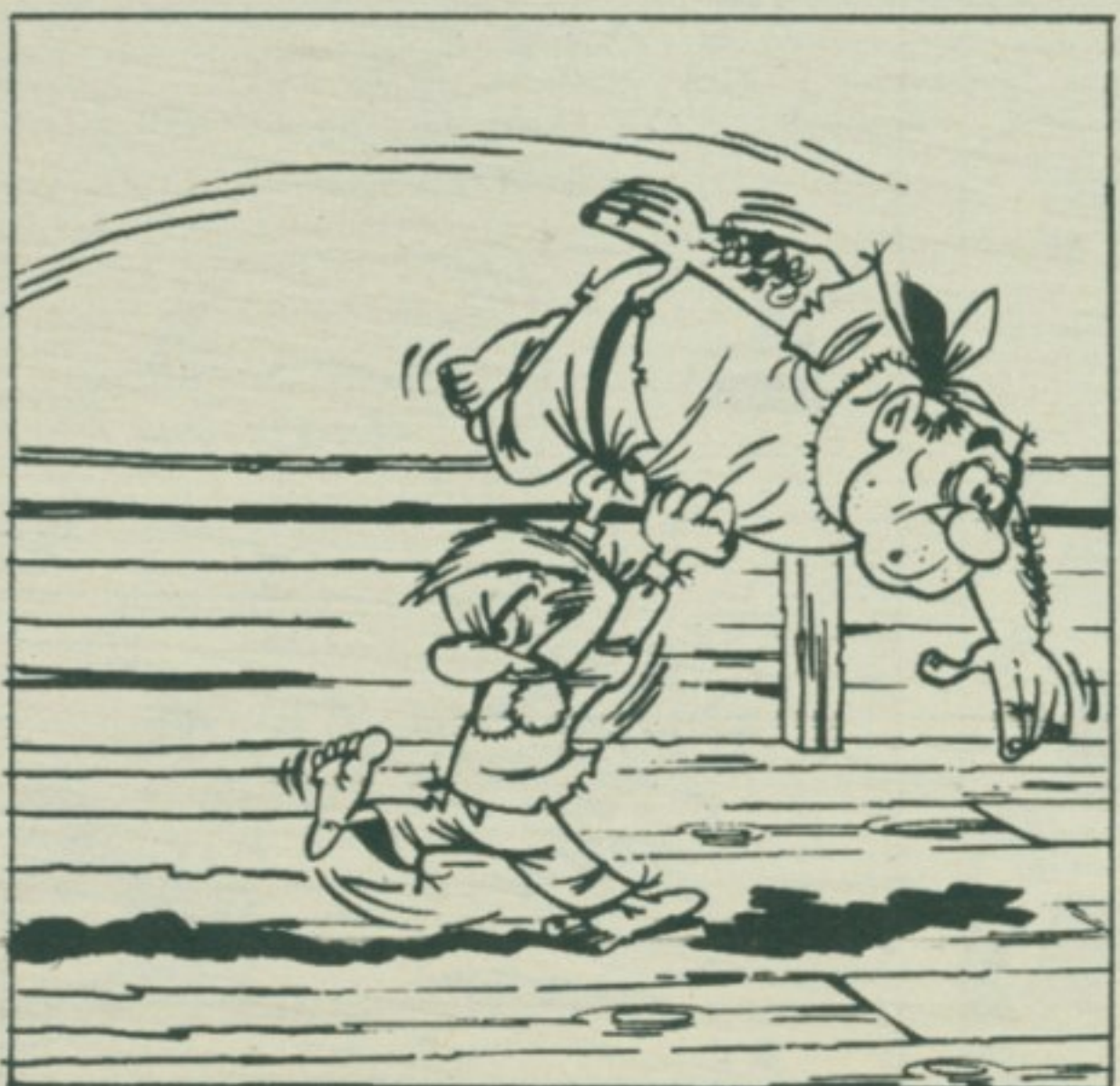
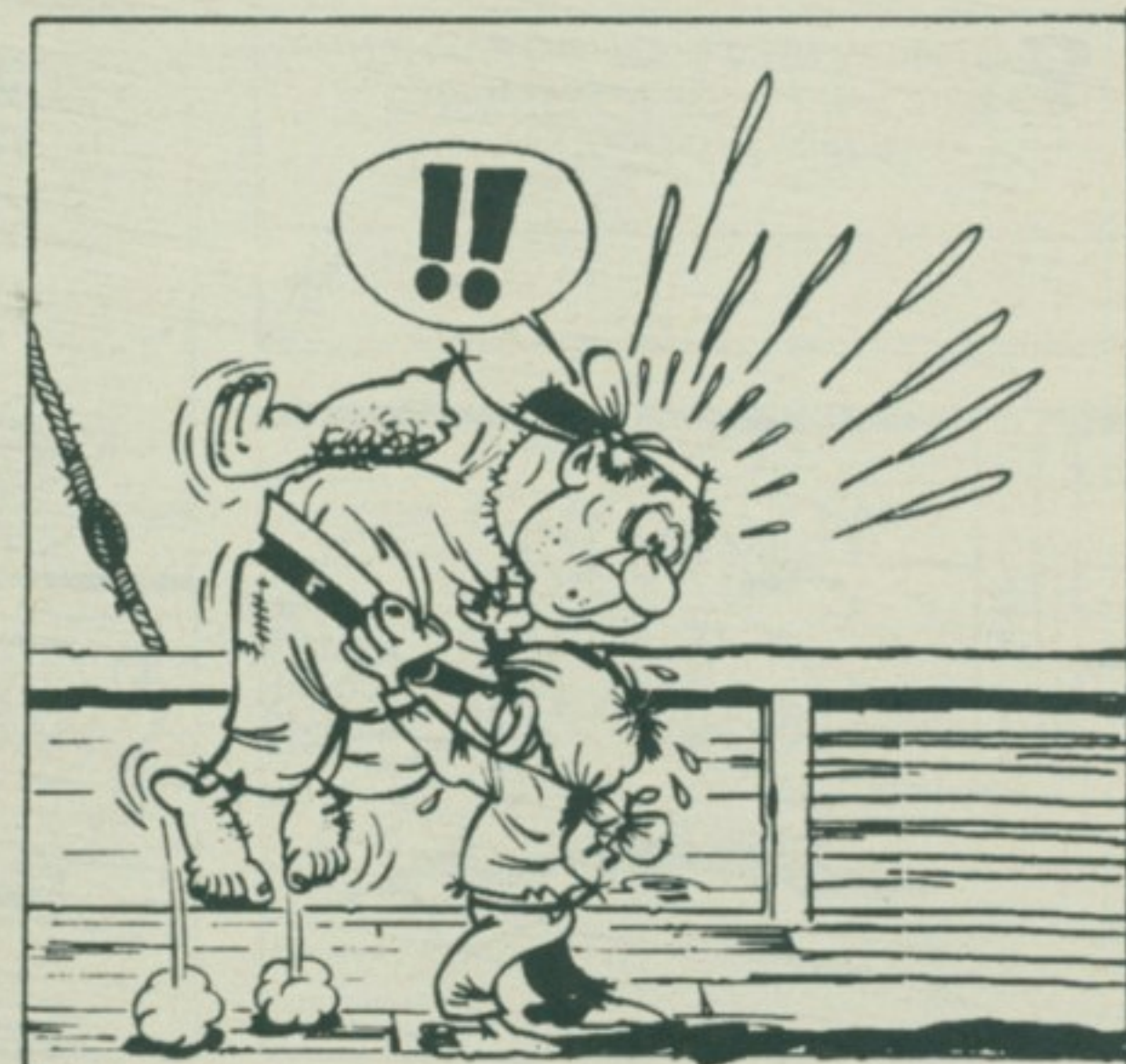
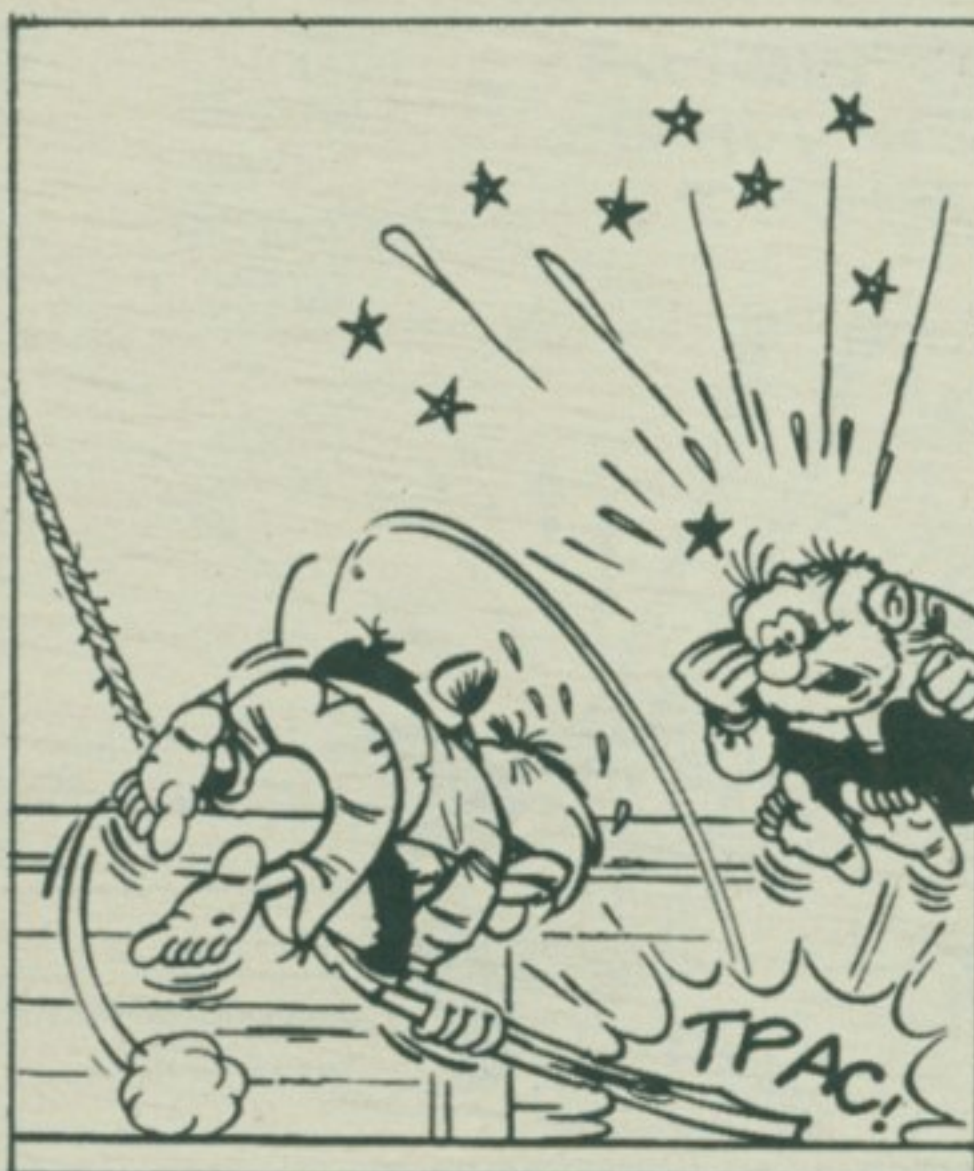
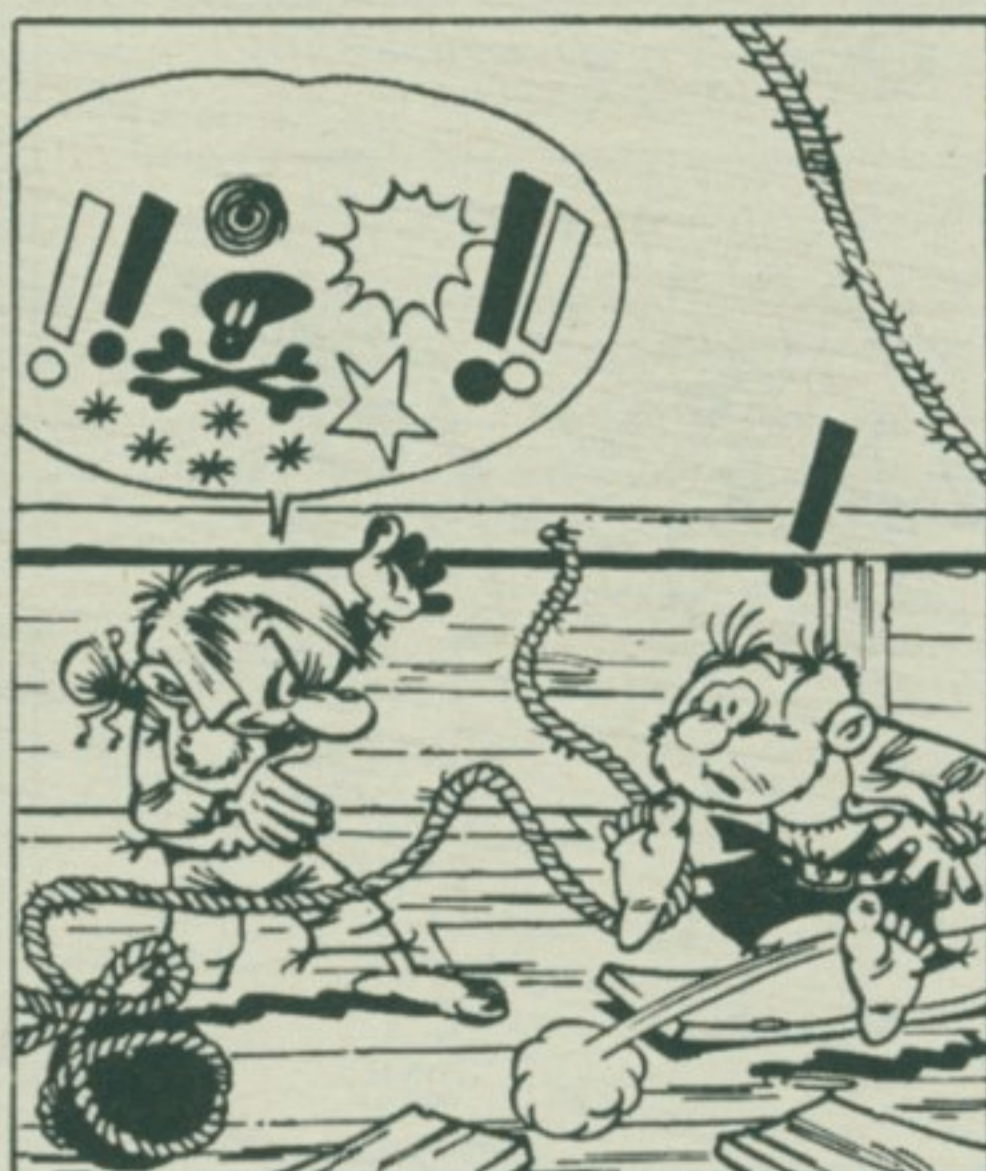
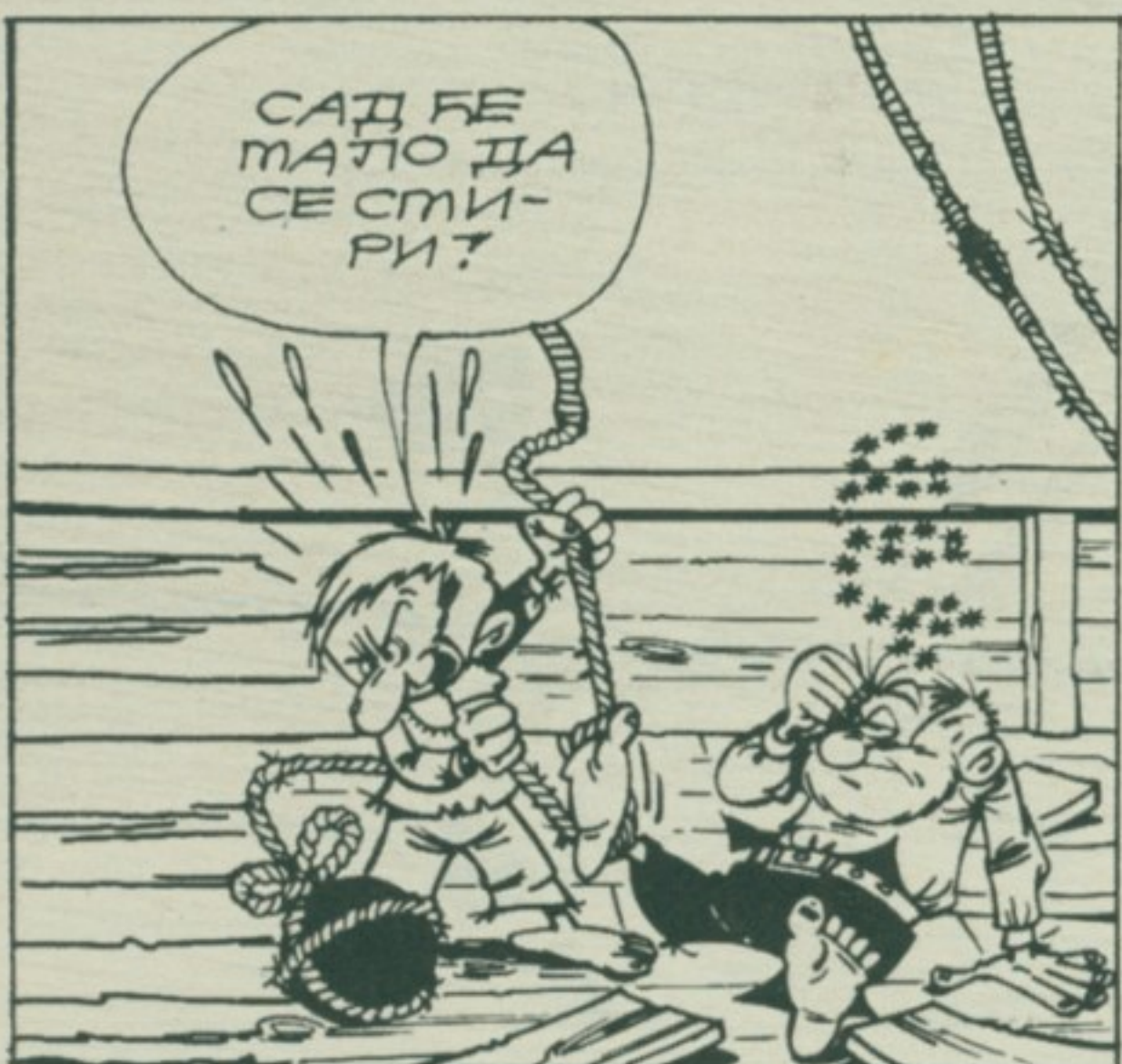
ПАЗИТЕ,
ПАШЕТЕ
У
МОРЕ?

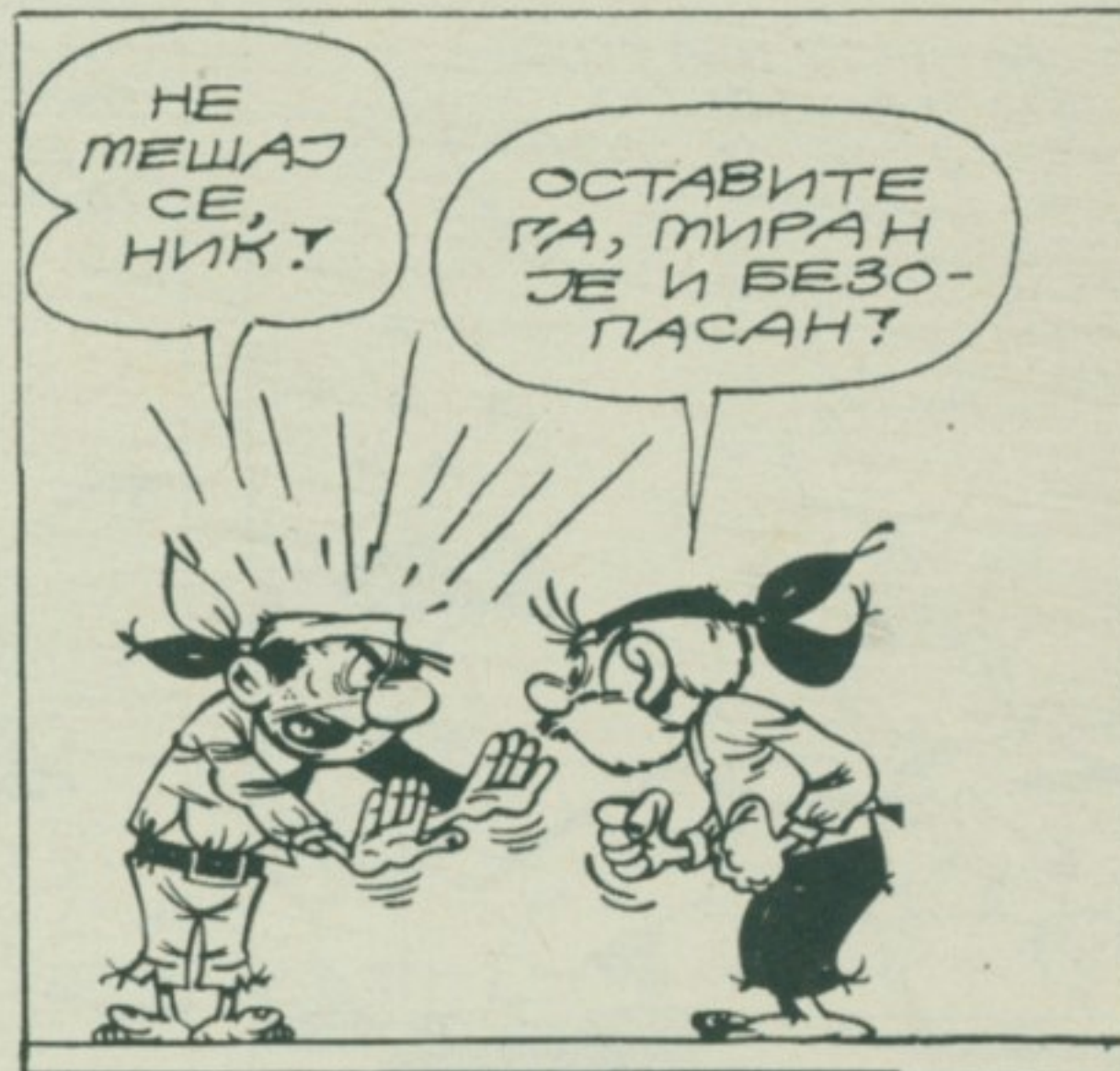

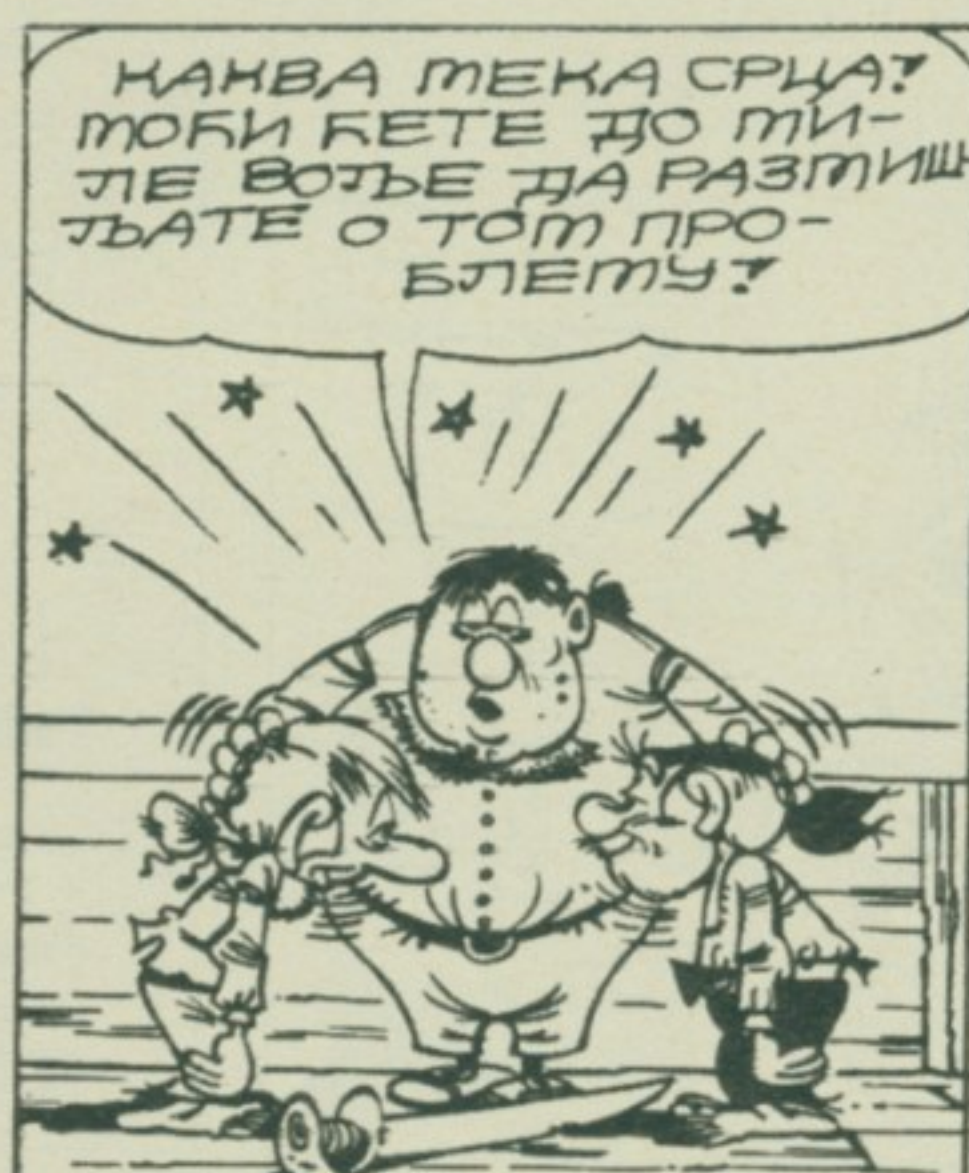
У МОРЕ? ЈА?
ХА, ХА? САД ЋУ
ТЕ БАЦИТИ ПРЕ-
КО ОГРАДЕ?

ЈАДНИК!

КАДА СУ СЕ ОПОРАВИЛИ, ПРИЈАТЕЉИ СУ СЕ БАЊИЛИ НА ПОСАО...

СТАРИ НИК ЈЕ ТРАЖИО ДА КУПИ ЈЕДРЕЊАК...

ТРЕБАЛО ЈЕ ПРОНАћи ПОСАДУ...

КАД ВАМ КАЖЕМ, НАУЖИВАЈТЕ СЕ? ЈАВЉАЈТЕ СЕ, ЈУНАЦИНЕ?

ПЛАТА СИГУРНА? НЕМА ГРУБОСТИ? ХРАНА ЗДРАВА И ОБИЛНА?

САМО СУ ТРОЈИНА „РИЗИКОВАТА“...

СЛАБО, СПАРАДРА?

ВИДЕ-БЕШ ШТА БЕ ОД ЊИХ ПОСТАТИ НА БРОДУ?

САД ТРЕБА СВУ ОВУ ХРАНУ УКРЧАТИ? ОД ЊЕ ЗАВИСИ НАШ УСПЕХ?

СЛЕДЕЋИХ ДАНА...

КРОМПИРИ, РОТКВИЦЕ, ЗАБУКЕ... ПАСУЉ... КУПУС... ЛИМУН... НЕ ЗАБОРАВИТЕ ЛИМУН!

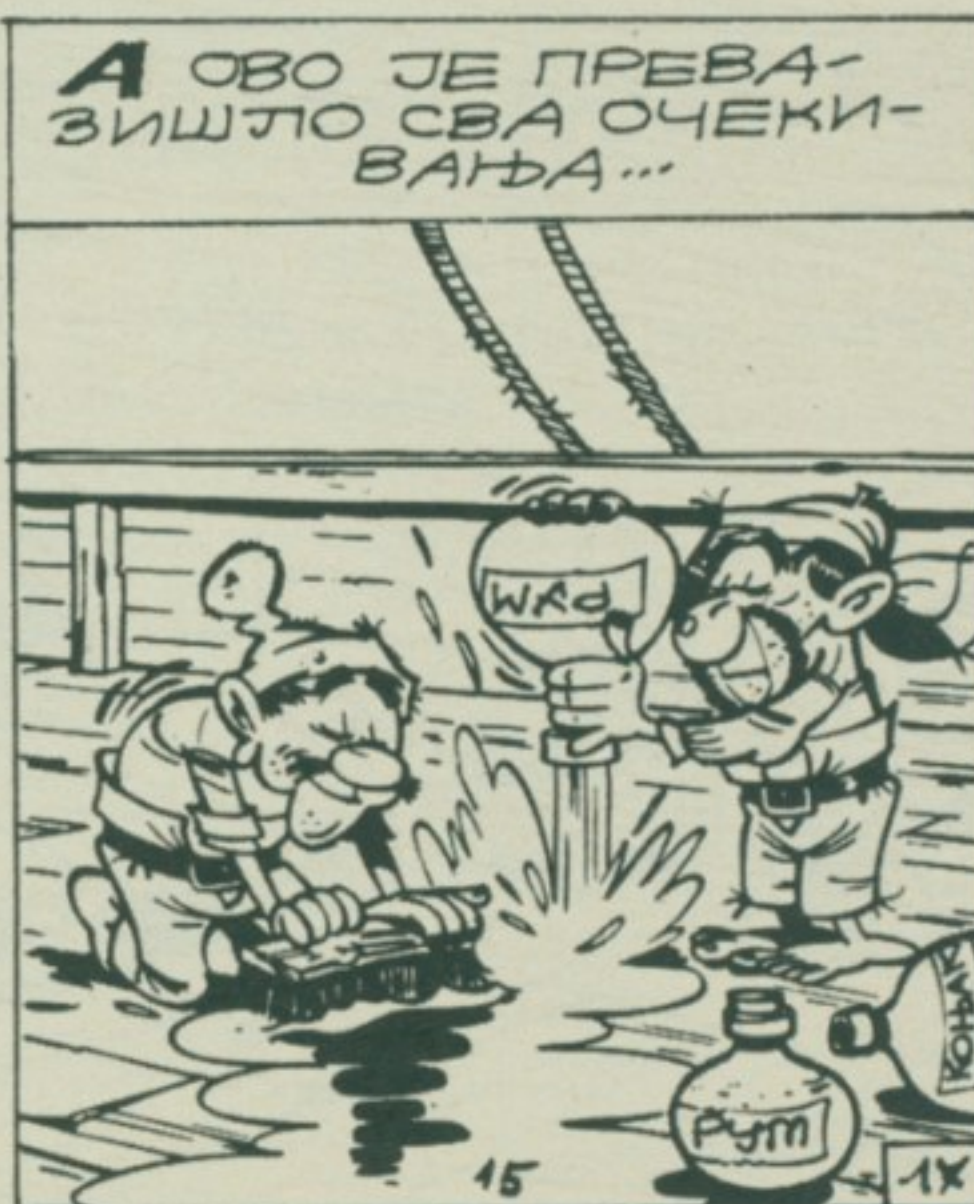
ОДЛИЧНО, ПОТЦИ?

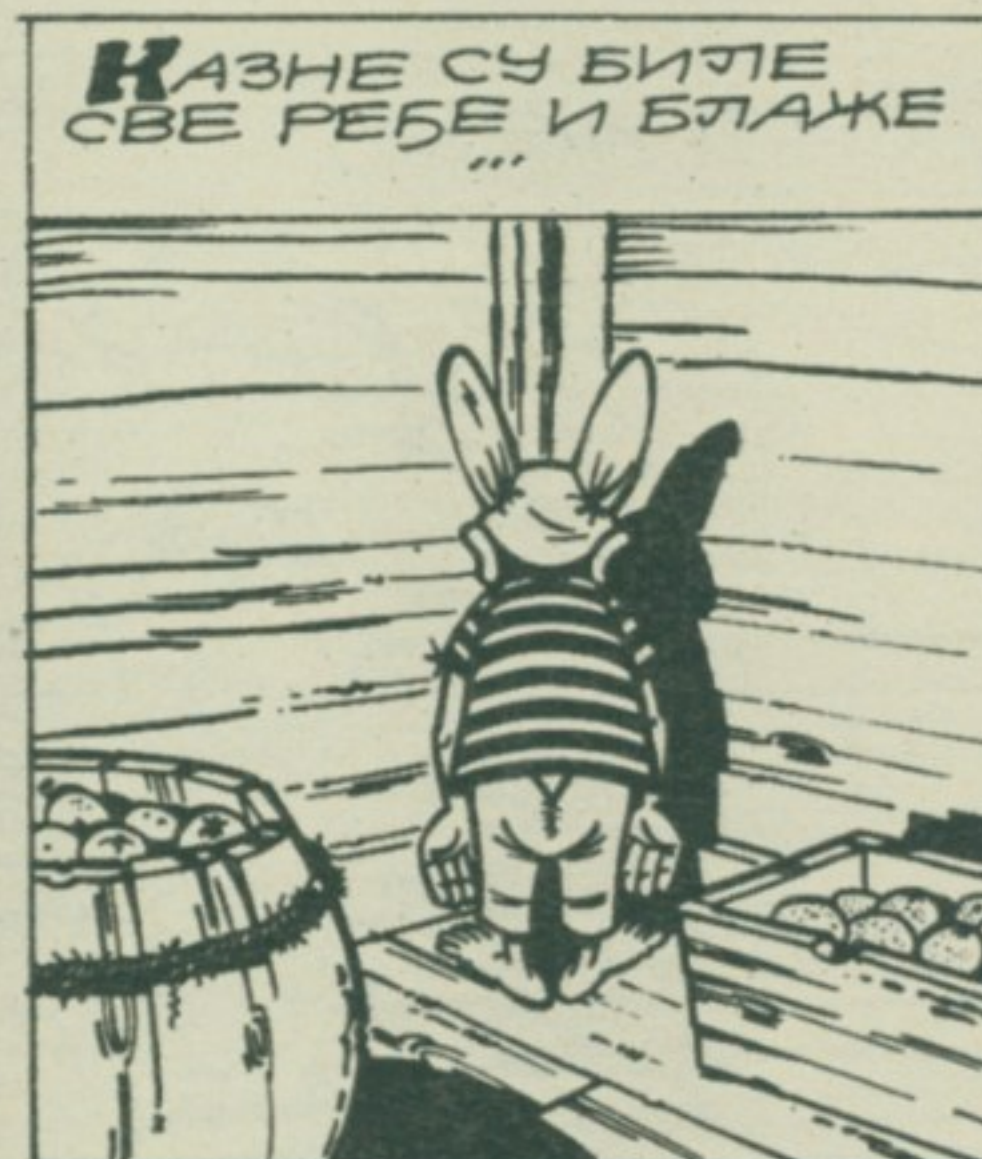
ХА? ХА? ЛИМУН? ТРЕБА-БЕ ИМ ДА СЕ РАБАЈУ?

ЖИВИНА? ХА? ХА? ХА?

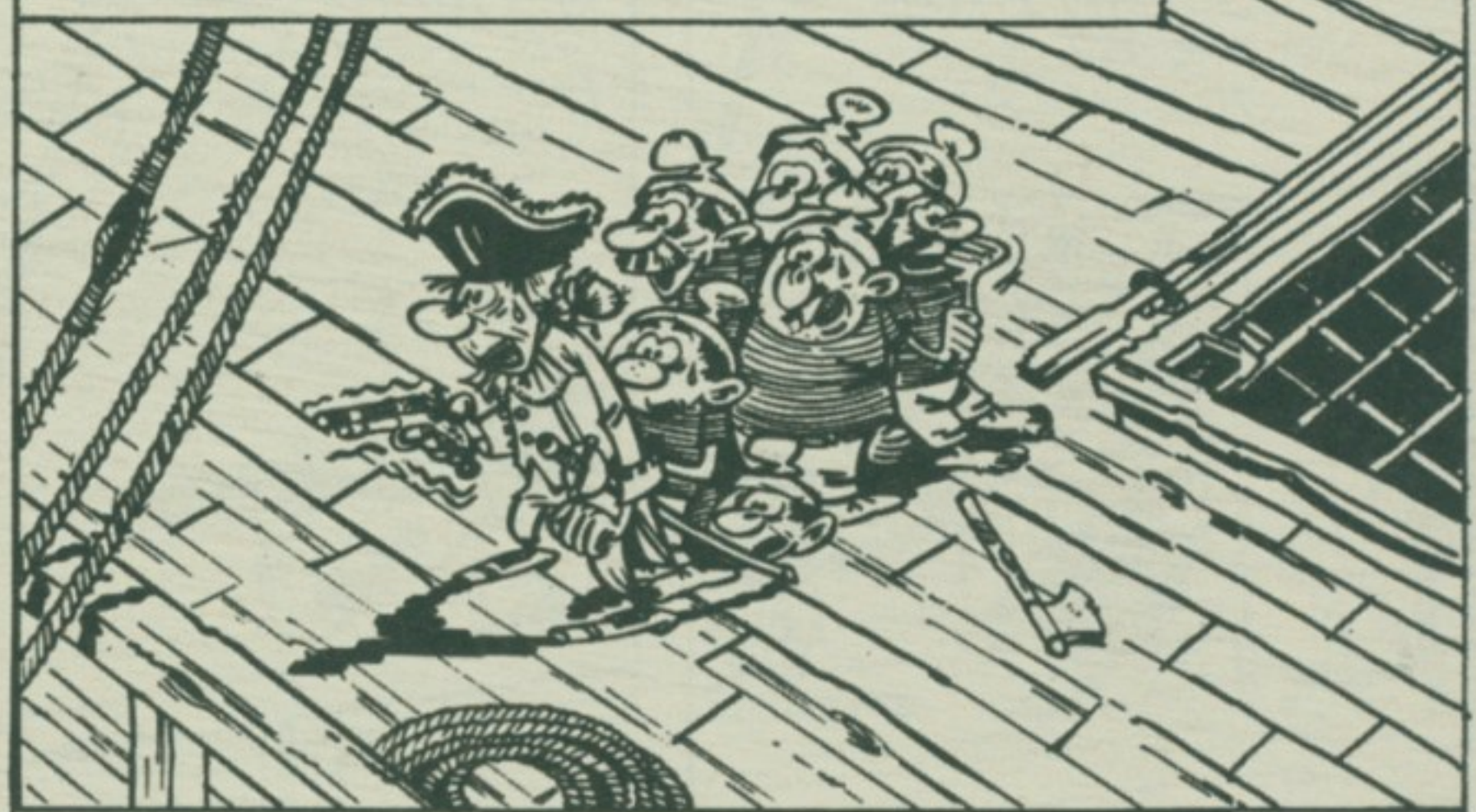
ДВАДЕСЕТ ДЕВЕТОТ ДАНА ДЕСИЛО СЕ НЕШТО ВАЖНО...

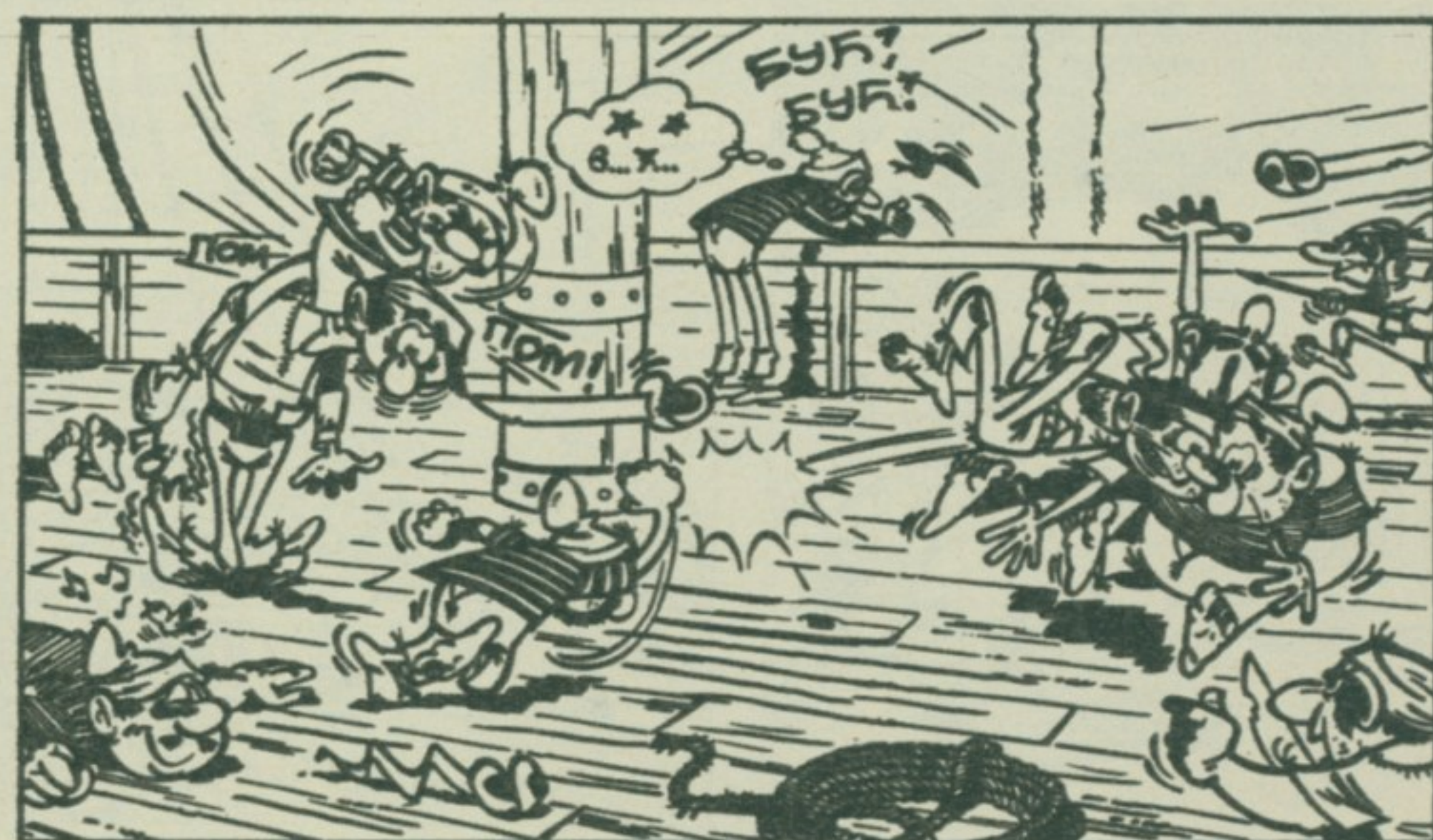
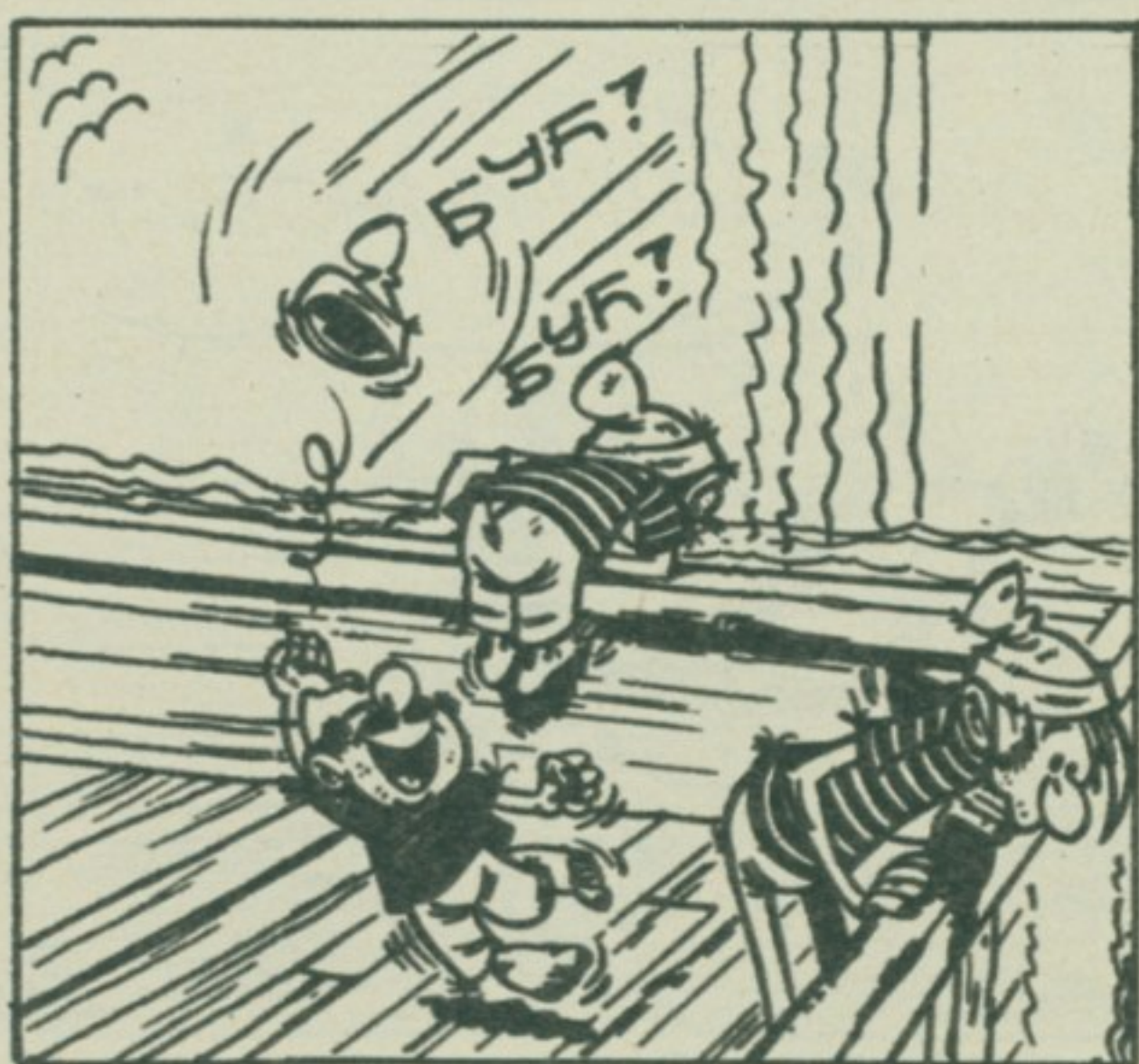
ГРУПА РАЗБОЈНИКА УПРАВО СЕ СПРЕМАТА ДА СКОЧИ НА ПАЛУБУ НАПАДНАТОГ БРОДА...

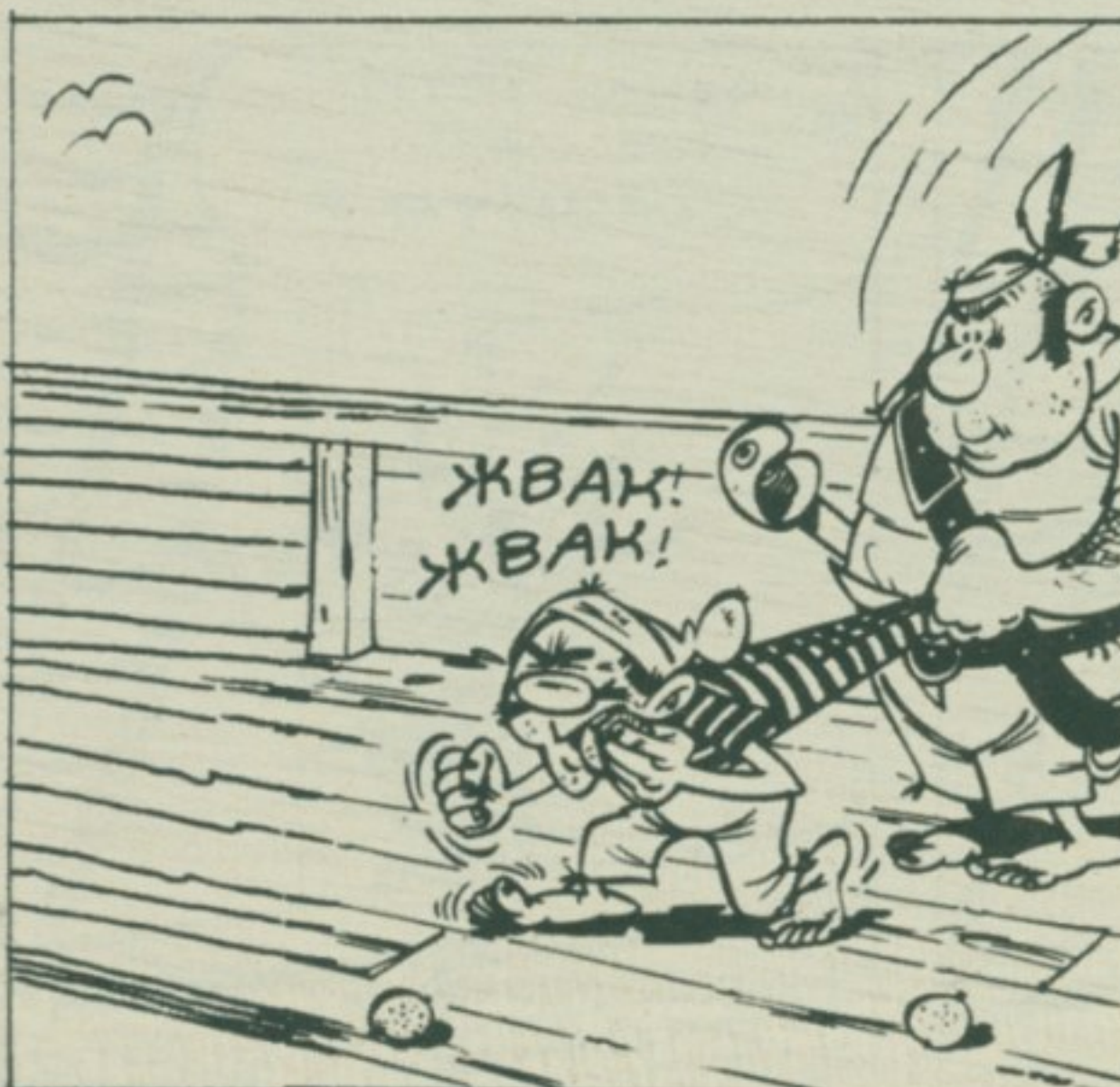
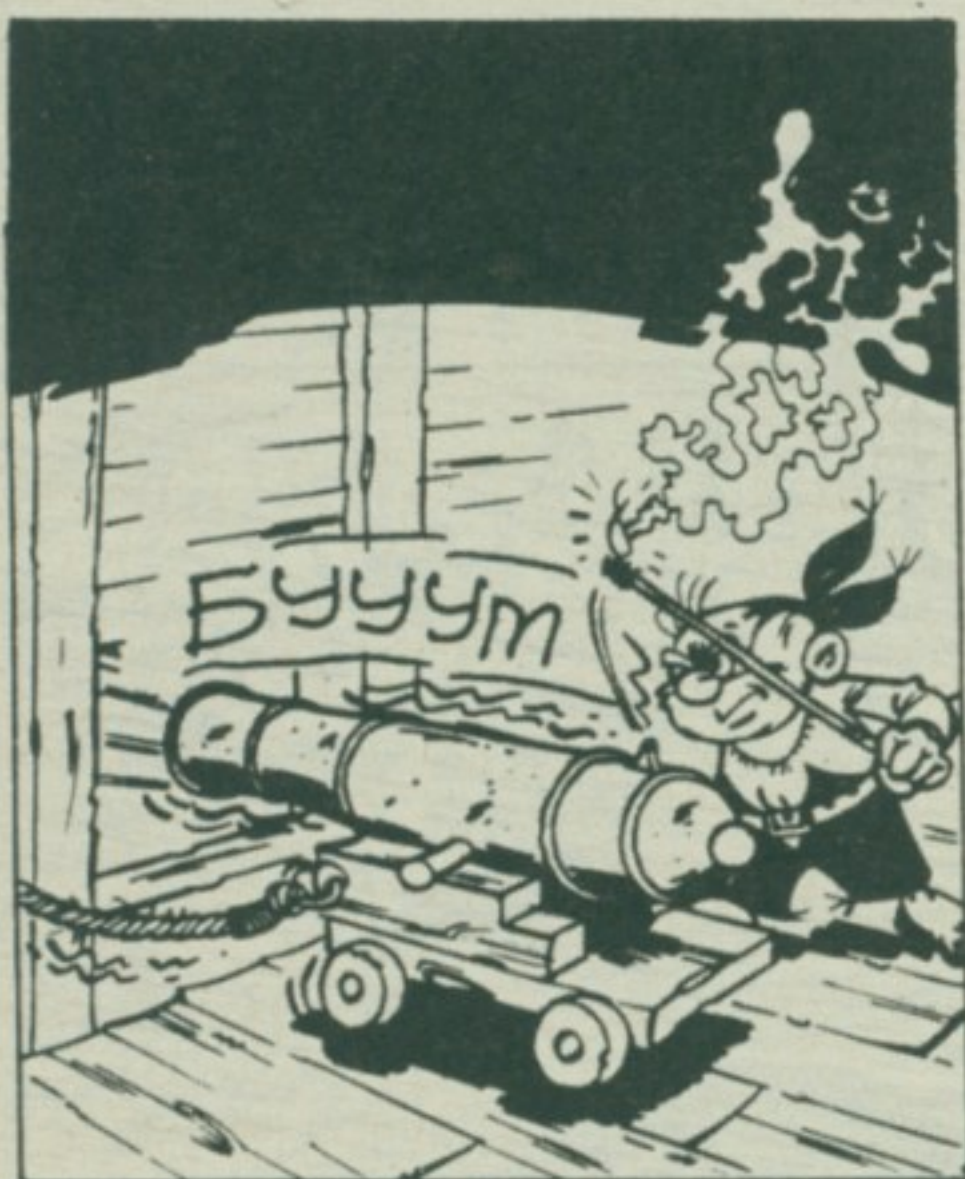

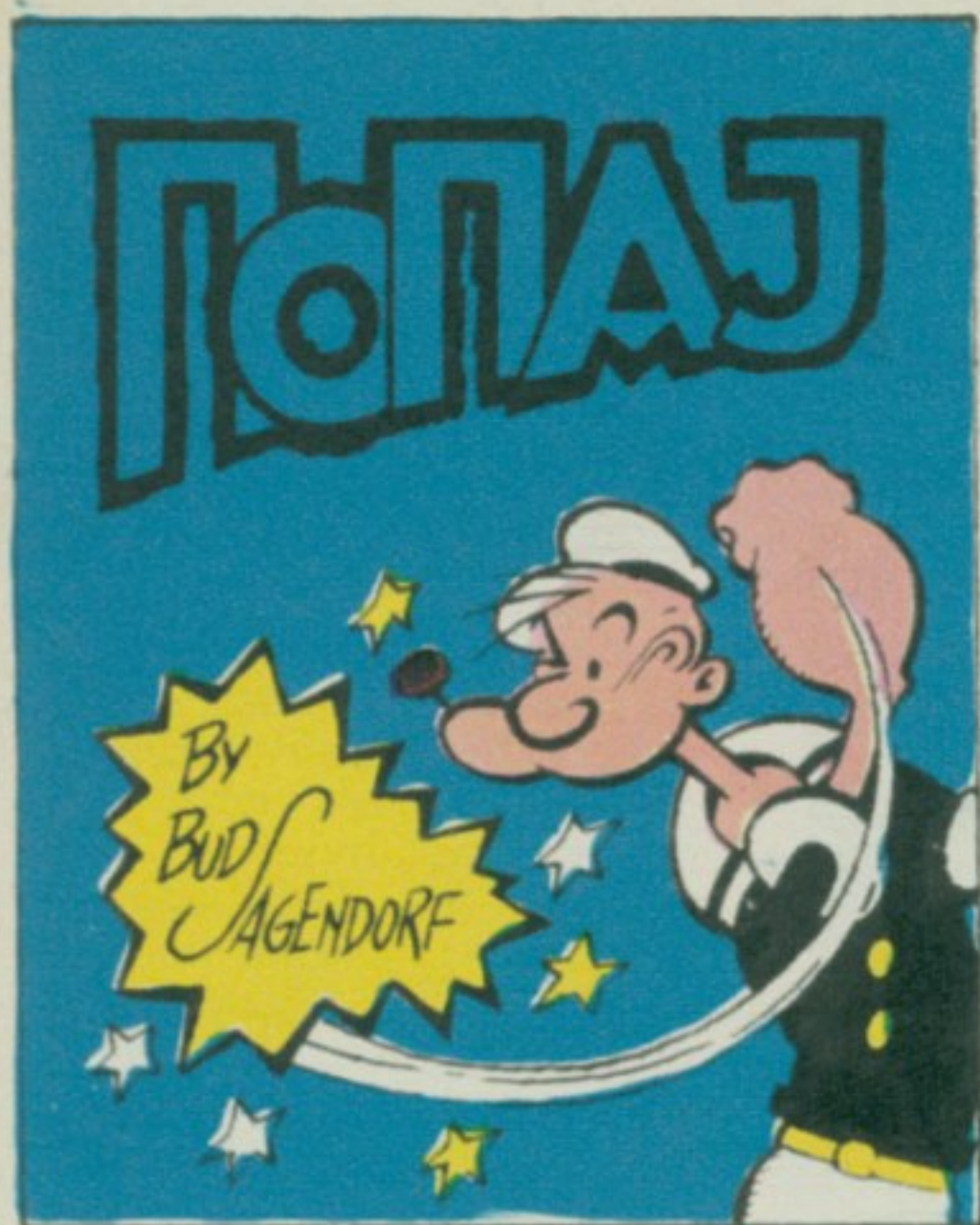
... ГДЕ ЈЕ ХРАБРОСТ ОПАДА- ТА СВАКОГ ТРЕНА...

НЕКЕ ЖЕНЕ ПРЕРУШАВАЛЕ СУ СЕ У МУШКАРЦЕ ЈЕДНОСТАВНО ЗАТО ШТО ИМ ЈЕ БИЛО ДОСАДНО ДА КУВАЈУ ПАПРИКАШ И ВЕЗУ ГОБЛЕНЕ.

Чим се Каталина де Ерансо родила, родитељи су јој наметили живот калуђерице. Каталина је била добра кћи и послушно је отишла у један доминикански манастир. Али, живот у манастиру никако јој се није допадао: збацила је мантију, оденула мушку одећу, побегла од доминиканаца — и кренула у живот као Алонсо Диас Рамирез де Гузман!

Бивша калуђерица прикључила се шпанској војсци и, кажу, храбро се борила у Чилеу и Перуу, раме уз раме с осталим војницима. Да је храбри Рамирез у ствари девојка, нико није знао — па чак ни његов, пардон, њен рођени брат.

КАД СУ ДАМЕ ГУСАРИ

Године 1624. Каталина звана Рамирез рањена је на бојном пољу. Тада јој је рат досадио, па је завр-

шила са овом маскарадом и вратила се у Шпанију — мада јој је увиђавни папа Урбан VIII издао специјалну дозволу да може да настави да се одева као мушко.

Каталина је само једна од многих жена које су се одевале и понашале као мушкарци. Разлози за ова прерушавања били су различити, а најчешћи — што се неким женама допадало да ратују.

Ен Бони је била драгана гусарског капетана Рехама званог „Цицани Цек“ па је, из чисте љубави, дошла на брод којим је он командовао. Међу гусарима је била и Мери Рид, прилично оригинална девојка. Мери је боље руковала јагањцима него иглама за гоблене и осталим женским тричаријама, а одевала се, наравно, као мушкарац. Неко време ратовала је у Европи, а кад јој је копно досадило, прикључила се гусарима Цицаног Цека.

Ратоборна Мери успела је да убеди Ен да је много занимљивије понашати се

као мушкарац и тако се ускоро и капетанова љубавница наоружала пиштољима и јагањцима. Две жене храбро су се бориле раме уз раме с мушкарцима и ко зна докле би доспеле у гусарској каријери да цела посада Цицаног Цека није заробљена октобра 1720. године.

На суђењу Мери и Ен тврдиле су да су у другом стању и тиме су се, по ондашњим законима, спасле вешала. Али, Мери је ускоро умрла у затвору.

И Американки Дебори Семпсон било је, изгледа, много занимљивије да ратује нога да кува паприкаш и везе гоблене; навукла је мушку одећу, добровољно 1778. године ступила у америчку војску под именом Роберт Ширтлиф, и потписала да ће се борити до краја рата за независност.

ПЕНЗИЈА ЗА ДЕБОРУ

Храбра Дебора ускоро је била тешко рањена у главу и раме, но више од рана задавала јој је бригу могућност да лекар открије њен пол и отпусти је из војске. Али, изгледа да је у ратној болници била толика гужва да лекари нису баш много загледали пацијенте. Чим су јој се ране зацелиле, Дебора је опет могла на фронт.

Кад је други пут доспела у болницу — сада због ме-

нингитиса — лекар који ју је примио био је много савеснији, и открио је да је војник под именом Роберт Ширтлиф у ствари женско. Ревносни лекар одмах је обавестио генерала Вашингтона о свом открићу, и генерал је, наравно, отпустио Дебору из војске.

И тако је Дебора, шта да се ради, морала да се помири са чињеницом да је женско, па се после рата удала за фармера Бенцамина Генета из Масачусетса и постала узорна домаћица. Америчка влада ипак није заборавила њене ратне заслуге и доделила јој је мали комад земље и доживотну пензију.

ПОБЕГЛА ОД РОДИТЕЉА

Кинескиња Куо Чун Чинг, која је учествовала у Дугом маршу с Мао Це Тунгом, прерушила се у мушкарца да би могла да се прикључи борби. Храбра Куо била је и рањавана, и касније је добила највише војно одликовање.

Иначе, неким женама је на Другом маршу било дозвољено да се боре као добровољци, али већина је само помагала борбу мушкарца.

Нису се само ратоборне и храбре жене прерушавале у мушкарце. Неке припаднице лепшег пола прихватале су мушку улогу на дужи или краће време — јер им је то било потребно да би оствариле неке своје планове: амбиције, бекства... Домишљата Елен Крафт успела је, уз помоћ прерушивања, да спасе из ропства и себе и свог мужа. Како је она била светла а њен муж тамне пути. Елен се прерушила у богатог и отменог власника

плантаже, а њен муж је играо улогу црног слуге. Успели су да из Махана побегну на север, одседајући уз пут — како им је улога налагала — по најбољим хотелима.

Касније су отпутовали у Европу и посветили се борби за укидање ропства...

Новембра 1959. године америчка штампа објавила је занимљиву вест: открило се да је млади Чарлс Ричард Вилијамс, који је недавно био пуштен из затвора у Цеферсону, у ствари — девојка по имену Барбара Ен Молпас! Барбара је побегла од куће, а прерушила се у мушкарца да би јој родитељи теже чшлн у траг. Неколико месеци нико није ни посумњао да је млади и лепушкasti „Ричард“ у ствари девојка — па чак ни полицији који су га (је) пажљиво претресли приликом хапшења.

НИСУ МУ ЗНАЛИ НИ ИМЕ

Још је занимљивији случај који се десио у прошлом веку.

Године 1809. Џејмс Бери дошао је на универзитет у Единбургу да учи медицину и после завршених студија постао је цењени хирург. Служио је као војни хирург у многим земљама, лечио лепрозне болеснике у Африци и доспео до положаја инспектора Министарства за колонијалну медицину.

Кад је Бери умро 1965. године, дежурни лекар приступио је рутинском прегледу његовог леша пре но што потпише умрилицу и застао је запањен: уважени доктор Џејмс Бери био је — женско! За ову тајну нису знали ни најбољи Беријеви пријатељи. Нико није знао чак ни његово право име...

Нису се само жене прерушавале у мушкарце; било је и мушкарца који су, ко зна из каквих разлога, волели да се понашају као жене. Неки од њих били су високог рода, као рецимо Филип, брат краља Луја XIV и војвода од Орлеана.

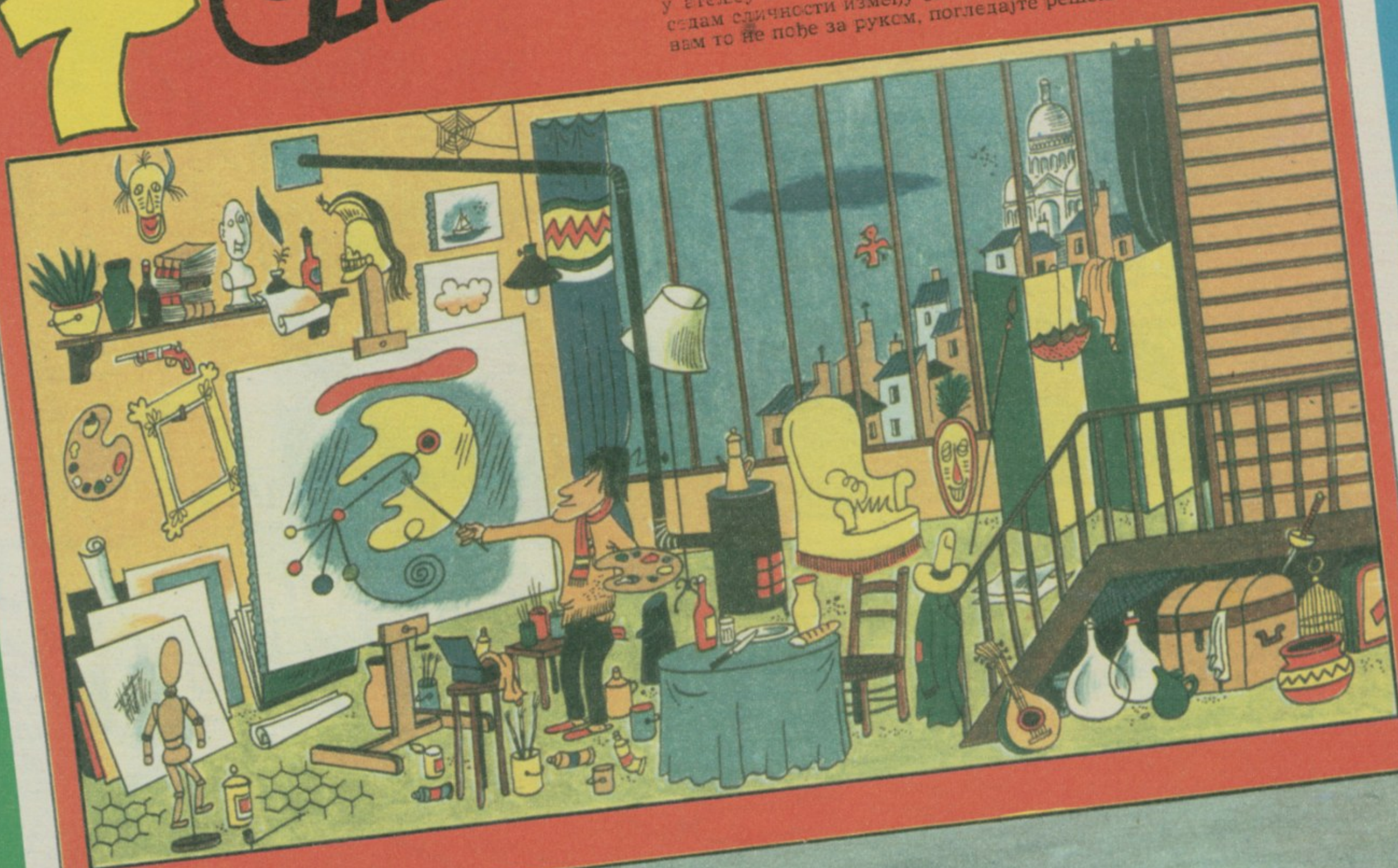
Сви су на двору Луја XIV знали да је Филип мушкарац, а ипак се војвода упорно облачио и понашао као жена. Писац Сен-Симон описао је Филипа као „малог трбушастог човека постављеног на високе штикле. Увек се одевао као жена и био букално прекривен прстеном, наруквицама и драгим камењем. Носио је дугу црну перику и мноштво трака и трачица. Мирисао је на свакојаку парфимерију...”

Принцеза Палатин, друга жена војводе Филипа, говорила је да њен муж ужива да буде у друштву жена и води типично женске разговоре...

Љ. Ј.

7 СЛИЧНОСТИ

Погледајте пажљиво ова два цртежа. Осам појединости које се налазе у сликарском атељеу могу се уочити и у индијанском логору. Али, пазите — оне су другачије представљене на доњем цртежу. На пример: мотив на завеси у атељеу налази се на ћупу у индијанском логору. Осталих седам сличности између ова два цртежа пронађите сами, а ако вам то не пође за руком, погледајте решење.

Решење: 1) ивице у саксији на поштини је перје на глави Индијанаца; 2) скупља која ширин из фотареје представља пару која се диже из вука; 3) луба на маски поред прозора је дуган траве; 4) савез на слици иза штефелја је савез на небу; 5) перо у маслици је перо на кривој ветрови; 6) пина у десном углу; 7) савез мандолине је цвет у десном углу; 8) перо у маслици је перо на кривој ветрови; 9) перо у маслици је перо на кривој ветрови; 10) перо у маслици је перо на кривој ветрови.

БИЦИКЛИЗАМ, ПО ПРАВИЛИМА

НЕ ТРАЖИ

* СТАЗА

Такмичења бициклом приређују се на друмовима и градским улицама, на тркалиштима (велодроми), на игралиштима, у дворанама и у природи. Велике су разлике у програмима такмичења, нарочито у дужинама појединих стаза. Битне су разлике и у начину вожње.

* МЕДИТЕРАНСКИ ПРОГРАМ

Програм медитеранских игара сачињавају појединачна и екипна друмска вожња. Појединачна такмичења — на стази од око 135 км (дужина једног круга око 10.200 м). Екипно такмичење — на старзи од 100 км (дужина круга 16.666 м).

* ОЛИМПИЈСКИ ПРОГРАМ

Такмичења на друму — индивидуална и екипна. Друмска екипна трка одржава се на 100 км, на ауто-путу Москва — Минск. Индивидуална друмска трка у Крилатском, на 189 км. Такмичења на писти 1) појединачно-брзинска (1.000 м са 200 м спринта); 2) појединачно дохватна вожња (4.000 м); 3) екипно дохватна вожња (4.000 м); 4) појединачна вожња на време (1.000 м).

* ОПРЕМА

Зависи од врсте такмичења. Код друмских, бициклиста има на себи вунене гаћице — професионалке, са ушивеним подлошком, затим трико-дрес са цеповима, тркачке ципеле, рукавице и заштитну капу — хаубу. Кад је време непогодно, бициклисти мажу руке и ноге заштитном кремом или уљем. На веледрому, бициклиста носи сличну одећу и обућу, али лакши дрес без цепова. Има специјалне заштитне рукавице које служе и при кочењу бицикла трењем пнеуматике на првом точку.

* ГАЋИЦЕ, ЧАРАПЕ

Обавезно ношење црних гаћица. Чарапе беле (обавезно за друм, не за писту).

* ДИМЕНЗИЈЕ

Бицикл за друмску вожњу има, између оста-

лих разлика, уже точкове са налепљеним гумама, ушивеним гумама-табулари, као и већи погонски зупчаник. Мењач брзине (обично смештен на крају управљача) има најповољнији пренос — зависно од профила друма, ветра, кондиције возача (по потреби се користи мали или велики пренос). Тежина 9—11 кг. Табулари имају тежину 240—360 г (притисак 7—9 атмосфера).

* БИЦИКЛ ЗА ТРКУ НА ВЕЛЕДРОМУ

Нема ни кочнице, ни мењач брзине. Зауставља се смањењем снага код педалирања, такозваним контрирањем или руком (заштићеном рукавицом за кочење). Тежи 6,5—8 кг (табулари 110 до 120 г), притисак 9—13 атмосфера.

* ПОЛОЖАЈ ВОЗАЧА

Да седи што удобније у сицу, да вози са што мање напора, да размак од педала до седла одговара возачевој висини. Ако је возач, на пример, висок 172 цм, онда тај размак износи између 54 и 58 цм. Ко је виши од 178 цм оквир је висок 60.

* УПРАВЉАЧ

Удаљен од вршка седла према дужини возачеве руке од лакта до испружених прстију. Удаљеност од седла до (доње мртве тачке) педала, одређује се дужином испружене ноге.

* ТЕХНИКА

Најрационалнија бицикличка техника зависи од педалирања и кочења, уз примену одговарајућих размака између седла, управљача и педала.

* ДРУМСКА ТАКМИЧЕЊА

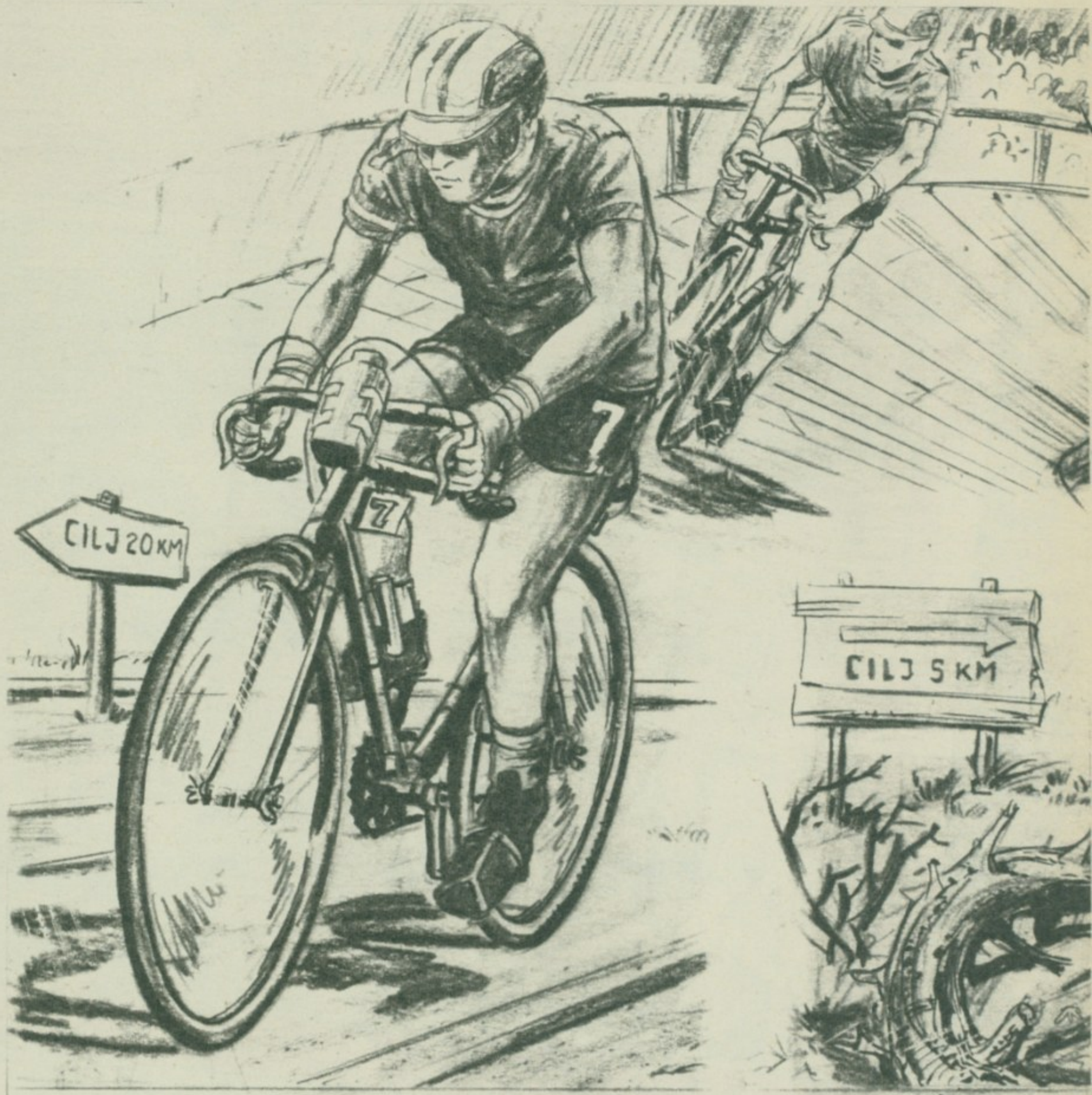
Разноврсна (екипна и појединачна).

* ЈЕДНОДНЕВНЕ ТРКЕ

Са заједничким и појединачним стартом, на кружним стазама или са окретиштем.

* КРИТЕРИЈУМ-СКЕ ТРКЕ

Одржавају се на кружним стазама од 500 м до

5 км. Укупна дужина износи највише 100 км. Оцењује се по времену и бодовима. Возачи који стигну на циљ заједно (а имају пуни број кругова) добијају распоред према броју освојених бодова. Први у сваком спринту добија 5 бодова, други 4, трећи 3, четврти 2 и пети 1... Круг који се бодује најављује се возачима звоним или пиштаљком.

* БРДСКЕ ТРКЕ

Са непрекидним успоном од старта до циља, обично око 10 км са просечним успоном од 5 до 7%.

* ЕТАПНЕ ТРКЕ

Трају неколико дана. Комбинују се различите врсте такмичења... Ако два или више возача заврше трку са истим временом, победник је онај који има најмањи број бодова према пласману у етапама с тим што се за прво место рачуна 1 бод, за друго 2 бода, за треће три бода итд... Ако имају исти број

бодова, онда одлучује пласман у последњој етапи.

* ТАКМИЧЕЊА ВОЖЊОМ НА ВРЕМЕ

На краћим стазама. Појединачно. Дужина 30 км — 50 км. Понекад се такмиче и на 100 км (парови и екипе са 3—5 возача).

* ТРКАЛИШНА ТАКМИЧЕЊА

Изузетно разноврсна.

* БРЗИНСКА ВОЖЊА

на 1000 м. Обично су два круга на тркалишту.

* ТАНДЕМСКА ТРКА

Са двоседима са два возача. Дужина 2.000 м. Мери се време само последњих 200 м.

* ДОХВАТНА ВОЖЊА ПОЈЕДИНАЦА

За професионалце 5.000 метара, за аматере 4.000 м.

за жене 3.000 м. Возе по два возача. Сваки стартује на супротној страни тркалишта. Побеђује онај који достигне другог пре него што су прошли читаву дужину стазе.

* ЕКИПНА ДОХВАТНА ВОЖЊА

Учествује екипа од 3 до 5 возача.

* ВОЖЊА С МОТОРНИМ ВОЂСТВОМ

Возач склоњен иза мотоцикла што смањује отпор ваздуха. Вози се и по 100 км.

* ОПИЈУМ-ВОЖЊА

Бициклички вишебој.

* АМЕРИЧКА ВОЖЊА ПАРОВА

Возе по двојица. Док један вози, други се одма-

ЗАВЕТРИНУ!

неспособног возача који представља опасност за друге возаче.

* БРОЈЕВИ

Обавезно ношење и на писти и на друму. Добро причвршћен, најмање на 4 угла. Величина 20 cm x 20 cm, са црним бројкама на белој основи. На међународним такмичењима обавезан дупли број.

* ДОЛИНА

Организатори могу у свако доба обавити контролу опреме возача, хране или органских течности возача, а по потреби обављају и хемијску анализу. За прекршаје — први пут: 4 месеца суспензије, за други: годину дана, а за трећи — доживотна суспензија.

* СУДИЈСКО РУКОВОДСТВО

Сачињавају га: главни судија (за веће трке судијски жири), судије — стартери, мериоци времена, судије на старту и циљу за редослед, регуларност на пруги, на круговима, на заокрету.

(Из књиге Дарка Шаренца „Чепни лексикон 25 спортова“)

ра. Понекад трају непрекидно 144 часа (шест дана и ноћи).

ВОЖЊА НА ВАЉЦИМА

За краће удаљености од 1 до 3 км. Тачкови леже на ваљцима. Ваљци повезани са часовником који региструје брзину и удаљеност (добро служи у завршним фазама тренинга и припрема).

* ТЕРЕНСКИ БИЦИКЛИЗАМ

Заједнички назив за бицилистички крос и оријентационе бициклистичке трке. Индивидуална и екипна такмичења, а и комбинована с војним дисциплинама

* КРОС

Бициклистичка трка у природи. Спојена са трчањем и ношењем бицикла, тамо где не може да се вози. Круг има обим 2—5 км, цела стаза дугачка 15—25 км, за жене 5—15 км

* ОРИЈЕНТАЦИОНА ТРКА

Комбиновано такмичење уз вожњу по различитом

терену учесници показују умешност у гађању пушком, бацању граната и других одбрамбених задатака.

* РАЗНО

Постоји велики број разних врста бициклистичких такмичења. Изузетно развијен рекреативни бициклизам.

* СТАЗА У ДРУМСКИМ ТРКАМА

Смер вожње обележава се стрелицама, жутом и белом бојом.

* ЗАВЕТРИНА

Возачи не смеју за време вожње да користе заветрину возила (ни возача који не учествује у трци), нити да прихвате било какву туђу помоћ (вуча, гурање).

* РАМПА

Возач не сме да пређе преко затворене железничке пруге или неке друге бране.

* ЗАМЕНА ДЕЛОВА

Обавља се иза групе — на зачељу са десне стране.

Не може се прелазити група и обавити замена испред целе групе.

* ХРАНА, ПИЋЕ

Могу се примати на зато дозвољеним местима.

* ЦИЉ

Обележен на путу линијама широким 4 cm и платном изнад те линије са натписом „циљ“. Обележава се још 5 км до циља, и 1 км, 100 м и 200 м. Код великих трка обележава се још и на 20 км и 10 км.

* ПАД

Ако возач падне у последњих 200 м, признаје му се време групе у којој је био, под условом да прође кроз циљ.

* ГРУПА

Свим возачима који стигну на циљ у непрекидној групи бележи се исто време.

* ИСКЉУЧЕЊЕ

Судије могу да искључе из трке исцрпљеног или

ЧОВЕКОВА СРЕДИНА БУКОМ ПРОТИВ БУКЕ

Како одстранити неподношљиву буку фабричких машина? Најбољи начин је да се она појача! Пословицу „Клин се клином избија“ већ је покушало да примени неколико фабрика које су доскора уништавале слух својих радника.

Такозвана „антибука“, бука која ствара тишину, усањена је у Челзи колеџу у Лондону и најпре је нашла успешну примену у Британском војном ваздухопловству. И поред изолације коју пружају пилотске касиге, до пилотових ушију допире велики део буке авионских мотора, што није само непријатно већ и опасно, јер омета радио-везу. Апарат чепних димензија против буке, конструисан по наредбини Министарства одбране, је, како су показала недавна мерења, побољшао јасноћу радио-порука за 25 одсто.

Овако доскочити буци могуће је захваљујући начину на који се распростира звук. Ако се, док један звук путује кроз ваздух у успонима и падовима

ма притиска, компјутерским путем тај исти звук понови преко звучника, али тако да се успон притиска код једног поклопи са падом код другог, онда ће се та два звука узајамно поништити и настати тишина.

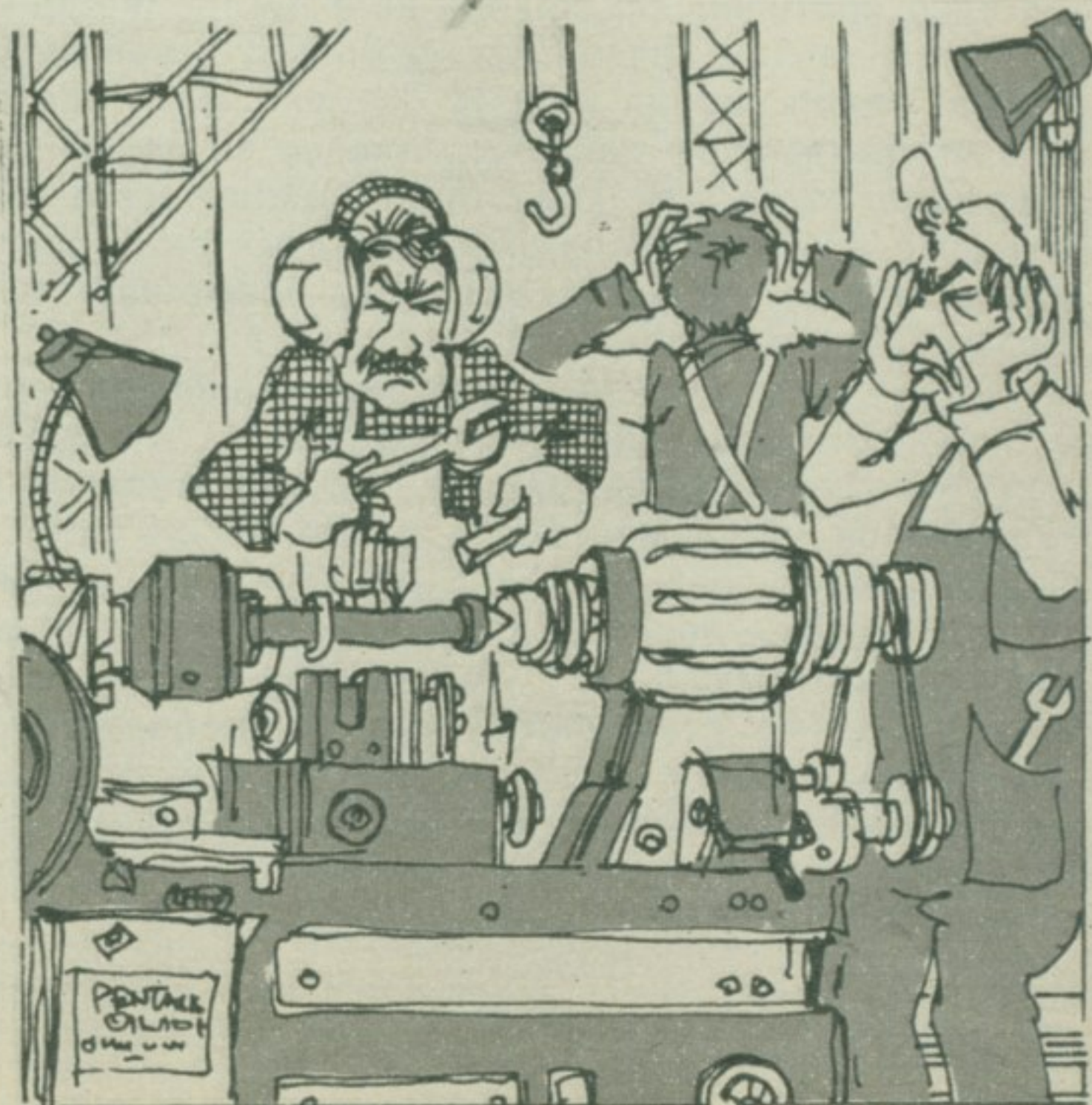
У фабрикама су највеће „лармације“ дизел и турбински мотори. Прописано је да се бука коју они производе каналише напоље кроз димњаке како не би сметала радницима.

Али, угрожено становништво у околини једне енглеске фабрике кроз чији је димњак, поред дима, излазила и бука од 130 децибела, дигло је такву повику да се фабрика обратила стручњаку за акустику. Тако је једнога јутра димњак освакуо окићен звучницима, а чи-

таво место у необичној тишини.

Овај подухват стајао је 259 хиљада фунти, то јест, преко 10 милиона нових динара, али су зато трошкови одржавања апарата против буке занемарљиви.

Антибука ће моћи да буде примењена на још много корисних начина, на чему стручњаци убрзано раде. Неки су отишли и корак даље па граде апарате за сузбијање не само буке већ и вибрација које се са машина преносе на структуру фабричке зграде и скраћују јој век. Ову нараву, изум професора Барија Чапмана са Универзитета у енглеској покрајини Есекс, довољно је поставити на заштитну мрежу или оклоп мотора па да вибрације поништи антивибрацијама. Ј. М.

ХИТ☆☆☆ СТРАНА

ТИТО у песми

У јулу пре тридесет девет година плануо је устанак у свим крајевима Југославије, сем у Манедонији у којој су припреме за борбу против фашистичких освајача почеле у септембру, а прве акције изведене у октобру. Борба против окупатора била је уједно и борба за дубок друштвено-политички преобраћај. У њој се развијало братство и јединство наших народа и народности. Име Тито, дотад познато само усном кругу бораца, постало је легенда и освојило срца свих слободљубивих људи. Свет му се дивио, а наш народ опевао у својим песмама.

Већ у првим годинама рата, народ је кроз песму испољио веру и оптимизам у боље сутра. Песмом се позивало у борбу за слободу, славила победа, прносило непријатељу, исказивала неизмерна љубав према Титу, песмом су се преносиле поруке братства и јединства, с песмом на уснама се гинуло. А данас? »Данас«, каже композитор Бранко Каракаш, »те песме певају се на омладинским радним акцијама и градилиштима широм домовине, трајно инспиришу и охрабрују нашу младу генерацију да увен из почетка црпи нову снагу и ствара нова дела.«

Тито је био пример непоколебљивог револуционара, борац за мир и слободу, градитељ, творац несврстаности. Посвећивао је посебну пажњу омладини и раду комунистичке омладине Југославије. А млади своју приврженост Титу исказују радом и учењем, али и песмом. Нема нашег певача или групе који на свом репертоару немају песме посвећене Титу, Југославији, слободи, Партији. Да напоменемо само нека од имена: Здравно Чолић, Златко Пејаковић, Дадо Топић, Инденси, Исмета Крвавац, Ладосесновар, Генерација 5, Пепел ин кри, Септембер, Миладин Шобић, Неда Украден, Тамара Павловић... »Те песме — час сетне, час широко распеване, час пркосне, а час раздрагане, рођене су из вапаја уцвељених мајки, из згаришта и мириса барута, из узвика бораца пред јурише, из шапата мртвих страни, из неке далеке фруле усамљеног чобанчета, или можда из обичне и једноставне топле људске речи изговорене на састанцима, на радним акцијама или школским часовима — нису биле само пратилац партизанских колона које су предвођене својим Врховним командантом крчиле пут на слободи, већ дубоко доживљена порука једног народа који је све оно што није могао исказати речима претварао у песме... Ако се за песму може рећи да је збир свега онога што један народ доживљава и носи у себи, онда су песме о Титу највернији тумач свих оних расположења у којима се огледа љубав једног народа према свом најмилијем сину« (Бранко Каракаш).

Друг Тито, који је и сам свирао клавир као самоун, рекао је о музици непосредно после рата: »Ја гледам на музику кроз њен историјски развој. Она је у разним епохама била различита, одражавала је елементе тих епоха. Наше севдалинке и друге пјесме имају изразито тужан призив који је био разумљив за прошло вријеме ропства, кметства... На том елементу не треба данас градити музику... Музика коју данас стварате мора бити израз данашње стварности. Музика треба да буде разнолика.«

А на пријему у Белом двору одржаном 1949. године за југословенске уметнике награђене за најбоља остварења, друг Тито се посебно обратио музичарима и, између осталог, рекао: »ДРЖИМ ДА БИ СВИЈЕТ БИО БОЉИ ДА СЕ ЉУДИ ВИШЕ БАВЕ МУЗИКОМ.«

Друже Тито, ми ти се кунемо

Музика: Ђорђе Новковић
Текст: Мира Алечковић

Године су прошле пуне мука,
гинуло се за слободу немо,
или с песмом, уместо јаука:
„Друже Тито, ми ти се кунемо!“

Веселе се шири на све стране,
сад слободно по земљи идемо,
ал' велике памтићемо дане:
„Друже Тито, ми ти се кунемо!“

Горд је сваки на подвиге ове
и поносан — земљу што дижемо.
Машине ће затутњати нове:
„Друже Тито, ми ти се кунемо!“

Светлости ће свуда да се пале,
хајде, реке родне, да кренемо
пропеваће и хидроцентрале:
„Друже Тито, ми ти се кунемо!“

Знајем стално пунићемо дане —
све да знамо и све да ујемо,
учићемо више него лане:
„Друже Тито, ми ти се кунемо!“

Празник слази на улице наше,
у облаке да летимо смело!
Наше песме зли нека се плаше:
„Друже Тито, ми ти се кунемо!“

Поздрав Титу

Музика и текст: Бранко Каракаш

Прими ово мајско цвеће
сами смо га брали
поздраве ти топле носе
пионири мали.

Све што воле, све што желе
све су теби дали
песмом овом опевали
оно што су знали.

Наш је Тито наша радост
као тата, као мама
као живот, као срећа
к'о слобода распевана.

Југославија

Музика: Д. Таминцић
Текст: Драгомир Брајовић

Светло небо, мирно море
Вредне руке чуда творе
Југославија, Југославија

Путем мира и слободе
Лађе наше среће броде
Југославија, Југославија

Расту дани расцветали
Слобода се срећом брани
Југославија, Југославија

Светлим путем, путем среће
звезда твоја нек се креће,
Југославија, Југославија

Земљо моја

Музика и текст: Кемал Монтено

Видим поља што се житом злате
и на бријегу видим родни дом
сваког трена мислим на те
земљо моја, земљо моја.

А у пољу моја душа спава
усред жита као златна клас
постеља јој мека трава
земљо моја, земљо моја.

И док ја нисам ту покрај њега
скупа предамо се сну
сваку ноћ чујем глас који зове
дођи, срећа чека нас.

Овдје ноћи нису тако плаве
овдје сунце нема такав сјај
овдје нису такве траве
земљо моја, земљо моја.

У твојој класију нек ми љубав спава
нек ме чека, ја ћу брзо доћ
нек је љуби твоја трава
земљо моја, земљо моја.

**ДРЖИМ ДА БИ
СВИЈЕТ БИО
БОЉИ ДА СЕ
ЉУДИ ВИШЕ
БАВЕ МУЗИКОМ**

Тито

Југославијо

Музика: Данило Живковић
Текст: Милутин Поповић — Захар

Од Вардара па до Триглава
од Ђердапа па до Јадрана
као ниска сјајног Ђердана
светлих сунцем обасјана
поносито сред Балкана
Југославијо, Југославијо.

Широм света пут ме водио
за судбом сам својом ходио
у срцу сам тебе носио
увек си ми драга била
домовино моја мила
Југославијо, Југославијо.

Волим твоје реке и горе
твоје шуме, поља и море
волим твоје људе поносне
и ратара и пастира
у фрулицу када свира.
Југославијо, Југославијо.

Крв се многа за те пролила
борба те је наша родила
радничка те рука створила
живи срећна у слободи
љубав наша нек те води
Југославијо, Југославијо.

МОЈ ИЗБОР

БРАНКО КАРАКАШ је композитор, песник, председавајући Председништва Удружења композитора СР Србије. Сакупио је партизанске револуционарне песме и објавио их у књизи „Зборник песама о Титу“. Осамдесет песама Зборника поклон су Титу за његов осамдесети рођендан. Бранко Каракаш је компоновао велик број песама инспирисан нашом револуцијом и ликом друга Тита. Добио је многа признања, између осталих, награду 4. јула СУБНОР-а, награду савезног одбора за обележавање Титових и наших јубилеја 1977. године...

Бранко Каракаш је одабрао пет својих и народних песама које надахнуто и полетно говоре о другу Титу.

ВЕЗЕМ ТИТУ КОШУЉУ ОД ЗЛАТА

(музика и текст:
Б. Каракаш)

Ова песма написана је у народном стилу, са загорским призвучком и први пут је изведена пред Титом приликом откривања споменика на Кадињачи.

ПОЗДРАВ ТИТУ

(музика и текст:
Б. Каракаш)

Песму је отпевао хор РТБ КОЛИБРИ 24. маја, приликом обележавања 40-годишњице Партије и за 80. рођендан друга Тита.

ДРУЖЕ ТИТО, ОЧЕ ДОМОВИНЕ

(народна песма)

Настала је 1942. године у Крајини када је основана Прва омладинска бригада. То је и прва бригадирска песма настала у рату и везана за друга Тита.

ДРУЖЕ ТИТО, ЉУБИЧИЦЕ БИЈЕЛА

(народна песма)

На исту тему развиле су се и песме „Друже Тито, љубичице плава“, „Друже Тито, јагодо од росе“, „Друже Тито, ми ти се кунемо“...

УЗ МАРШАЛА ТИТА

(композитор: Оскар Данон:
писац текста: Владимир Назор)

Написана је крајем 1942. године под називом „Песма о пести“. Партизански хор је променио наслов у „Уз маршала Тита“ на приредби поводом Другог заседања АВНОЈ-а када је друг Тито проглашен за Маршала. Ово је, иначе, прва компонована песма о Титу.

НЕМОГУЋЕ
— МОГУЋЕ

ПЉУСКОВИ ЖАБА, Р

Француске новине су 23. септембра 1973. године опширно писале о неубичајеном невремену над градићем Брињол у југоисточном делу земље. Заједно с кишом на кровове и улице града пало је на хиљаде ситних жаба. Према причању очевидаца била је то права „жабља провала облака“. Стручњаци су објаснили да је ова необична појава резултат деловања снажних ветрова, што је потврђено чињеницом да је поменутог дана преко ове области заиста протутњао изузетно јак торнадо који је из околиних бара донео „жабљу кишу“.

Нешто слично забележено је 1922 године у француском граду Шалон сир Саон, а „жабљи пљусак“ се још далеке 1683. сручио на једно село у Енглеској. Том приликом жабе су буквално преплавиле све куће у селу и толико заударале да су изненађени и немоћни људи били ван себе. На хиљаде начина покушавали су да их се ослободе — избацивали су их лопатама, односили изван села, убијали, спаљивали. Узалуд. После неколико дана саме су некуд отишле. Нико никада није сазнао ни где ни како.

АУСТРАЛИЈА НА УДАРУ

Падавине ове врсте толико су честе да бисмо набрајањем свих забележених случајева испунили једну подебелу књигу.

Још је Плиније у својим записима наводио многобројне појаве овог феномена, као и неке теорије које покушавају да га објасне. У 4. веку Атенеус у својим хроникама помиње тродневни „пљусак жаба“ у грчкој области Керсонесус, а затим и „пљускове риба“ од којих су, једном приликом, сви путеви и пролази били потпуно закрчени а спољашња врата на кућама блокирана. Уз то је околина месецима заударала на угинулу рибу.

И у многим средњовековним списима помињу се сличне појаве. Наравно, праћене разним теоријама, међу којима је и тврдња да се жабе у виду семена налазе у тлу откуд „израстају“ с јачим пљусковима кише.

У 19. веку опет је забележено мноштво примера. У књигама Чарлса Форта и познатог научника др Гадера има их највише. Гадер описује и један занимљив случај у јужном Велсу 1859. године. Уместо

кише, на земљу су падале рибе дужине петнаестак сантиметара. Неки примерци су одма послати др Греју, сараднику Британског музеја у Лондону. Уважени стручњак утврдио је да се ради о обичној белој риби, а то што су „пале с неба“ прокоментарисао је рекавши да је то највероватније заслуга неких доконих шаливизија који су се, забаве ради, попели на кровове и кофама воде из неког потока запљускивали сељане.

ЖАБЕ БЕЗ ЖАБОКРЕЧИНЕ

Ни овај век не оскудева у сличним падавинама. Довољно је поменути причу чувара Сатн парка у Бирмингему који је 12. јуна 1954. бежећи од „јаке кише“, запрепашћено констатовао да око њега у ствари падају жабе — скачу на све стране и умножавају се фантастичном брзином пљуска.

Недавно је у једном чланку аустралијског „Инфо-журнала“ набројано чак 53 случаја „пљускова риба“ на овом најмањем континенту.

Ове кише, односно „падавине живих бића“ занимљиве су не само као појава већ и због мноштва различитих објашњења.

Необично је али истинито да је теорија о „жабљем семену“ у земљи преовлађивала и у доба ренесансе. И Чарлс Форт је у почетку прихватио ово тумачење сматрајући га документованим чињеницама да су углавном „падале“ сасвим мале жабе.

Тачно је да је у локалним новинама града Кемдена (САД) 2. јануара 1973. објављена вест о „пљуску жаба“ ситнијих од нашег петопарца, али ни маштовитији од Форта не могу да заобиђу истину о начину размножавања жабе и занимљивом процесу метаморфозе пуноглаваца. Вероватно из тог разлога Форт је измислио нову, још фантастичнију теорију по којој у вишим слојевима атмосфере постоји „супергусто море“ које прихвата рибе, жабе и остало са земље и повремено их испушта. Можда су космонаути требали да носе и пепачки прибор?!

Данас признато објашњење ову појаву доводи у везу са ковитлацима или јаким вихорима који усавајају, преносе и, потом, бацају на земљу жабе или рибе. Међутим, нема камења, корова, муља, жабо-

ЗАБЕЛЕЖЕН ЈЕ И СЛУЧАЈ ДА СУ ИЗ ОБЛАКА ПАЛИ ЧАН И СЛЕЂЕНИ ЉУДИ. УПРКОС БРОЈНИМ И НЕПОБИТНИМ ДОКАЗИМА, ОВАЈ ФЕНОМЕН ЈОШ НИЈЕ ДОВОЉНО РАЗЈАШЊЕН

кречине нити неких других бића која припадају жабљој и рибљој средини. Познато је, наиме, да ковитлаци нису много избирљиви, нити су довољни за објашњење великог броја случајева оваквих „падавина“ из ведрог неба, по мирном времену и у просторно ограниченим областима.

По некима су чак и земљотреси узрочници ових појава. Кад је природњак Хумболт, истражујући по Јужној Америци, у подножју једног активног вулкана наишао на мноштво куване рибе разбацане по тлу, појаву је приписао деловању овог вулкана.

ПАНИКА У МЕМФИСУ

У време снажне олује праћене провалом облака, јануара 1877. године, хиљаде змија, дужине између 30 и 40 сантиметара, нашло се на улицама једног веома насељеног кварта у Мемфису (САД) и изазвало панику која се данима није стишавала.

Нико их није видео да падају с кишом, али је исто тако било тешко веровати да су се ове змије скривале у околини и да их је киша натерала да и-

зађу из својих скровишта. Људи су, вероватно имајући у виду случајеве са другим животињама, дуго препричавали како су ови гмизавци стигли из облака.

Филаделфијске новине објавиле су 1896. да је стотине птица изненада пало на улице Бејтон Ружа у Луизијани. Међу њима је било дивљих патака, деглића, грлица, сеница и других врста птица и све су биле мртве.

Пишући о овом феномену природњак Мекети у једном делу напомиње да јако невреме може да скрене птице селице са правог пута и натера их у смрт. Међутим, чињеница да су мртве птице из Бејтон Ружа биле разних врста и да су пале у исто време и на исто место ни на који начин се не уклапа у једну овакву теорију.

Случај петорице људи пронађених 1930. године унутар ледених громада које су из олујних облака пале на планину Фаун у Немачкој дуго је био обавијен велом тајанствености. Разјашњен је тек пре неколико година када је речено да се ради о петорици једриличара који су, захваћени невременом у овој области, нестали без трага. Међутим, никада није објашњено како је би-

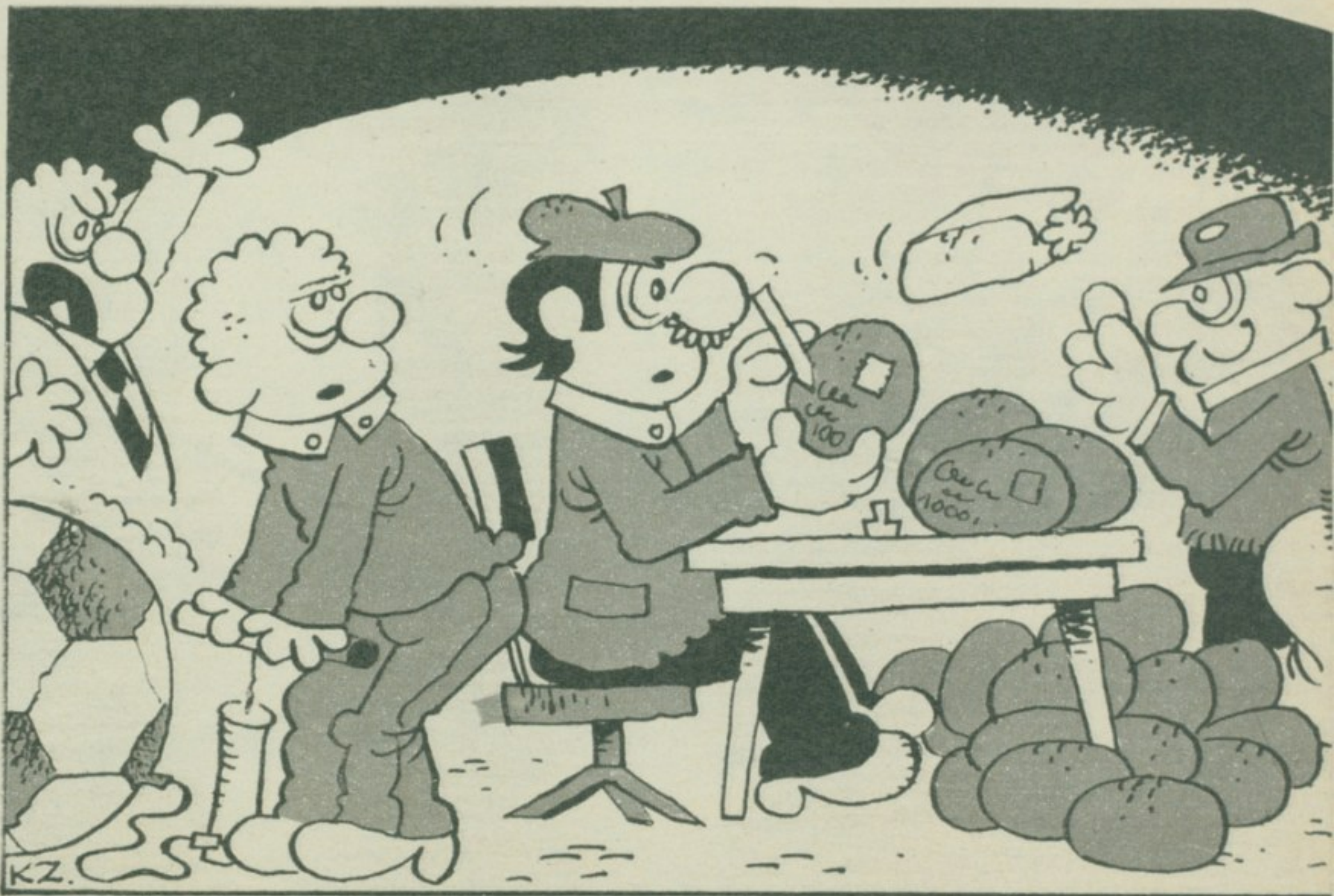
ло могуће да у Бовингтону, САД, 1894. године једна огромна корњача истим путем стигне на земљу.

КРВ ИЛИ БОЈА?

„Крвава киша“ је од давнина позната у народу (као лош предзнак!) и упркос многим новијим појавама овог феномена, као и чињеници да се помиње још у делима Хомера и Плутарха, и даље се сматра производом маште.

Маја 1890. киша крваве течности пала је на град Масињад у Калабрији. Италијански стручњаци су утврдили да се ради о птичјој крви и ову појаву објаснили претпоставком да је, услед невремена у вишим слојевима атмосфере, настрадало неко јато птица. Међутим, нису могли да објасне зашто нико није видео њихова тела.

Августа 1841. године раднике на пољима дувана у Тенесију изненадиле су крупне капи крваве кише. Истовремено су изнад глава опазили чудноват румени облак. Одмах су позвали послодавце са којима је стигао и познати стручњак професор Труст. Сви су били сведоци једног новог феномена — поље је зачас

РИБА И ОСТАЛОГ

било прекривено комадима животињске масти и мишићног ткива. Касније је у

новинама писало да је то била само подвала незадовољних радника. Неке по-

јединости, међутим, никада нису разјашњене.

Према писању бразилске

штампе, августа 1968. године месо и крв су још једном, у трајању од седам минута, засипали површину једног квадратног километра између градова Кокпава и Сао Хозе дос Кампос.

Било је, такође, и пљускова у боји. Испитујући један овакав случај у близини Џебел Секра у Мароку, професор Брун из Женева утврдио је да су стене

и вегетација покривени колонијама сићушних микроорганизама стручно названим *Protococcus fluvi-alis*. Професор је сматрао да су ту доспеле захваљујући неком ковитлацу, али признаје да је зачуђен „избором“.

ЛЕБДЕЋА СВЕЛОСТ

Треба ли, после свега, сумњати да је било падавина плаво-зелених алги, инфузорија, разних излучевина, јајашаца од инсеката и сличног.

Многи случајеви падавина желатинских материја везују се за још необјашњену „лебдећу светлост“. Године 1652. у Италији је забележено да је заједно са светлећим метеоритом на Земљу пала и нека лепљива маса. Сличан случај забележен је у Индији 1718. и у Америци 1846. године.

Године 1958. даблински радио објавио је вест да је неки чудан светлећи објект прелетео преко западног Мита, ирска грофовија, и спустио се негде у околини. Сви су одмах поверовали да се ради о „летећем тањиру“. Међутим, очевици су наишли само на гомилу масне минералне супстанце која се може наћи у ирским мочварним пределима.

У вези с тим ексцентрични Чарлс Форт тврди да — као што је храна потребна да би се формирали сви саставни делови једног јајета — овакве падавине покушаји су да се наша планета, која је још у развоју, попут неког ембриона „нахрани“. То се, како он каже, обавља путем такозваних „телепреносних процеса“ којима се наука већ увелико бави.

Д. В.

МАРКА НА КОКОСОВОМ ОРАХУ

Уколико икада пожелите да вам неко спакује 11 400 (живих) црва у 1900 пластичних кеса или да две тоне песка расподелите у 2 хиљаде цакчића од по килограм, постоји човек који је спреман да то за вас учини. И да наплати, наравно.

Четрдесет шестогодишњи Енглец Дерек Водлоу из Хемптона у Мидлсексу већ тринаест година налази се на челу фирме „Мотивити“ којој су специјалност, пре свега, необични послови. Једини услов који директор овог изузетног предузећа поставља је да се посао којег се његови људи

прихвате не коси са законом.

Ма колико то необично звучало, необичних послова има напретек и Дерек радни сто претрпан је стотинама захтева. Споменутих 11 400 црва објаснио је Водлоу, спаковани су у кесе по поруџбини „једне образовне институције“, а песак на килограме отишао је неком произвођачу играчка.

Једна фабрика шибца открила је да је произвела 300 хиљада шибца предугачких за кутијице у које се пакују. Дерек радиници скратили су сваку „фелеричну“ ши-

бицу за два и по сантиметра.

Иако се прихватио посла, чак се и Водлоу уплашио да за једну ноћ може да надува 450 фудбалских лопти. Уз малу помоћ компресора све лопте су, добро напумпане, већ сутрадан подељене победницима једног наградног конкурса.

Да и кокосови ораси могу да послуже као писма није знао чак ни директор „Мотивитија“ све док се једног дана није прихватио посла да за рачун једне фирме у рекламне сврхе пошаље 1400 кокосових ораха на којима су исписане адресе прималаца.

Неки пут су радне обавезе запослених у „Мотивитију“ заиста — пипаве. Шта значи залепити 60 хиљада алги за циркуларна писма једне рекламне агенције могу да испричају само они.

Неки од запослених у „Мотивитију“ засновали су сталан радни однос, али је много већи број оних који се позивају само за одређене задатке. Хонорарац је и „стручњак“ за бријаче који ових дана има пуне руке посла јер оправља електричне бријаче старе и по четрдесет година. Када их његове веште руке среде, сви ће постати експонати једне сталне изложбе.

ПСИ НИСУ ИГРАЧКЕ

ИЗБОР ПАСМИНЕ

МУЖЈАН ИЛИ ЖЕНКА

СТАРОСТ ПСА

ЗАБАВНИКОВА

ПАС, МОЈ Д

Пас је велики и стари чо-
веков пријатељ. Мно-
ги људи, а нарочито
деца, воле псе. И пси воле
људе јер се са људима
друже већ 15 хиљада го-
дина, можда и више.

Истина, има и изузетака
— и злих паса и деце и
одраслих људи који се боје
паса. Али о томе зашто и-
ма злих паса и зашто се
неко боји сваког пса, ра-
зговараћемо други пут.

Ако неко воли пса, он
обично жели да га има, да
један пас буде само његов.
Али, од жеље до одлуке да
се пас набави постоји мно-
го различитих препрека и
много питања.

Прво питање:

Да ли мајка и отац желе
пса у кући?

А можда се неко у поро-
дици боји пса.

Ако родитељи не желе
пса или ако се неко од у-
кућана плаши паса — то
је озбиљна препрека, гото-
во толико велика да одмах
треба одустати од намере
да се пас купи.

БРИГА И ОБАВЕЗА

Ако се та препрека
преброди, тј. ако сви уку-
ћани воле животиње и
сложе се да пас уђе у на-
ше домаћинство као нови и
прави члан породице, онда
се поставља друго врло
важно питање:

Ко ће да брине о псу?

Одговор треба да буде
јасан: дечак или девојчица
који су желели пса.

А да ли ће девојчица или
дечак моћи да се старају о
свом љубимцу? Да ли они
знају да обавезе нису ла-
ке?

О псу треба стално бри-
нути, готово као о малом
детету. Сваког јутра и сва-
ке вечери, а често и у
подне, пса треба изводити
у шетњу да обави нужду.

Штене мора четири пута
дневно да једе. Одрастао
пас мора да једе два пута
дневно. Неки стари одгаји-
вачи препоручују да се о-
драслом псу даје храна са-
мо једанпут дневно — али
то није добро.

Пас не сме да се храни
само корицом сувог хлеба
или отпацама. Ко хоће да
има здравог и снажног пса,
мора да му даје довољно
хране. За пса мора да се
набави доста меса, костију,
мало масноће и пуно хле-
ба. Пса треба чистити од
прљавштине и једанпут
недељно купати. Искусни
одгајивачи паса препоручу-

ДРУГАР

ју да се шарпланинци и други велики пси који имају дугачку длаку уопште не купају. Те псе треба изводити у природу, где ће се сами окупати у роси, реци или снегу. Ако се пас разболи, морамо га носити у ветеринарску амбуланту на преглед и лечење.

НЕОПХОДНО СТРПЉЕЊЕ

Многи власници који ни су спремни да своје слободно време жртвују за пса, који не могу да се посвете свом новом пријатељу — никако не треба да доводе пса у кућу.

Треће питање:

Да ли нови власници имају довољно стрпљења?

Млади пси, штенци, исти су као деца. Немирни су, необуздани, по цео дан јурцају по кући, лају, скиче, цепају чарапе и чаршаве, могу велику штету да направе.

Зато их треба учити реду, правити им играчке и стално се забављати са њима. Не треба се љутити ако вам пас изглође неку луткицу или поцера неку лепу књигу.

Нови власници паса морају бити стрпљиви, али најважније је да пса не смеју тући јер их онда неће волети, али не смеју их ни размазити.

Ако су све препреке решене, пребројене, онда је све у реду, онда треба одлучити каквог ћемо пса набавити. У сваком случају то ће бити штене, а не одрастао пас.

Да ли је то велики пас или мали по свом расту и раси, о томе ћемо разговарати други пут.

РАСА-ПАСМИНА

Пас је животињска врста. Сви пси припадају истој врсти као, на пример, медведи, магарци, гуске итд. Али сви пси нису исти зато се деле на расе. Има различитих раса паса. Према томе никад не треба рећи: овај пас припада овој врсти, већ овај пас припада овој раси. У неким крајевима Југославије уместо речи „раса“ употребљава се реч пасмина. Реч раса води порекло од немачке речи di rasse, реч пасмина је наша. У Словенији за расу кажу пасма.

Припремили:
Душан Мијатовић
и Миле Живић

ГДЕ КУПИТИ ШТЕНЕ

У ОДГАЈИВАЧНИЦИ ПАСА

КУПОВИНА ОД ПРИВАТНИКА

УЗИМАЊЕ ЛУТАЛИЦА

Познато је већ да постоје људи који су осетљивији од осталих — људи који, из неких разлога, понекад могу да погоде шта се догађа на удаљености од више километара или да предсете шта ће донети неко сутра. Њих не сматрамо пророчима, али им и не поричемо видовидост. Тако бар каже наука.

Међутим, кад је реч о животињама долази до сукоба мишљења. Њихова способност да наслуте будуће догађаје представља изазов нашем поимању ствари, нашем систему веровања, па и нашем знању.

Могли бисмо рећи да се животињама ипак признаје „видовитост“, мада се она доводи у директну везу са њиховим урођеним инстинктом. Већина одбацује сваку могућност поседовања неке натприродне моћи. Чак и неки учени људи настоје да докажу да су то само суперчула. Али, по свему судећи, природњаци ће још дуго ломити копља у потрази за истином. У међувремену...

НЕОБИЧНА ВЕРНОСТ

— Имала сам необично искуство са једним великим црним псом — прича Луиз Ракс из Оклахоме — док сам, пре петнаест година, боравила у Балтимору у посети мужу који је лежао у једној војној болници.

У то време догађало се пуно отмица и крађа, понекад усред дана. И мој муж и ја били смо веома забринуте због тога јер сам на путу од изнајмљеног стана до болнице, редовно пролазила кроз једну мрачну улицу.

Трећег дана мог боравка у Балтимору, док сам идући у болницу скретала из главне у ову узану и мрачну улицу, пред мене је однекуд истрчао огроман црни пас. И зачудо, нисам се уплашила. Из очију му је зрачила умиљатост, а његово раздрагано скакутање на сасвим пристојном одстојању било је очигледан знак пријатељских намера. Пратио ме је до болнице, чекао у дворишту све до истека времена за посете и вратио се са мном до улаза у стан. Зауставио се у дну степеница и није скидао поглед са мене све док нисам затворила врата.

Свих петнаест дана мог боравка у Балтимору ово дивно биће било је поред мене, пратило ме је до болнице и опет до стана. Осећала сам се веома безбедном. Петнаестог дана допратио ме је до болнице и нестао, као да је знао да ће те вечери мој супруг бити отпуштен и да ћу заједно с њим напустити град. Нисам успела да сазнам одакле је стигао тај лепи, велики, црни пас, где је нестао, ни како је знао

ТАЈНИ ЖИВОТ ЖИВОТИЊА

КОБНА СЕОБА ПАЦОВА

оне на мору, а кућице које су им биле надокнаде преварили у гомиле дасака. Био је то познати налет урагана — један од најжешћих, икада забележених.

Енглески писац Томас Харди имао је пса Весекса који је много волео његовог пријатеља Вилијема Веткинса. Једног пролећног поподнева пас је дочекао Веткинса узнемираним лаважом, и све време боравио у кући шапом је додиривао његове рукаве и тужно цвилео. Гост је напустио кућу у добром расположењу.

Рано ујутру наредног дана зазвонио је телефон у Хардијевом стану. Весекс је имао обичај да одмах залаје. Овог пута био је миран. Легао је на под и завукао главу између шапа. Веткинсов син јављао је да је његов отац изненада умро, сат времена по повратку кући.

Зна се да пацови традиционално напуштају брод пре потапања. То потврђује и искуство глумца Рејмона Месеја и његове супруге. Они су пре више година купили кућу у једном отменом кварту Њујорка. Лепа и велика кућа која се налазила на супротној страни

ВЛАСНИЦИ »УКЛЕТЕ КУЋЕ« СТРАДАЛИ СУ ЈЕДАН ЗА ДРУГИМ. НЕКОЛИКО ДАНА ПРЕ НЕГО ШТО БИ СЕ ДОГОДИЛА НЕСРЕЋА, ГЛОДАРИ СУ У ДУГОЈ КОЛОНИ ПРЕЛАЗИЛИ УЛИЦУ.

да ми је била потребна заштита — завршила је своју причу Луиза Ракс.

Такође занимљива и исто толико необична је и прича њеног сународника Вилијема Монтгомерија. Догађај се збио једног летњег поподнева давне 1938. године. Монтгомери је намеравао да са својим теријером Ретсијем крене у риболов у близини обале Нове Енглеске.

Припремио је чамац и позвао Ретсија, рачунајући да ће га то обрадовати као и много пута до тада. Међутим, пас је одбио да уђе у чамац. Стајао је на обали и режао, одбијајући чак и Монтгомеријеве наредбе. Није било никаквог разумљивог разлога да се поверује да са чамцем нешто није у реду, а и време је било изврсно — ни облака ни поветарца. Истовремено, педесетак других чамаца напуштало је обалу у потрази за добрим риболовним теренима.

На своју срећу, Монтгомери није занемарио реаговање свог љубимца. Поверовао је да нешто свакако није у реду, па је остао на обали.

Многи чамци који су се тога јутра отиснули на море, никада се више нису вратили. За само сат времена налетео је јак ветар и таласи, високи и до 12 метара, уништили су све чамце на обали, потопили

улице била је ненастањена, али су је власници убрзо издали једној породици. Жена која се ту доселила испричала је Месејевима да кућа врви од пацова.

Прошло је неколико дана и госпођа Месеј је угледала необичан приказ који ју је веома узбудио: читава река узнемираних пацова из куће прекопута прелазила је улицу. Одмах је окренула телефон завода за дератизацију.

Убрзо се пронела вест: комшиница је извршила самоубиство.

Кућа је извесно време била празна, а онда су је продали једном богатом плејбоју. О његовој загонетној смрти писале су све новине. Међутим, пре тога госпођа Месеј је још једном присуствовала истом приказу сеобе пацова.

Следећи власник куће био је један угледан послодавац.

Једног јутра, док је госпођа Месеј заливала цвеће на кухињском прозору, поново су се појавили пацови — журили су преко улице у правцу њихове куће. Неколико дана касније власник је доживео несрећу: услед квара на сопственом авиону сурвао се у реку Хадсон и утопио, пре него што су спасиоци стигли до места удеса.

РАЗВИЈАЊЕ ЧУЛА

Овакве ствари, чак и кад верујемо да се заиста догађају, за нас остају мистерије, и пошто нема начина да их разумемо, најједноставније нам је да у чуду заврtimo главом. Што смо цивилизованији све се више ослањамо на технологију да бисмо се заштитили, преживели или се снабдели неопходним стварима. На пример: није нам више потребно да посматрамо небо или пратимо реактовање организма да бисмо предвидели промене времена кад то, уместо нас, чине метеоролози. Ни способност појединца да осети слабе мирисе и танане звукове нема нарочито значење у свакодневном животу. Ипак, човек се, као и животиња, користи својим чулима кад то нека ситуација од њега захтева. Писац Џим Фелан, који је 14 година провео у затвору, каже:

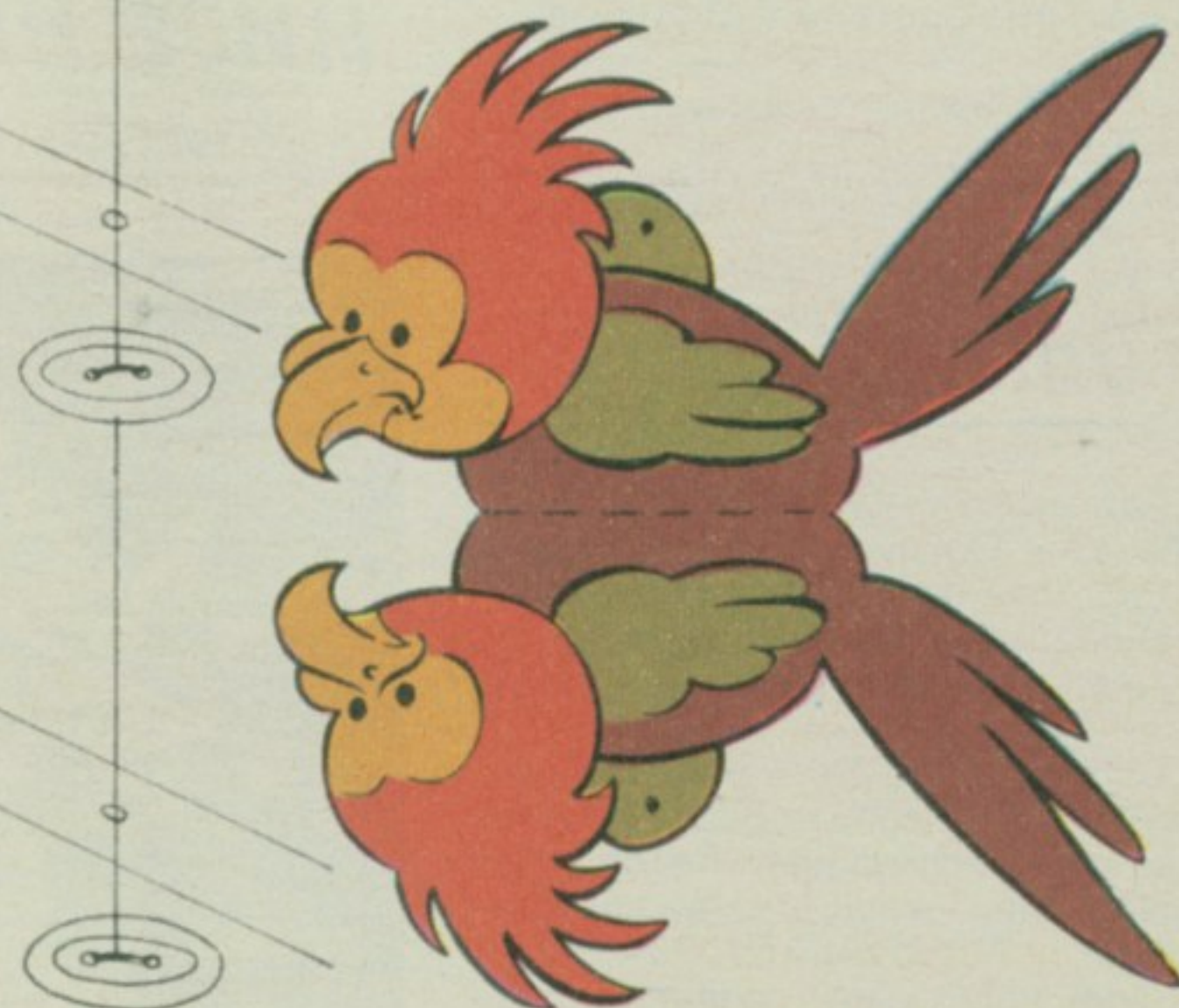
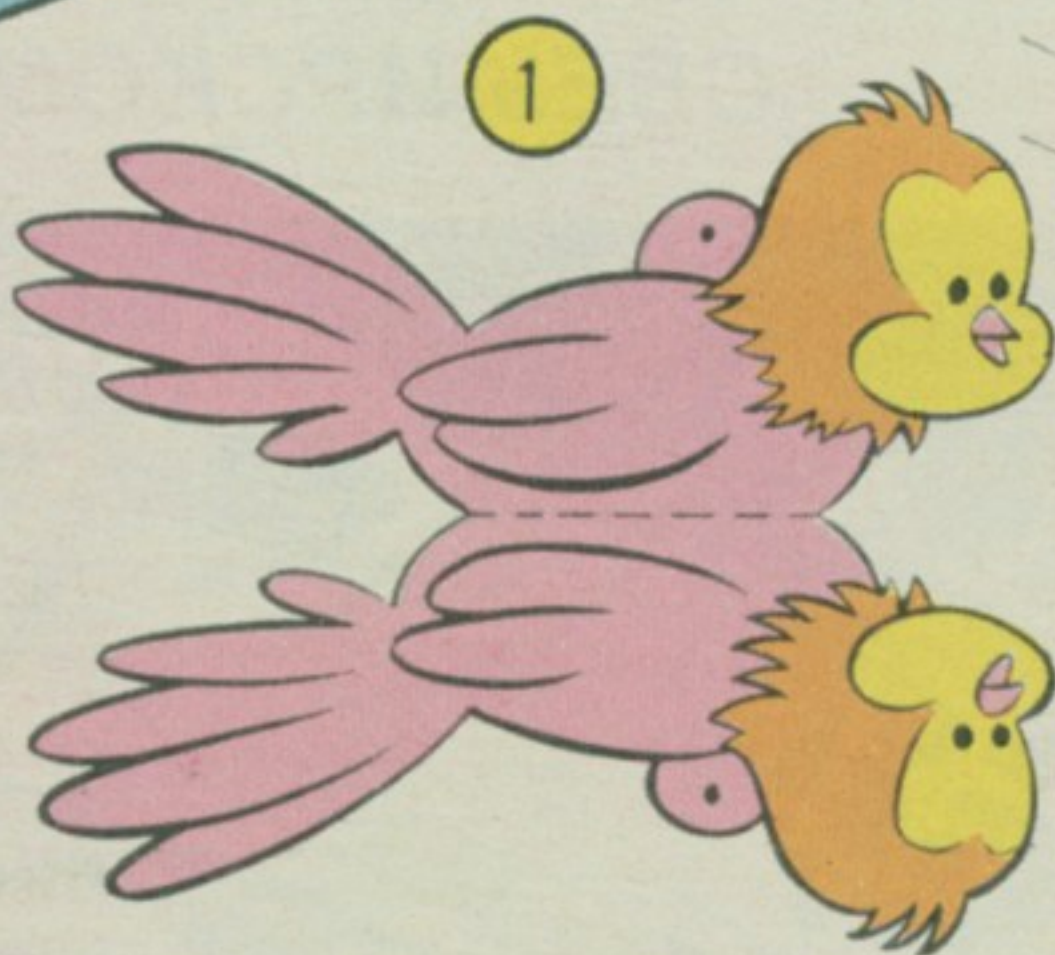
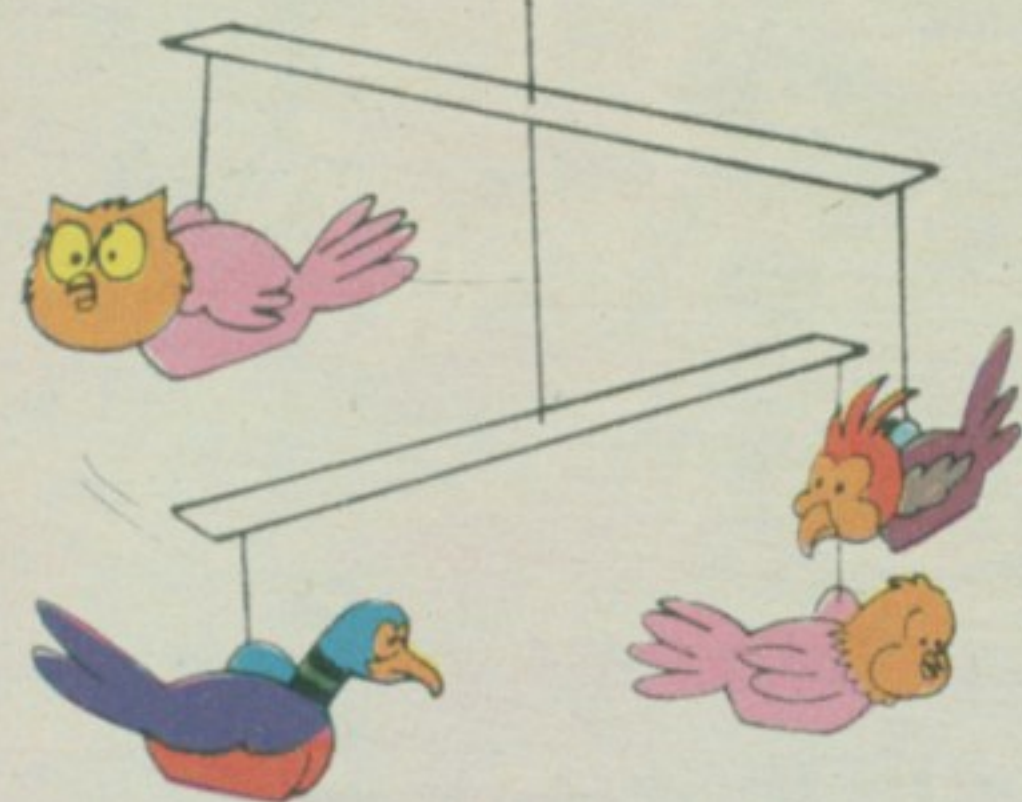
„Новајлија у затвору, поред тога што мора да научи један нови језик и да се навикне на неке трикове, мора да развије и нова чула — да буде животиња на хиљаду начина које цивилизација не познаје.

Већ после прве године успевао сам да распознам чуваре по њиховом даху, мирису, начину ходања — чак и по лаганом пуцкетању њихових зглобова. И сад сам у стању да са удаљености од два метра намирисам цигарету у нечијем џепу“.

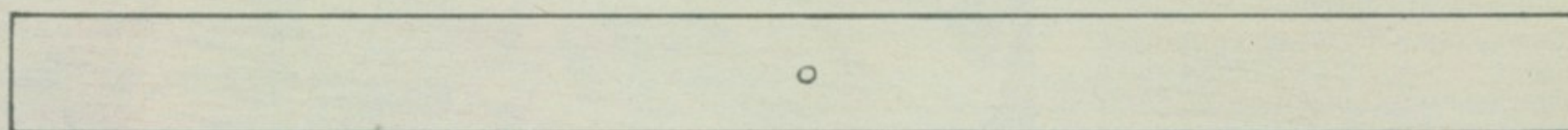
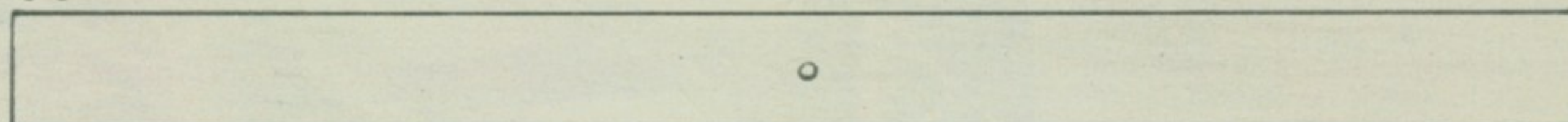
Д. В.

ЗА ДАШАК ВЕТРА

A

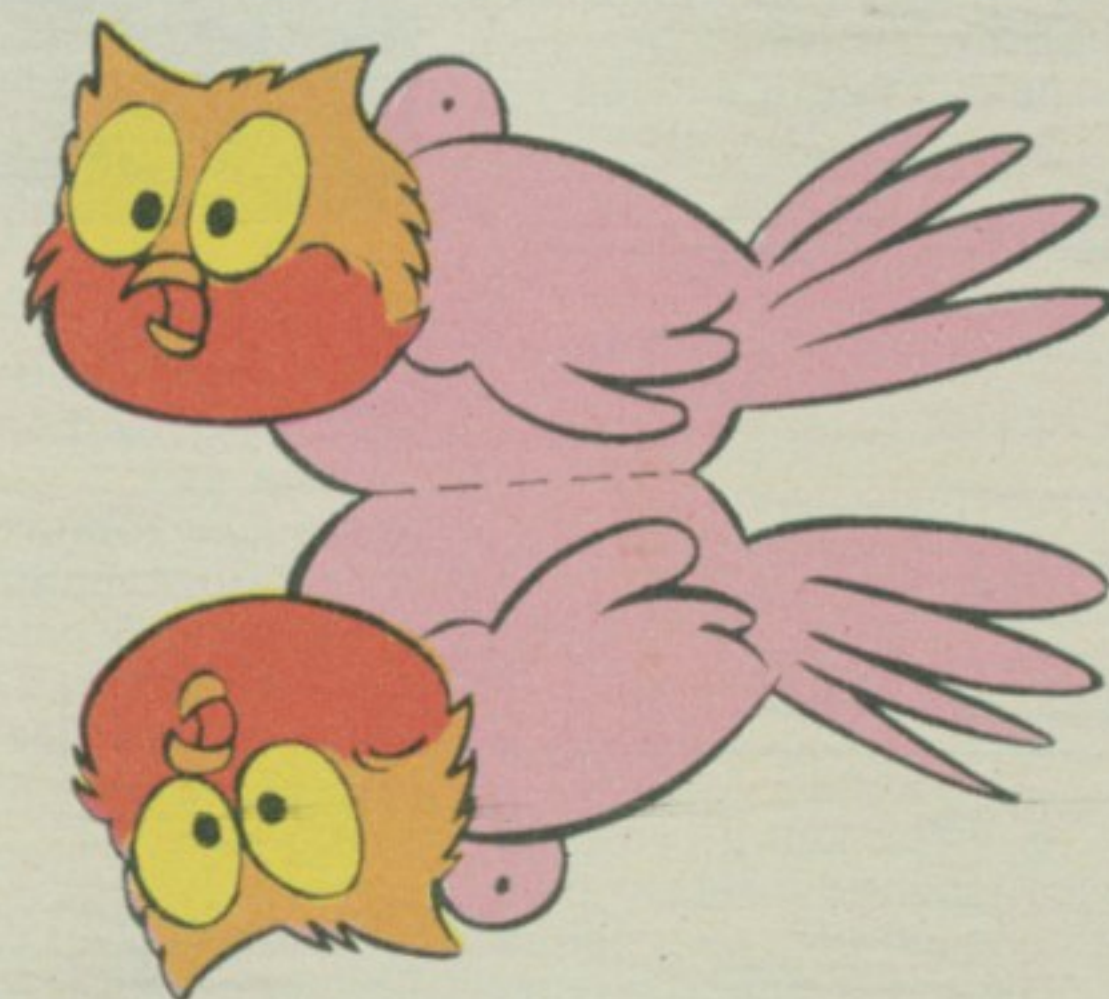
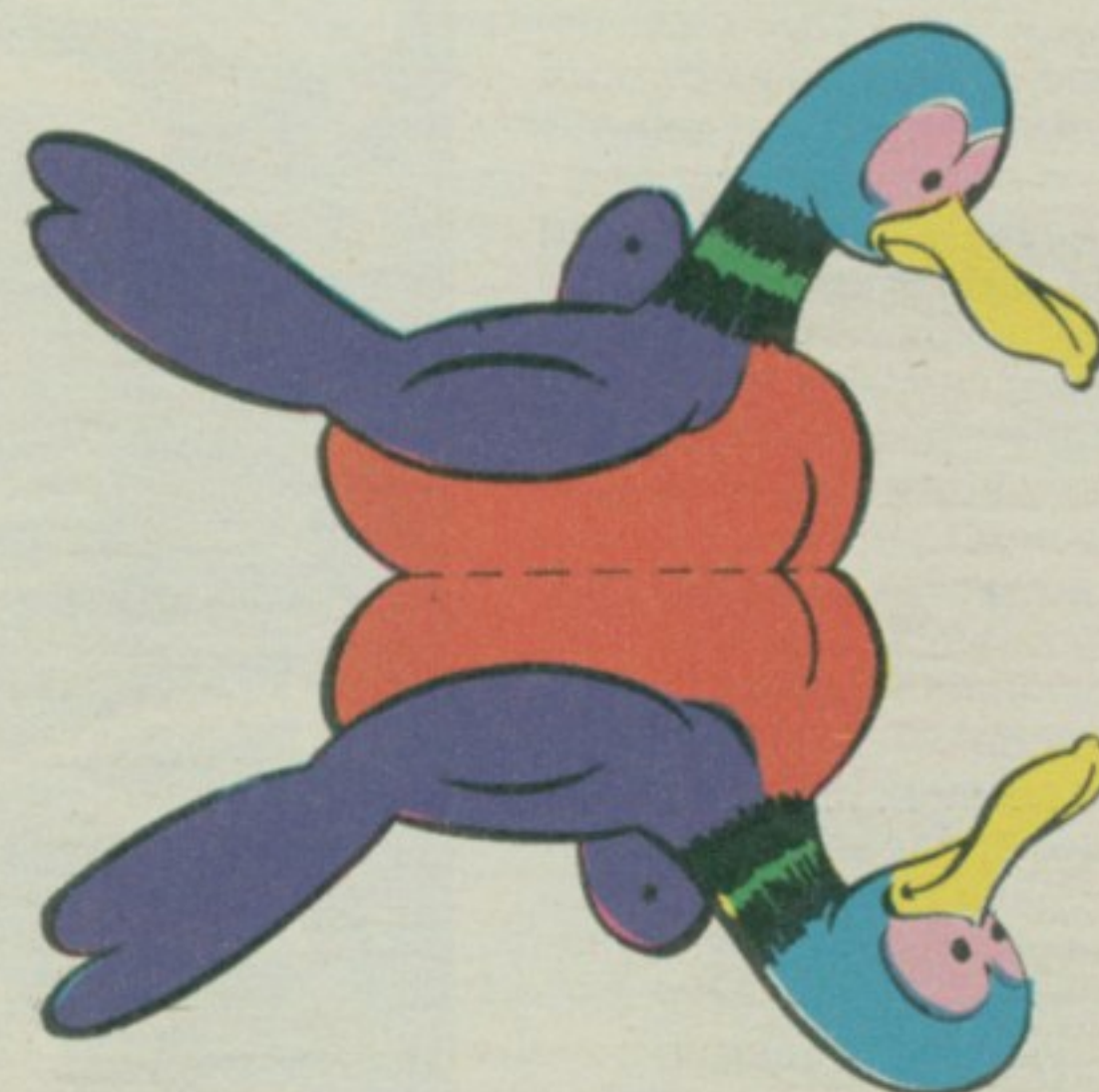
B

Ж

ихалице су веома популарне играчке настале вероватно у Јапану. Воле их и старији и деца јер необично подсећају на њихове љубимце. Довољан је и најмањи покрет, па да их претање ваздуха зањише.

Да бисте сами направили једну љупку њихалицу залепите све назначене делове цртежа на картон и пажљиво их исеците. Птице пресавијте на месту обележеном испрениданом линијом и затим залепите. Удените нонац у иглу, направите чвор и свану птицу закачите за крај правоугаоног картона, али на истом одстојању од ивице. На месту означеном кружићима, дебљом иглом пробушите рупицу. Сада узмите мало дугме, провуците нонац кроз рупицу, омотајте га неколико пута (нао што је то приказано на цртежу бр. 1) и провуците га кроз рупицу картона на коме висе птице. На одређеном одстојању опет причврстите још једно дугме, на њега ставите други картон и њихалица је готова.

Ако вам птице не стоје у равнотежи, то лано можете поправити тако што ћете нанути мало воска или залепити нуглицу пластелина. Ова њихалица треба да стоји на неком месту где ће птице имати довољно места да се окрећу на све стране и при најмањем струјању ваздуха.

РАСПАР

НИЈЕ НИ ПАР НИ НЕПАР, НАЋЕ СЕ И У ПРАЗНОМ СВЕМИРСКОМ ПРОСТОРУ.

Дуіме или накіш

— Али зашто? — упита она искрено зачуђена. — Потпуно смо сами у овој канти на пола пута између Астероидног појаса и Марса, а ти имаш ту безумну жељу за паром дугмади за кошуљу!

— Сложили смо се — рече он суво — да нећемо дозволити да се запустимо као што то чине неки парови. Сећаш ли се оних ужасних људи које смо упознали на Астероиду ПХ173А?

— Оних који су нас позвали на вечеру на њихов брод?

— Да, да — настави он. — Он је био обучен у замашћен радни комбинезон, а она у одећу која је личила на превртнут цак од брашна. Пили смо право из флаше и јели из конзерви...

— Они су били изузетак — упаде му она у реч.

— Признајем — сложи се он. — Ускоро ћу и ја ходати по овом проклетом броду заврнутих рукава. Не могу да се помирим са твојом немарношћу... Уђем у купатило, оперем кошуљу и ставим дугмад на полицу, а кошуљу, у сушионик. Кад сам узео дугмад да их ставим на чисту кошуљу, испустим једно у умиваоник и оно оде у одводну цев... Сиђем брзо у машинарицу да узем неку алатку да бих отворио колело цеви. Вратим се и затекнем те како у умиваонику переш свој веш. Кажем ти шта ми се догодило, а ти тог тренутка извучеш заптивач, вода исцури из умиваоника и однесе ми дугме...

— Извукла сам заптивач да бих погледала у цев — правдала се она.

— Да бих погледала, да бих погледала — ругао се он. — Било би боље да је ово један од оних старовремених свемирских бродова! Могао бих да демонтирам цеви стопу по стопу и да пронађем своје дугме за кошуљу. Али, пошто се сви отпади са овог брода аутоматски избацују у свемир...

— Човек би помислио да си изгубио крунски накит!

— Рекла сам ти да ћу да ти купим нови пар — подсети га она.

— Али то неће бити иста дугмад — прогунђа он и устаде.

— Куда идеш?

— У командну собу — рече он.

— Да тамо патиш?

— Не узврати он — не, драга моја, не!

Мали сашелиш

Изгубила је стрпљење кад је осетила да је испалио тангенталне ракете да би спречио обртање брода око уздужне осовине. У том тренутку била је у кухињи и припремала шпагете за вечеру. Да шпагети и слободан пад не иду једно уз друго уверила се

кад јој је јело полетело у лице и косу! Не обрисавши се пожурила је у командну собу. Брод се љуљао, а она је хитала вешто се прихватајући за држаче дуж ходника. Није ни слутила да ће у тим условима моћи да се снађе.

Ти, празноглави праповече! — заурла она на улазу у командну собу. — Како да кувам без гравитације?! Упропастио си вечеру, о мојој коси да и не говоримо!

— Пронашао сам своје дугме — рече он поносно. — Знаш ли како функционише систем за избацивање смећа? Смеће се избацује по тангенти, центрифугалном силом, и под правим

углом у односу на линију летења. Помислио сам да има извесних изгледа да се метални предмет покаже на екрану, нарочито ако бих зауставио ротацију брода.

— Па? — упитно ће она.

— Ено га! — узвикну он, показујући задовољно флуоресцентни екран који је окруживао командну собу. — Видиш ли ону тачкицу која би могла да буде мали сателит? Моје дугме је у ствари постало сателит!

— Па добро, сад знаш где је: само три стотине метара далеко и у орбити која је све даља од брода — рече она. И због тога сасвим бескорисног сазнања упропастио си вечеру...

— То није бескорисно сазнање — успротиви се он. — Чему нам служе свемирски одела?

— А не! — побуни се она. — Ваљда ти не пада на памет да изађеш напоље? Чак ни ти ниси толика будала.

— И то само зато што си ти почела да се плашиш свемирских одела! — одбруси он.

— А чија је грешка што је боца са кисеоником била онда готово празна? — упита она.

— Твоја — узврати он. — Основно је правило да онај ко употребљава свемирско одело мора лично све да провери пре него што изађе из брода.

— Неке жене су довољно луде да

верују својим мужевима. То су оне које то још нису осетиле на својој кожи као ја.

— Неки мушкарци — узврати он — довољно су луди да се заварavaju да њихове жене имају појма како вода отиче из умиваоника.

— Ено мог дугмета за кошуљу! — додаде он показавши према екрану. — идем да га узмем...

— Никада га нећеш наћи — рече она.

— Наравно да хоћу. Отиснућу се од брода, а ти ћеш ме посматрати на екрану и наводити на положај у коме ће се моја орбита пресећи са орбитом дугмета за кошуљу.

— Не мислиш ваљда озбиљно! — узвикну она. — Ти као да си сишао с ума!

— Нисам сишао с ума више од тебе кад си извукао онај заптивач из умиваоника!

— Али, драги, свашта може да се догоди — забринута ће она. — Ти знаш да се ја ужасно плашим да обучем свемирско одело. То значи да нећу бити у стању да изиђем да ти помогнем ако затреба!

— Ништа се неће десити — умиривао ју је он. — Само седи, посматрај екран и наводи ме на положај.

Извукао је свемирско одело и почео с муком да навлачи гломазну одећу.

Све у реду?

Требало је да води рачуна о томе. Требало је боље да размисли о чињеници да су правила која доноси Међузвездана комисија за саобраћај мудра и да **Правило број 11** не представља изузетак у том погледу. Оно је гласило:

„Нико не сме да напушта свемирски брод и излази у свемир сам, већ искључиво у пратњи другог лица“.

Наравно, правила су била лако применљива кад се радило о великим бродовима, са бројним особљем. Међутим, капетани-власници малих бродова који се не придржавају правила ретко доживе дубоку старост.

За разлику од своје супруге, он никад није имао невоље са свемирским оделима и можда је зато био неопрезан. Висио је непомично на крају кабла који га је повезивао са бродом и очекивао да из слушалице у скафандеру чује прва упутства.

Коначно су стигла. Била су изречена мрзовољним гласом:

— Још два метра! Стој!... Још само метар!

Испалио је хитац из реактивног пиштоља и убрзо угледао дугме како му се приближава. Испружио је руке да би га ухватио, а затим се сетио да у десној руци, којом би у пролазу морао да зграби дугме, држи пиштољ.

Покушао је да пребаци пиштољ у леву руку и у брзини га је испустио. Пиштољ је полако почео да нестаје у празном простору... Дограбио је дугме, а затим узвикнуо у микрофон уграђен у скафандер:

— Имам га!

Повратак на брод биће лак — треба само да се уз помоћ кабла привуче до брода... Управо у том тренутку утврдио је нешто што га је ужаснуло...

Некако, вероватно када је испустио реактивни пиштољ, кабл му се измигољио из руку а да он то уопште није приметио! Било је тешко у то поверовати, али он се полако удаљавао од свемирског брода.

— Нешто није у реду? — забринута упита његова жена.

— Све је у реду! — слага он.

Помислио је како она не би никада могла да обуче свемирско одело због неиздржљивог страха који је осећала у њему, а и кад би то учинила, било би то врло ризично. Нема никаквог смисла да обоје пропадну.

„Збогом“, помислио је, „Збогом, драга моја. Продај свемирски брод и врати се на Земљу“.

— Нешто није у реду? — упита она поново.

— Све је у реду — процеди он.

— Знам да нешто није у реду! — викала је она.

— Да — признаде он борећи се за ваздух. — Све је то било моја грешка. Обећај ми да ћеш водити рачуна о себи, не о мени... и... и...

Затим се онесвестио.

Био је изненађен кад се пробудио на свом лежају. Био је изненађен што се уопште пробудио! Прва ствар коју је угледао било је њено лице, умрљано од суза али радосно. У руци је држала чисту белу кошуљу, а на сваком рукаву блистало је по једно дугме.

— Ти си ипак напустила брод — прошапутала он. — Унела си ме унутра... Али, драга, твој страх од свемирског одела...

Смешећи се она рече:

— Закључила сам да се нечега бојим још више. Тај страх је исти као твој. Не могу да поднесем да било шта буде расправљено — а не само дугмад за кошуљу!

укрштене речи

ДЕМОКРАТСКИ АКТ

Пре тридесет година у здању Народне скупштине ФНРЈ у Београду донесен је (уписати поред броја 3) о управљању државним привредним предузећима и вишим привредним удружењима од стране радних колектива". На снагу је ступило... (назив уписати испод броја 1). Тако је први пут у историји остварена мисао... (испод броја 2).

АУТОР: ВЕ-МАК	1	ДВАНАЕСТОСЛОВНИ СТИХ	ПАДАЊЕ	СРЕДКА „РАДИЈУС“	2	БИЛО КАД	КУЛА, ЗВОНИК	ИНДИВИДУАЛНИ БОГ ГРОМА
БИЛОНИ ПАРАЗИТИ								
АЖДАЈА				3				
ПРОИЗВОД ПЧЕЛА				ДВОРНА	КЕЛТСКИ ПЕВАЧ			
ОЛИВЕР КАТАРИНА			НАШ ГЛАВНИ МАК ИВО		ДЕО ПУТА, ПУТА			
ДИКИ СЕ ПОСЛЕ СТАВЉА			„ТЕЛЕВИЗИЈА“			Н. Д.		
МАСТАН СЛОЗ НА ПОВРШНИИ МЛЕКА							ВЕР СУП-РОТНОГ ЗНАЧЕЊА	ЗНАК ЗА ТАНТАЛ
ЗНАК ЗА РАДОН			ПРАВНИ ИЗРАЗ					
НОВИНСКА АГЕНЦИЈА ДР НЕМАЧКЕ			ЈАП. РЕДИТЕЉ ОФИЦИЈА					
ШИЈА				БОРИ-ЛИШТЕ				ЛИЧНА ЗАМЕНИЦА
МЕСТО СРБИЈИ				АМЕРИЧКИ ХУМОРИСТ БАЧВОЛА				
ВРСТА МИРОБИЈЕ, АНАСОН				ВАСПИТАЊЕ				
ЈЕЗЕРО У АФРИЦИ				ЦЕЛОКУПАК				
СЛИЧАЈИ ЈЕЧАЗУ					ЖЕНСКО ИМЕ ОД ЛИЧНО			
					ДРУГИ			ЗНАК ЗА АМПЕР
					ЗАЈЕДНО СА 2			

РЕШЕЊЕ ИЗ ПРОШЛОГ БРОЈА

ВОДОРАВНО: Честитост, емпиризам, тер, стари, вредник, н, прсти, коса, тон, Сана, ино, ткиво, Ј, спрат, к, устав, Ица, Ла, Си, Кр, Бране, ки, БЕОГРАД, пн, ар, армија

шрафно *****

Издаје и штампа НО „ПОЛИТИКА“ — ООУР Издања за младе „ПОЛИТИКИН ЗАБАВНИК“, Македонска 29, 11001 Београд. Директор НО „ПОЛИТИКА“ Вукоје Булатовић. Главни и одговорни уредник „ПОЛИТИКИНОГ ЗАБАВНИКА“ Живо-рад Стојановић. Помоћник главног и одговорног уредника Александар Б. Костић. Уредник: Бојана Дожић, телефон 324-483. Ликовно-графички уредници Владимир Горбунов и Соња Јашовић, телефон 326-620. Поштански фах 124. Телефони: 324-471, централа 324-191 и 325-761. Рукописи, фотографије и цртежи се не враћају. Огласна агенција: Македонска 35/1, тел. 322-711. На основу мишљења Републичког секретаријата за културу СР Србије број 413-2973-02 од 22. I 1973. године не плаћа се порез на промет.

Цена једног примерка 40 динара

ПРЕТПЛАТА ЗА НАШУ ЗЕМЉУ

3 месеца	110,00 динара
6 месеци	220,00 динара
1 година	440,00 динара

ПРЕТПЛАТА ЗА ИНОСТРАНСТВО

3 месеца	220,00 динара
6 месеци	440,00 динара
1 година	880,00 динара

Претплата се врши на жиро-рачун број 60801-601-29/28 уз обавезу ка-знаку — НО „ПОЛИТИКА“ — ООУР „Продаја“ претплата на лист „По-литикин забавник“

ПРЕТПЛАТА У СТРАНОЈ ВАЛУТИ

САД	\$ 47 —
СР НЕМАЧКА	DM 83.—
ШВЕДСКА	Skp 195.—
ФРАНЦУСКА	Ffr 193.—
ШВАЈЦАРСКА	Sfr 77 —

Уплате из иностранства слати на девизни рачун НО „ПОЛИТИКА“ код ИНВЕСТ БАНКЕ — БЕОГРАД, на рачун број 6081-620-63-257300-00051, са обавезом назнаком, претплата на „ПОЛИТИКИН ЗАБАВНИК“

5 ИЗУЗЕТНИХ, БОГАТО ИЛУСТРОВАНИХ КЊИГА ОТКРИЋА И ИСТРАЖИВАЊА

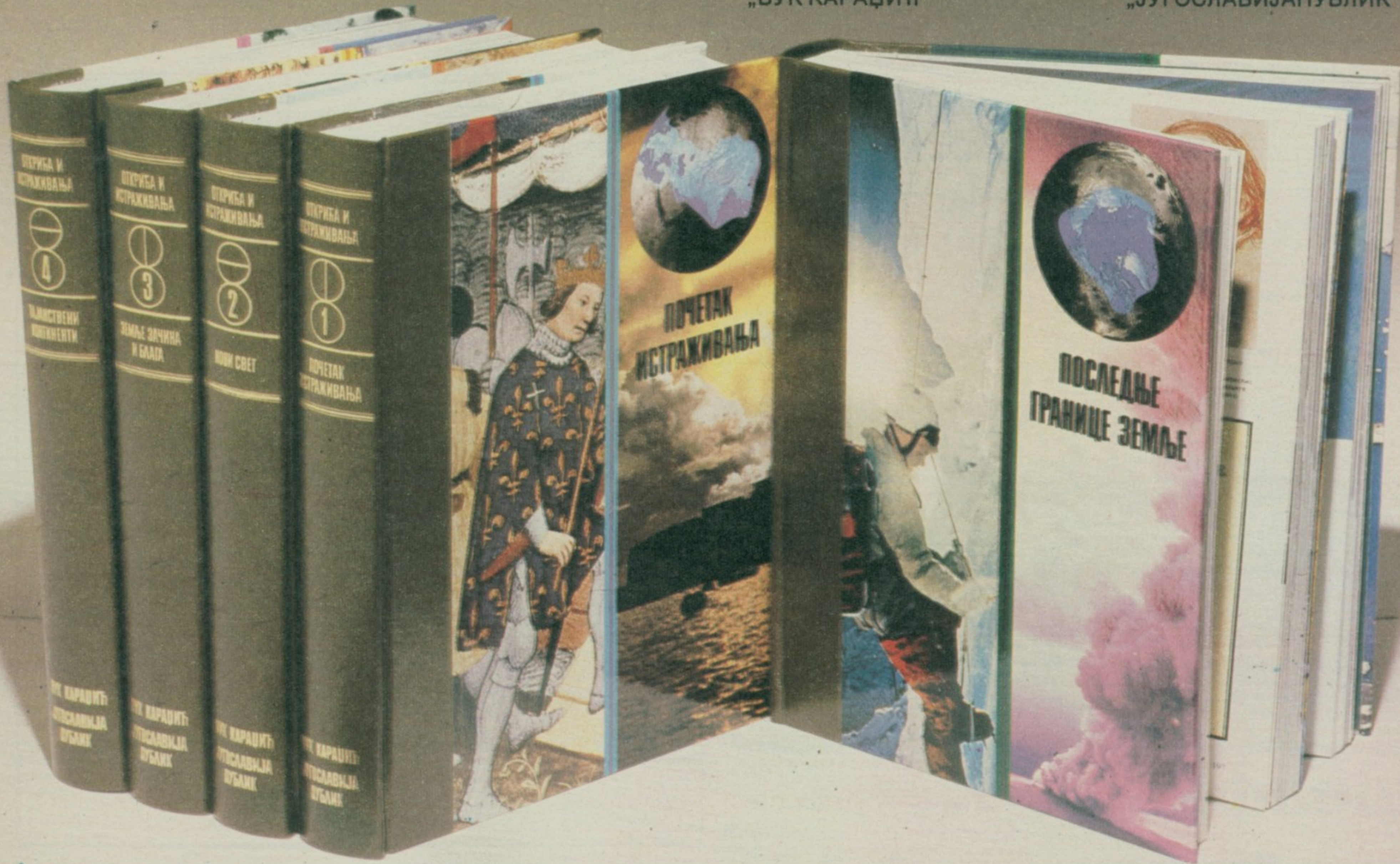
- ПОЧЕТАК ИСТРАЖИВАЊА
- НОВИ СВЕТ
- ЗЕМЉА ЗАЧИНА И БЛАГА
- ТАЈАНСТВЕНИ КОНТИНЕНТИ
- ПОСЛЕДЊЕ ГРАНИЦЕ

5 КЊИГА
ЕНЦИКЛОПЕДИЈСКОГ
ФОРМАТА (19 × 27)
2400 СТРАНА
УЗБУДЉИВОГ ТЕКСТА
40 СТРАНА ИНДЕКСА
1000 ЗАНИМЉИВИХ ПОДАТАКА
ВИШЕ ОД 2000
ИЛУСТРАЦИЈА У БОЈИ
140 ГЕОГРАФСКИХ КАРАТА

ЦЕНА КОМПЛЕТА 2.800.— динара.

„ОТКРИЋА И ИСТРАЖИВАЊА“ спадају у научно-популарну врсту књижевности која у последње време побуђује све шире читалачко интересовање. На јединствен и приступачан начин ових пет књига дају преглед човекове радозналости за тајне природе и резултате његових упорних настојања да савлада раздаљине, да потчини простор, да у своју корист упрегне силе природе. На око 2500 страница великог формата представљен је преглед кретања људске мисли на раскршћима цивилизација, везе појединих култура у различитим друштвима и различитим временима, приказана су најзначајнија открића у разним областима људске делатности.

ОТКРИЋА И ИСТРАЖИВАЊА у издању
„ВУК КАРАЦИЋ“ „ЈУГОСЛАВИЈАПУБЛИК“

Издавачка радна организација „ВУК КАРАЦИЋ“ — Београд, Краљевића Марка 9
НАРУЧБЕНИЦА

ПЗ: 11. 7. 1980

Књиге можете купити сваког радног дана до 15 часова у ИРО „ВУК КАРАЦИЋ“, Краљевића Марка 9, тел. 620-371, а можете их купити и у нашим представништвима у Новом Саду — Лазе Костића 22, тел. 20-339; Сарајеву — Симе Милутиновића 10, тел. 22-773; Светозареву — Славке Ђурђевић 55. згр. Б-3, тел. 23-313 и у Загребу — Николе Тесле 14/III, тел. 410-525.

Овим неопозиво наручујем комплет од 5 књига „ОТКРИЋА И ИСТРАЖИВАЊА“ по цени од 2.800 динара.

ЗА ГОТОВО — плаћање поштару приликом пријема књига.

НА ОТПЛАТУ — У редовних месечних рата. Најдужи рок отплаћивања износи 18 месеци. Камата ће се обрачунати према броју рата и важећим законским прописима. Рате ћу отплаћивати редовно по пријему књига, рачуна и одговарајућег броја уплатница „Вук Караџић“ (непотребно прецртати). У случају спора признајем надлежност општинског суда у Београду.

Презиме, име и очево име

Место и година рођења

Занимање

Поштански број и место становања

Улица и број Телефон

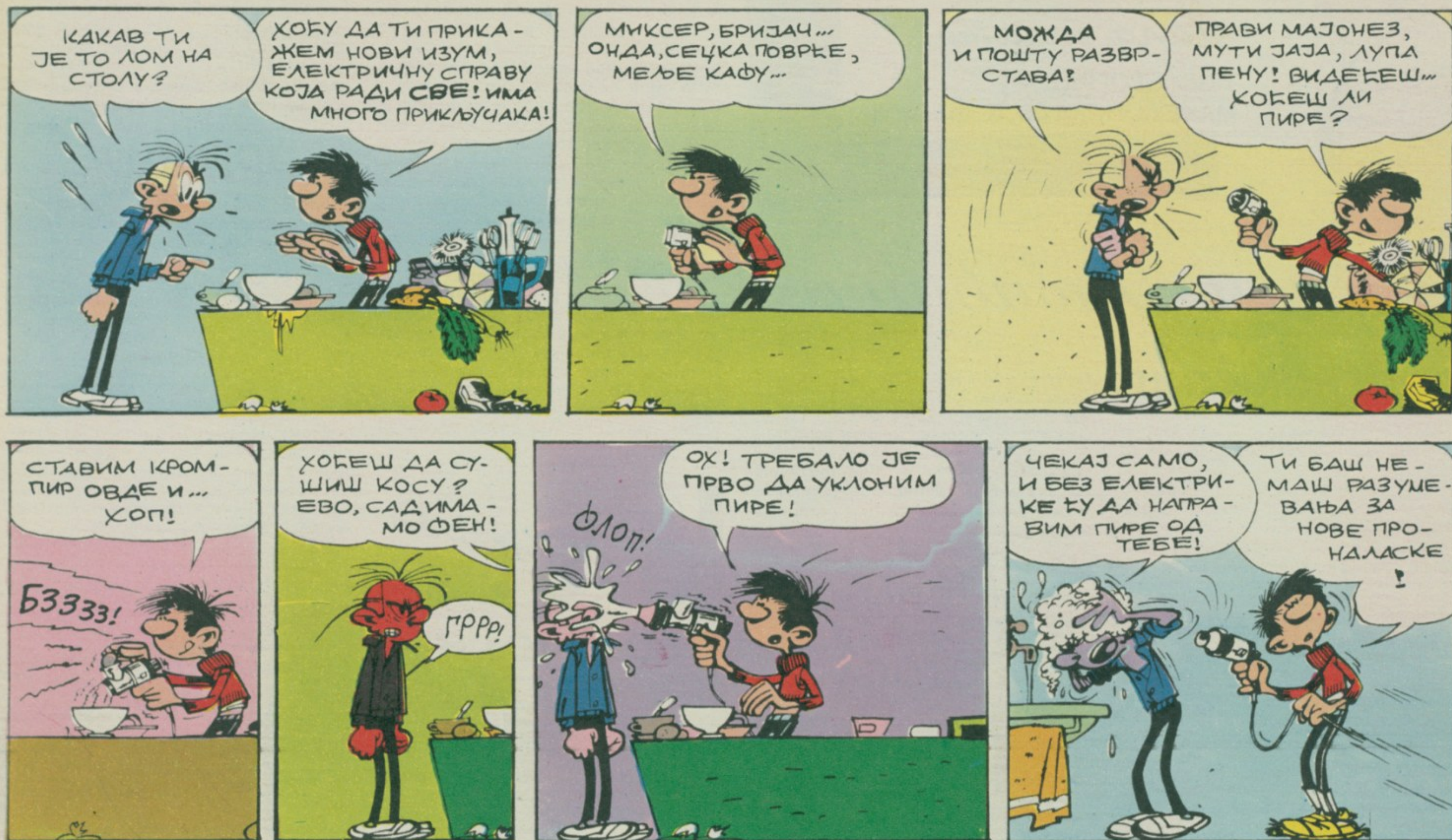
Назив и адреса радне организације

Овера о запослењу за купце на отплату Потпис купца

Број личне карте Издаје од СУП-а

Пензионери прилажу претпоследњи чек од пензије

ПРИЈАТЕЉ ПЕЗЛА

Код **PEZ**-а је увек нешто ново!

Ако радо узимаш **PEZ** бомбоне и играш се **PEZ** фиџурицама, пошаљи нам 5 омотница **PEZ** бомбона, а ми ћемо ти послати лепо **PEZ** књижицу. Као пријатељ **PEZ**-а користићеш све погодности које ћемо ти нудити из месеца у месец. Читај сваког дана на овом месту о новостима за пријатеље **PEZ**-а

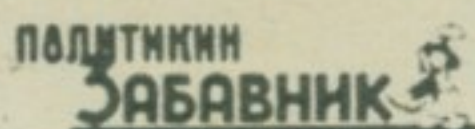

ХП КОЛИНСКА
ЉУБЉАНА

Омотнице шаљи на адресу:
„PEZ ПРИЈАТЕЉ”, 61111 — ЉУБЉАНА, п.п. 8, заједно са твојим подацима. (Име и презиме, улица, кућни број, место и поштански број)

11001 БЕОГРАД

МАКЕДОНСКА 29, П. ФАХ 124

Граин Забавниче,

ЛЕПЕНСКИ ВИР

Горан А.
Тузла

Предраг Калкан,
Нашице

ОНИ КОЈИ ЖИВЕ ПРЕКО

Слађана Качавенда,
Симе Матавуља 55
Нови Сад

350г миграција, углавном присилних, Јевреја данас има на свим континентима. У разним периодима своје претежно бурне историје, овај народ називан је различитим именима: најстарије је Иврим чије је значење било пречани, односно они који живе преко реке Еуфрат. У тренутку кад им је ојачала национална свест, Јевреји су почели да се називају Израелима (хебрејски *Israel*) према старозаветном трећем праоцу Јакову. Ов времена вавилонске доминације ус-

Име Слађана изведено је од приде-
ва слађахна.

КЊИГА ХИЉАДУ ЛОТОСА

Божена Мекинић,
Анте Бабића 29
Умаг

КАД МОДРО НИЈЕ ЛЕПО

Тамара Мемедовић,
Нови Београд

У нормалним условима крвни еле-

A cartoon illustration of a boy with short hair, wearing a plaid shirt, painting a guitar. He is holding a paintbrush and applying paint to the body of the guitar. A can of paint sits on the surface next to him.

БОЈА ЈОЈ НЕ СМЕТА

Михрет Мујкић,
М. Тита 53
Бреза

НОВЧАНИЦА ОД 20 МИЛИЈАРДИ

Бојан Петровић,
Ниш

ПРАВИ АЛИ ДОТЕРАНИ

Зоран Милановић,
Јосипа Козарца 42
Вуковар

Зен Греј је своје јунаке стварао на основу истинитих личности и догађаја.

Енглеска реч сити значи град. Према томе Канзас Сити би заправо био Град Канзас. И у нашој земљи има примера да је реч град саставни део имена неког насеља. Навешћемо ти само неколико примера: Београд, Титоград, Биоград, Босилеград.

ЈОШ НИЈЕ

Драгана Нешић,
Радоја Домановића 23
Крагујевац

На питање наших читаца одговара само један новинар али уз помоћ екипе стручњака из разних области науке и живота.

ОТРОВАН У КРВИ

Христина Хасановић

Курара је смеђа маса горког укуса која се топи у води и раствору алкохола. Индијанци из слива реке Ориноко ваде је из коре две врсте лијана *Strychnos toxifera* и *Strychnos Castelniae* да би њоме мазали врхове својих стрелица. Курара је један од најјачих отрова: чак и веома мала количина овог отрова чим доспе у крв изазива готово тренутну одузетост моторних живаца свих попречно-пругастих мишића. Једини изузетак је срце. Смрт наступа услед гушења до којег, опет, долази због тога што мишићи грудног коша више нису у стању да се мичу. Занимљиво је да курара унета у организам кроз органе за варење не делује на исти начин као кад се уноси путем крви. У организмима за варење не делује на исти начин као кад се уноси путем крви. У организмима за варење курара делује отровно тек у сразмерно великим количинама. Управо ово својство и пружа објашњење како Индијанци, без икаквих последица, могу да једу месо животиња отрованих куларом. Иначе, у медицини се курара употребљава против тетануса и за опуштање мишића при наркози.

**ЗАБРАЊЕНО
ПТИЧЈЕ
ДРУШТВО**

Сашка

Јулије Гребенц, аутор брошуре „Папагаји као кућни љубимци“, каже да папагаји могу лако и брзо да се науче разним вештинама па и имитирају људског говора. И то не само одређени папагаји, као што неупућени мисле, већ готово сваки одомаћени при-

падник овог птичјег рода. Потребно је само много стрпљења и, наравно, времена. Цео поступак око „проговарања“ папагаја је следећи: треба избрати сасвим младу птицу која још није напустила гнездо или је то учинила дан или два раније. Одабрани папагај мора да буде сасвим здрав и, уколико је то могуће, не много темпераментан. Готово да је свеједно да ли је у питању мужјак или женка, мада, сматра Гребенц, има разлога да се верује да је боље узети мужјака пошто је он, по правилу, поверљивији од женке.

Изабраника треба одвојити од родитеља, сместити у засебан кавез и однећи га на место где неће имати прилику да чује цвркул својих сродника или других птица. Ако се нађе окружен само људима, млади папагај ће прихватити њихово друштво и тако олакшати посао свом учитељу. Пошто се кавез смести у просторију где ће птица живети, приступа се првој фази припитомљавања која обично траје 3 до 8 дана. После ове фазе започиње школовање папагаја. Прва реч чијем изговору желимо да научимо нашег љубимца мора да буде једноставна. Најбоље је да буде двосложна. Искусни дресери препоручују да то буду речи: **фифи, рифи, чифи**, јер оне подсећају на птичји цвркул. Чим „ћак“ савлада прву реч, треба одмах кренути на следећу лекцију. Са пет-шест научених речи папагај је већ спреман и за своју прву кратку реченицу. На пример: „Здраво, фифи“!

Мада поједини дресери и узгајатељи тврде да има папагаја који располажу фондом од 500 речи, не очекуј од свог љубимца да зна више од 100.

НАРУЧИ ПОШТОМ

Пошребан ми је класер за марке али не знам где моу да ја набавим. Молим ше да ми помогнеш.

Дејан Живковић
Димитрија Туцовића 12
Лозовик

Класер за марке можеш да наручиш поужећем од „Филателије — Београд“ која се налази у Таковској улици 7 у Београду.

НЕ ПОКУШАВАЈ САМ

Где може да се набави електрични депилатор за брајно уклањање маља и да ли постоји нека усљанова где се то обавља?

Читалац из Пуле

Електрични депилатор продаје се у радњама са парфимеријском и дрогеријском робом али не може баш увек да се нађе. Уклањање длака електричним депилатором обавља се у козметичким салонима, а њих, верујемо, има у Пули.

КАД ЈЕ ЧАСТ ПОВРЕЂЕНА

Чуо сам за реч сатисфакција да бих волео да знам шта она значи?

Ненад Лазевски,
Ђуре Даничића 13
Вршац

Реч сатисфакција, потиче од латинског satisfactio, значи задовољење, надокнађивање. У случају повреде части или достојанства значи извињење, задовољење на неки сличан начин. Ако је у питању оштећење, сатисфакција може да значи и материјалну надокнаду.

ОЛАКШИЦЕ ЗА МЛАДЕ

Ко су феријалци?

Данијела Марковић и
Сузана Јовановић,
Тузла

Феријалци су чланови Феријалног савеза Југославије, омладинске организације намењене пружању олакшица и помоћи око летовања школ-

ске омладине. У старој Југославији Феријални савез деловао је од 1919. до 1941. После рата ова организација је обновљена и своје услуге младима пружа од 1952. године. Прво феријално одмаралиште основано је пре више од једног века, тачније 1876. године у Швајцарској.

МАЦА ИЗ ОГЛАСА

Желела бих да набавим йаса или мачку али не знам коме да се обраћим. Најомићем да йас не мора да има йедугре. Йсшо шако, није ми важно ни да маца буде расна.

Снежана из Београда

Покушај да пратиш огласе у дневној штампи јер се у њима домаће животиње често нуде на продају. Постоји и још једна могућност: обрати се Друштву за заштиту животиња града Београда, које се налази у Небојшиној 14, или Београдском кинолошком друштву Улица Алексе Ненадовића 23.

ЗВАНИЧНО НЕ ПОСТОЈИ

Молим вас да ме обавестите да ли у Београду постоји школа или клуб у којем се штренира кунг-фу?

Зоран Момчиловић,
Др Драгослава Поповића 10/1
Београд

Желео бих да ми кажеш адресу неког кунг-фу клуба у Београду и који су услови за упис?

Зоран Милић,
Београд

Према информацијама које смо добили у Карате савезу у Београду није званично регистрован ниједан кунг-фу клуб. Међутим, пошто је метод тренинга кунг-фуа исти као и каратеа, предлажемо вам да се за сва обавештења обратите Карате савезу Београда који се налази у Делиградској улици 27/3, соба 311. Телефон Савеза је 643-735.

МЕЊАМО, ПОКЛАЊАМО, ТРАЖИМО

За десет бројева Забавника, само до броја 1459, нудим шест Дениса. Виктор Поповић, 58310 Омиш, ОШ „Пјеро Перак“

Моји другови и ја одлучили смо да обогатимо нашу своску библиотеку и зато се обраћамо читаоцима Забавника да нам помогну. Јовица Илић 12308 Орешковица, село Вошановац

За постере група Блонди и Квин нудим 13 салвета или 3 Дениса и 3 Стрипотеке. Марта Чипак, 23000 Зрењанин, Аугуста Цесарца 8

За три папирнате луткице из Забавника нудим девет разгледница, а за десет салвета дајем десет разгледница. Анђелка Митровић, 56223 Борово, ОШ „Браћа Ђурђевић“

За једну значку или налепницу дајем четири салвете, а за две очуване маркице нудим једну салвету. Оливера Миленковић, 25250 Оџаци, Јурија Гагарина 8

За разгледницу твога града шаљем разгледницу свога. Јасминка Бјеговић, 43216 Врбовец, Вељка Влаховића 55

За шест старих или страних маркица нудим металну значку. Нина Марсенић, 71000 Сарајево, Ђуре Ђаковића 11/1

Посједујем бројеве Стрипотеке од 140. до 380. које бих мијењао за металне значке или металне привјеске: за један привјесак дајем три броја Стрипотеке а за значку један број. Ладо Гудић, 58000 Сплит, Маслешина 17

Сакупљам значке и желео бих да се са читаоцима Забавника размењујем. Никола Узелац, 25212 Алекса Шантић, Вељка Влаховића 24

За једну лутку која може да се облачи шаљем 3 металне значке, 2 разгледнице и 2 постера. Бранкица Крстић, 31000 Титово Ужице, Николе Тесле 10а

За три папирнате луткице са њиховом одјећом дајем пет салвета и три разгледнице Козаре. Кристина Шћарина, 59211 Водице, Роца Паве 2

Посједујем много значака, привјесака, налепница и бројева Забавника. Бојан Чимбур, 41000 Загреб, Стпничка II, улаз Б/III

Мијењам бројеве Забавника 1467, 1468, 1469 и 1471 за четири хемијске оловке. Ахмин Скалоња, 71000 Сарајево, Немањина 3

Сакупљам салвете и значке и желела бих да се размењујем. Соња Младеновић, 38250 Ђиљане, Београдска 21

За било који број Забавника испод хиљадитог дајем по две значке. Александар Тошоски, 97500 Прилеп, Републиканска 16

ЛУЧЕ ЈЕ ИЗАШАО 56. БРОЈ ЕНИГМАТСКОГ ЛИСТА

ПОЛИТИКЛ
Мозаик

- ПРЕКО 40 ПРИЛОГА НАЈИСТАКНУТИЈИХ ЈУГОСЛОВЕНСКИХ ЕНИГМАТА
- ФИЛАТЕЛИЈА: ТИТО НА ПУТУ МИРА
- НУМИЗМАТИКА: ПАРТИЗАНСКИ НОВАЦ У НОБ. у
- МУЗИЧКИ МОЗАИК
- ПРИЧЕ

У ОВОМ БРОЈУ – ПОСТЕР: **МЕРИМА ИСАКОВИЋ**
У СЛЕДЕЋЕМ БРОЈУ: **ФК „ЦРВЕНА ЗВЕЗДА“!**

WALT
DISNEY

МИКИ

ЈЕ Л', КИКО,
КОЛ'КО
ИМА САТИ?

ТАЧНО ВРЕМЕ
ЗА ШАРГАРЕПУ!

ДРЕСИР'О
СИ КИКУ ДА
КАЖЕ ТАЧ-
НО ВРЕМЕ!

АХА!

ПОГЛЕДАЈ НА САТ ПА
ОНДА ПИТАЈ КИКУ
КОЛ'КО ЈЕ САТИ?

КОЛ'КО ЈЕ
САТИ,
КИКО?

ТАЧНО
ТРИ!
КВРА!

МИНИ БИ СЕ ОДУШЕ-
ВИЛА КИКОМ? ПРОДАЈ
МИ ГА, ШИЉО!

ВАЖИ!

ДОБРО ВЕЧЕ, МИНИ!
ИМАМ НЕШТО ЗА ТЕБЕ!
ПАПАГАЈА КОЈИ ГЛЕДА НА
САТ!

4-27

КАЈДЕ, ПИТАЈ ГА ЗА
ТАЧНО ВРЕМЕ?

КОЛ'КО ЈЕ
САТИ, КИКО?

ТАЧНО
ТРИ!
КВРА!

ЈЕ Л' ТИ ХОКЕШ
ДА МЕ ЗАВИТЛА-
ВАШ, МИКИ
?

ЗНАШ, МИКИ, КОД
МЕНЕ ЈЕ УВЕК ТРИ!
МОЈ САТ НЕ РАДИ
ВЕК ДВЕ ГОДИНЕ!

Copyright © 1980
Walt Disney Productions
World Rights Reserved